

Υιοθέτηση 3 Δεκεμβρίου 2021

Εμπιστευτικό GrecoRC5 (2020) 4

**ΠΕΜΠΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

Πρόληψη διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας σε κεντρικές κυβερνήσεις  
(υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) και φορείς επιβολής νόμου

**ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ**

**ΕΛΛΑΔΑ**

Υιοθετήθηκε από την GRECO

Κατά την 89<sup>η</sup> Σύνοδο της Ολομέλειας (Στρασβούργο, 29 Νοεμβρίου – 3 Δεκεμβρίου  
2021)

**GRECO**

**GRECO GROUP OF STATES AGAINST CORRUPTION**

**ΟΜΑΔΑ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ**

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

**CONSEIL DE L'EUROPE**

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

### I ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

### II. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

### II ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

### IV ΠΡΟΛΗΨΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα)

#### ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΑ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

Σύστημα Διακυβέρνησης και κατάσταση των ατόμων με υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα

Αμοιβή και άλλα πλεονεκτήματα

Πολιτική ακεραιότητας και καταπολέμησης διαφθοράς, ρυθμιστικό και θεσμικό πλαίσιο

Αρχές δεοντολογίας και κανόνες δεοντολογίας

Ευαισθητοποίηση

#### ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Πρόσβαση σε πληροφορίες

Διαφάνεια στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία

Τρίτα μέρη και lobbyists (άτομα που ασκούν παρασκηνιακή πολιτική πίεση)

Μηχανισμοί Ελέγχου

#### ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

#### ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ή ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Ασυμβατότητες, εξωτερικές δραστηριότητες και οικονομικά συμφέροντα

Συμβάσεις με κρατικές αρχές

Δωροληψίες

Κατάχρηση δημοσίων εσόδων

Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών

Μεταπήδηση προς ή από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα (Revolving Doors)

#### ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ, ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

#### ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΒΟΛΗΣ

Μη ποινικοί μηχανισμοί λογοδοσίας

Ποινικές διαδικασίες και ασυλίες

## **V. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ**

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΑΡΧΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ / ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΝΟΜΟΥ

Συνολική εικόνα διαφόρων αρχών επιβολής νόμου

Η Ελληνική Αστυνομία

Πρόσβαση σε Πληροφορίες

Δημόσια εμπιστοσύνη στις αρχές επιβολής νόμου

Συνδικάτα και επαγγελματικές οργανώσεις

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Πολιτική, σχεδιασμός και μέτρα διαχείρισης κινδύνου για την περιοχές που είναι επιρρεπείς στην διαφθορά

Διαχείριση μυστικών επιχειρήσεων και επαφών με πληροφοριοδότες και μάρτυρες

Κώδικας Δεοντολογίας, ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση ακεραιότητας

ΠΡΟΣΛΗΨΗ, ΚΑΡΙΕΡΑ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Προϋποθέσεις Πρόσληψης και Συνθήκες Διορισμού

Αξιολόγηση απόδοσης και προαγωγή σε υψηλότερη βαθμίδα, μεταθέσεις και τερματισμός υπηρεσίας

Εργασιακές συνθήκες

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ, ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ασυμβατότητες, εξωτερικές δραστηριότητες και περιορισμοί μετά την παύση των καθηκόντων

Δωροληψία

Κατάχρηση δημόσιων εσόδων

Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών

ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ, ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΑΝΑΦΟΡΑ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΟΔΟΤΩΝ

Γενικό Πλαίσιο για την προστασία των πληροφοριοδοτών στην Ελλάδα

Προστασία Πληροφοριοδοτών στην αστυνομία

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΝΔΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟ

Διοικητική εσωτερική διαδικασία καταγγελιών

Εξωτερικοί Μηχανισμοί καταγγελιών

ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΑΙ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Πειθαρχική διαδικασία

Ποινική διαδικασία

Στατιστική

## VI ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

=====

### I ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ

1. Η εικόνα διαφθοράς στην Ελλάδα παραμένει υψηλή αλλά τα τελευταία χρόνια οι δείκτες παρουσίασαν βελτίωση. Θετικά βήματα έχουν πραγματοποιηθεί για να προάγουν το πλαίσιο ενάντια στην διαφθορά και να παράσχουν πιο ολιστική και πιο βελτιωμένη προσέγγιση για αυτή την πολιτική κλειδί. Η καθιέρωση Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΝΤΑ), η οποία είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP 2018-2021), αποτελεί ένα ενθαρρυντικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή. Το νέο σχέδιο καταπολέμησης της διαφθοράς για το 2022-2025 βρίσκεται στο στάδιο προετοιμασίας. Υπάρχουν κάποιες υποσχόμενες βελτιώσεις για το μέτωπο καταπολέμησης διαφθοράς, νομοθετικής όπως και θεσμικής φύσης, οι οποίες μετακυλύουν τώρα την πρόκληση στην αποτελεσματική τους εφαρμογή.
2. Ο εκτελεστικός τομέας εξουσίας διανέμεται μεταξύ του/ της Προέδρου της Δημοκρατίας ο οποίος έχει την πιο τελετουργική και αντιπροσωπευτική λειτουργία και της Κυβέρνησης, η οποία είναι ο βασικός κάτοχος της εκτελεστικής αρχής. Για τον σκοπό της αναφοράς, η έννοια των ατόμων στους οποίους έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα σε κεντρικό επίπεδο (PTEF) καλύπτει τα μέλη της κυβέρνησης (Πρωθυπουργός, υπουργοί, υπουργοί άνευ χαρτοφυλακίου, αναπληρωτές υπουργοί και υφυπουργοί) και πολιτικοί σύμβουλοι (υπουργικοί συνεργάτες και ειδικοί σύμβουλοι). Μεγαλύτερη σαφήνεια απαιτείται σχετικά με την κατάσταση των πολιτικών συμβούλων και του εφαρμόσιμου πλαισίου καταπολέμησης διαφθοράς από την άποψή τους έτσι ώστε να υπόκεινται σε υψηλά πρότυπα ακεραιότητας.
3. Τα πρόσφατα αναβαθμισμένα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και οικονομικής δημοσιοποίησης αποτελούν βασικά εργαλεία για την καταπολέμηση της διαφθοράς υψηλών δημοσίων λειτουργιών σε κεντρικό επίπεδο. Επιπλέον, έπειτα από τις θεσμικές τροπολογίες του 2019 για την μεταρρύθμιση *μεταξύ άλλων* των διατάξεων περί ασυλίας, το πλαίσιο απόδοσης ευθύνης για την έκτιση και προηγούμενους υπουργούς επίσης έχει σημαντικά αναβαθμιστεί.

Επίσης, υπάρχουν σημαντικές βελτιώσεις στους μηχανισμούς διαφάνειας και δημόσιας ενημέρωσης, η ψηφιοποίηση έχει αποδειχθεί κεφάλαιο από την άποψη αυτή. Ωστόσο, η κατάλληλη εφαρμογή πρόσβασης σε πληροφορίες έπειτα από αίτημα παραμένει εξαιρετική πρόκληση. Παρόμοια, πρόσθετες προσπάθειες απαιτούνται για την καλύτερη παροχή ουσιαστικής δέσμευσης του ενδιαφερόμενου μέρους σε πρώιμα στάδια των διαδικασιών λήψης απόφασης και για τον εντοπισμό εξωτερικών παρεμβάσεων.

Καινούργιοι κανονισμοί για την άσκηση παρασκηνιακής πολιτικής πίεσης (lobbying) εισήχθησαν έπειτα από την επίσκεψη επί τόπου, τον Σεπτέμβριο 2021 (Νόμος 4829/2021). Η βελτίωση αυτή είναι καλοδεχούμενη η αποτελεσματικότητα της οποίας θα δοκιμασθεί στην πράξη καθώς η εφαρμογή αναπτύσσεται.

4. Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας προωθεί την ανάπτυξη εξατομικευμένων κωδικών δεοντολογίας οι οποίοι προσαρμόζονται στην φύση, προκλήσεις και καθημερινή λειτουργία μεμονωμένων υπηρεσιών του δημοσίου τομέα. Παρόμοια, τα πιλοτικά προγράμματα είναι υπό ανάπτυξη για να καθιερωθεί ή εγκαταστήσει ακέραιων δημοσίων λειτουργιών σε συγκεκριμένα υπουργεία. Πρόσθετες προσπάθειες μπορεί να ληφθούν για την προώθηση και ενημέρωση σχετικά με θέματα ηθικής και ακεραιότητας μεταξύ των ατόμων στους οποίους έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα σε κεντρικό επίπεδο (PTEF). Ο νόμος 4622/2019 περιλαμβάνει αρκετές κεντρικές διατάξεις σχετικά με την πρόληψη συγκρούσεων συμφέροντος και θεσμικού πλαισίου για την εφαρμογή αυτών. Ο χρόνος και η εμπειρία με τον καινούριο νόμο θα βοηθήσει στην ανάπτυξη πολλών εκ των καινούριων προϋποθέσεων που εισάγει, και σε κάποιες άλλες οι οποίες ήταν ενεργές πριν, αλλά δεν συμμορφώνονταν (πχ περίοδοι χαλάρωσης). Η επίβλεψη της οικονομικής δημοσιοποίησης διανεμήθηκε μεταξύ διαφόρων οργανισμών και κάποιες πρωτοβουλίες έχουν ληφθεί για να εξορθολογήσουν τις αντίστοιχες μεθοδολογίες, αλλά περισσότερα μπορούν να γίνουν για τον εξορθολογισμό του υπάρχοντος συστήματος, μεγιστοποίηση των συνεργειών και αύξηση της ανταλλαγής πληροφοριών με την καλύτερη δυνατόν πρακτική και με διδάγματα με βάση την εμπειρία που κερδήθηκε από τους αρμόδιους φορείς.

5. Σχετικά με την επιβολή νόμου, η έκθεση εστιάζει στην αστυνομία που αποτελεί το μεγαλύτερο φορέα επιβολής νόμου που εκτελεί τις κύριες λειτουργίες επιβολής του νόμου υπό την εθνική νομοθεσία στην Ελλάδα. Υπάρχει κάποιο περιθώριο για περαιτέρω προαγωγή στο μέτωπο της καταπολέμησης διαφθοράς. Πιο συγκεκριμένα δεν υπάρχει πολιτική ειδικά για την καταπολέμηση της διαφθοράς για την αστυνομία και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP) επί του παρόντος δεν περιλαμβάνει ειδικά μέτρα που να έχουν άμεσο στόχο την αστυνομία (αν και αναμένεται το μελλοντικό Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς για το 2022-2025 να περιλαμβάνει μερικά μέτρα ειδικά στοχευμένα για την αστυνομία, ιδιαίτερα για το πειθαρχικό σύστημα αυτής). Μία πιο προληπτική προσέγγιση θα πρέπει να αναπτυχθεί. Οι τομείς προτεραιότητας για βελτίωση αναφέρονται στις εργασιακές συνθήκες των αστυνομικών, κυρίως, μέσω της καθιέρωσης αναγνωρισμένου μελλοντοστραφούς σχεδίου / προγράμματος βάρδιας, καθώς και της αποτελεσματικής αποζημίωσης υπερωριών. Η αναλογία αστυνομικών - γυναικών είναι χαμηλή (14%), καλώντας έτσι για πιο στοχευμένα μέτρα. Διαδικασίες αξιολόγησης και επαναξιολόγησης επίσης χρειάζεται να αναβαθμιστούν.
6. Η αστυνομία έχει Κώδικα Δεοντολογίας από το 2004 αλλά πρόσθετες προσπάθειες θα πρέπει να ακολουθήσουν για να παρέχουν στους αστυνομικούς πιο στοχευμένες ευκαιρίες ευαισθητοποίησης σχετικά με υποχρεώσεις συμπεριφοράς, καθώς και ειδική εμπιστευτική παροχή συμβουλών. Σχετικά με δευτερεύουσες δραστηριότητες μία ενιαία πολιτική δεν έχει ακόμα θεμελιωθεί στον τομέα αυτό, χρειάζεται να είναι ξεκάθαρη, ρεαλιστική, πρακτική και αποτελεσματική. Κατά την επισκόπηση εάν το σύστημα είναι κατάλληλο για τον σκοπό, προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε κινήσεις αστυνομικών στον ιδιωτικό τομέα έπειτα από την αποχώρηση από τον οργανισμό. Το πλαίσιο για επίβλεψη και απόδοση ευθύνης πρέπει επίσης να ενδυναμωθεί. Πρόσθετες διασφαλίσεις απαιτούνται για την εγγύηση της αντικειμενικότητας ανάκρισης και την αμεροληψία του ανακριτικού σώματος και για την διασφάλιση ότι αντιμετωπίζονται ως τέτοια από το δημόσιο όσον αφορά την επαρκή διαφάνεια. Τέλος, ειδικά μέτρα προτείνονται για την ενίσχυση της προστασίας των πληροφοριοδοτών.

## II ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

7. Η Ελλάδα έγινε μέρος της GRECO το 1999. Από την ενσωμάτωσή της η χώρα έγινε το αντικείμενο αξιολόγησης στο πλαίσιο του Πρώτου (Μάιος 2002, Δεύτερου (Δεκέμβριος 2005), Τρίτου (Ιούνιος 2010) και Τέταρτου (Ιούνιος 2015) Κύκλου Αξιολόγησης. Οι σχετικές Εκθέσεις Αξιολόγησης καθώς και οι ακόλουθες Εκθέσεις Συμμόρφωσης είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της GRECO ([www.coe.int/greco](http://www.coe.int/greco)). Ο Πρώτος Κύκλος Αξιολόγησης ξεκίνησε την 1<sup>η</sup> Ιανουαρίου 2017<sup>1</sup>.
8. Ο αντικειμενικός σκοπός αυτής της Έκθεσης είναι η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που υιοθετήθηκαν από τις αρχές της Ελλάδος για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την προώθηση της ακεραιότητας σε κεντρικές κυβερνήσεις (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) και υπηρεσίες επιβολής νόμου. Η έκθεση περιέχει κριτική ανάλυση της κατάστασης, με προβληματισμό για τις προσπάθειες που έγιναν από τους ενδιαφερόμενους φορείς και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν. Αναγνωρίζει πιθανές ελλείψεις και προβαίνει σε συστάσεις για βελτίωση. Σύμφωνα με την πρακτική της GRECO, οι συστάσεις απευθύνονται, μέσω του Επικεφαλής της Αποστολής στην GRECO, στις αρχές της Ελλάδος, οι οποίες καθορίζουν τους εθνικούς οργανισμούς /φορείς που είναι υπεύθυνοι για την λήψη της απαραίτητης δράσης. Εντός 18 μηνών έπειτα από την αποδοχή αυτής της έκθεσης, η Ελλάδα θα αναφέρει σχετικά με την δράση που λήφθηκε σε απάντηση των συστάσεων της GRECO.
9. Για την προετοιμασία της έκθεσης αυτής η ομάδα αξιολόγησης της GRECO (στο παρόν εφεξής αναφερόμενη ως “GET”) διεξήγαγε επιτόπια επίσκεψη στην Ελλάδα από 21<sup>η</sup> έως 25<sup>η</sup> Ιουνίου 2021 και παραπομπή έγινε στις απαντήσεις από την Ελλάδα στο Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης, καθώς και σε άλλες πληροφορίες που είχαν ληφθεί, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών. Η GET αποτελείτο από MATTHEW GARDNER πρώην Επικεφαλής Επιθεωρητής, Επιχειρησιακός Διοικητής, Διεύθυνση Μητροπολιτικής Αστυνομίας

Επαγγελματικών Προτύπων, Εσωτερικών Υποθέσεων (Ηνωμένο Βασίλειο), την Δρα KATERINA HLAVACOVA, Αστυνομικός, Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, Αστυνομικό Προεδρείο (Τσεχική Δημοκρατία) Την Δρα NATASA NOVAKOVIC, Πρόεδρο της Επιτροπής Λύσης Συγκρούσεων Συμφερόντων (Κροατία), και τον Κο Rafael VAILLO RAMOS, Τεχνικό Σύμβουλο, Γενική Διεύθυνση Διεθνούς Συνεργασίας Υπουργείο Δικαιοσύνης (Ισπανία). Η GET υποστηρίχθηκε από την Δρα LAURA SANZ – LEVIAS από την Γραμματεία της GRECO.

10. Η GET πραγματοποίησε συνομιλίες με το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Εσωτερικών, το Υπουργείο Επικρατείας, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το Συμβούλιο Επικρατείας, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους την Διεθνή Αρχή Διαφάνειας και τον Συνήγορο του Πολίτη. Η GET επίσης πήρε συνέντευξη από την ελληνική αστυνομία και τους εκπροσώπους των συνδικάτων καθώς και από άλλα μέλη επιβολής νόμου (εισαγγελείς, σώματα επαλήθευσης δήλωσης περιουσιακών στοιχείων). Τέλος, η GET επίσης συναντήθηκε με εκπροσώπους της Διεθνούς Διαφάνειας, της μη κυβερνητικής οργάνωσης Vouliwatch, ACFE- GREECE (Ινστιτούτο Κατά της Απάτης) Association of Certified Fraud Examiners) Ελληνικό Παράρτημα του Διεθνούς Ινστιτούτου, και Κίνησης Πολιτών, καθώς και με ακαδημαϊκούς και συνομιλητές των μέσων ενημέρωσης.

### III ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

11. Η Ελλάδα είναι μέλος της GRECO από το 1999. Από τότε έχει υποβληθεί σε τέσσερις Κύκλους αξιολόγησης εστιάζοντας σε διαφορετικά θέματα που συνδέονται με την παρεμπόδιση και καταπολέμηση της διαφθοράς<sup>2</sup>. Περιληπτικά το 100% των συστάσεων εφαρμόστηκαν στον Πρώτο Κύκλο Αξιολόγησης, 50% στον Δεύτερο Κύκλο Αξιολόγησης, και 70% στον Τρίτο Κύκλο Αξιολόγησης. Στον Τέταρτο Κύκλο Αξιολόγησης η αντιμετώπιση της

---

<sup>1</sup> Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την μεθοδολογία περιέχονται στο Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης το οποίο είναι διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο της GRECO

<sup>2</sup> Κύκλος Αξιολόγησης I : Ανεξαρτησία, ειδικευση και μέσα διαθέσιμα σε εθνικά σώματα που απασχολούνται με την παρεμπόδιση και καταπολέμηση της διαφθοράς / Έκταση και πλαίσιο ασυλιών. Κύκλος Αξιολόγησης II : Αναγνώριση, κατάσχεση και δήμευση των εσόδων διαφθοράς . Δημόσια διοίκηση και διαφθορά / Παρεμπόδιση χρήσης νομικών προσώπων ως ασπίδα για την διαφθορά / Φόρος και οικονομική νομοθεσία για την αντιμετώπιση της διαφθοράς / Συνδέσεις μεταξύ διαφθοράς, οργανωμένου εγκλήματος και ξέπλυμα χρήματος, Κύκλος Αξιολόγησης III : Ποινικοποίηση διαφθοράς / Διαφάνεια του χρηματοδοτούμενου μέρους, Κύκλος Αξιολόγησης IV : Παρεμπόδιση διαφθοράς σχετικά με τα μέλη του Κοινοβουλίου, δικαστές και εισαγγελείς.



παρεμπόδισης διαφθοράς σχετικά με μέλη του κοινοβουλίου, δικαστές και εισαγγελείς το 58% των προτάσεων έχουν πλήρως εφαρμοστεί, το 26% έχουν μερικώς εφαρμοστεί και το 16% δεν έχουν έως τώρα εφαρμοστεί. Η διαδικασία συμμόρφωσης υπό τον Κύκλο αυτό ακόμα όμως συνεχίζεται<sup>3</sup>.

12. Η Υποβάθμιση του ποινικού αδικήματος της δωροδοκίας δημοσίων λειτουργών από κακούργημα σε πλημμέλημα το 2019 έδωσε το έναυσμα για σκληρή κριτική στην Ελλάδα, καθώς και από την διεθνή κοινότητα, έπειτα από την οποία το αδίκημα κατηγοριοποιήθηκε ξανά ως κακούργημα. Ωστόσο, σύμφωνα με την διαδικασία βάσει Κανονισμού 34<sup>4</sup> η οποία ξεκίνησε από την GRECO σχετικά με την Ελλάδα την 21<sup>η</sup> Ιουνίου 2019, η GRECO προτείνει πρόσθετα μέτρα για την αποκατάσταση του νόμου και την δυνατότητα συστήματος ποινικής δικαιοσύνης για την αντιμετώπιση της διαφθοράς αποτελεσματικά . Στην Έκθεση Ad Hoc για την Ελλάδα που εκδόθηκε την 6<sup>η</sup> Δεκεμβρίου 2019 η GRECO προβαίνει σε τέσσερις ειδικές συστάσεις προς τον σκοπό αυτό . Την 3<sup>η</sup> Δεκεμβρίου 2021 η GRECO ολοκλήρωσε την διαδικασία βάσει Κανονισμού 34 έπειτα από σημαντικές βελτιώσεις στο Ποινικό Δίκαιο (Νόμος 4855/2021) που συμμορφώνονταν σημαντικά με τις συστάσεις της GRECO.
13. Οι Αντιλήψεις Διαφθοράς στην Ελλάδα παραμένουν υψηλές αλλά οι δείκτες παρουσιάζουν σταδιακή βελτίωση στα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τον Δείκτη Αντίληψης που δημοσιεύθηκε από τη Διεθνή Διαφάνεια (CPI), η Ελλάδα κατέλαβε την 59<sup>η</sup> θέση μέσα σε 180 χώρες το 2020 και βαθμολογήθηκε με 50 (από συνολικό αποτέλεσμα 100- όπου το 0 αντιστοιχεί σε χώρες που δεν έχουν υψηλό επίπεδο διαφθοράς και 100 σε χώρες με χαμηλό επίπεδο διαφθοράς) Αυτό το αποτέλεσμα επιβεβαιώνει την θετική τάση που παρατηρήθηκε από το 2012.
14. Αρκετές θετικές προσπάθειες έχουν γίνει για να προωθήσουν το πλαίσιο καταπολέμησης διαφθοράς, και να παράσχουν πιο ολιστική και

---

<sup>3</sup> Αυτοί οι αριθμοί παρέχουν μικρή εικόνα της κατάστασης σχετικά με την εφαρμογή των συστάσεων της GRECO κατά τον χρόνο επίσημου κλεισίματος των διαδικασιών συμμόρφωσης Η χώρα μπορεί να έχει εφαρμόσει τις εναπομένουσες διαδικασίες έπειτα από το επίσημο κλείσιμο της διαδικασίας συμμόρφωσης. Για ενημέρωση παρακαλώ ανατρέξτε στον ιστότοπο της GRECO : <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/greece>

<sup>4</sup> Ο Κανονισμός 4 προβλέπει για διαδικασία ad hoc που μπορεί να ενεργοποιηθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως όταν η GRECO λαμβάνει πληροφορίες που αφορούν θεσμικές μεταρρυθμίσεις, νομοθετικές πρωτοβουλίες ή διαδικαστικές τροπολογίες που μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα σοβαρές παραβιάσεις των προτύπων καταπολέμησης διαφθοράς του Συμβουλίου Ευρώπης.

εξορθολογιστική άποψη αυτής της βασικής πολιτικής. Η καθιέρωση της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ) έχει θέσει ένα ορόσημο από την άποψη αυτή με σημαντική αναβάθμιση της συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ διαφορετικών ελεγκτικών αρχών και σωμάτων επιθεώρησης. Η ΕΑΔ σκοπό έχει να ενδυναμώσει το πλαίσιο εθνικής ακεραιότητας και απόδοσης ευθύνης διεξάγοντας έρευνες και ελέγχους, αναπτύσσοντας στρατηγικές για την πρόληψη και καταπολέμηση διαφθοράς, καθώς και για την ανάπτυξη ευαισθητοποίησης. Περαιτέρω, η ΕΑΔ είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP). Το NACAP είναι το έγγραφο καθοδήγησης πολιτικής στην μάχη ενάντια στην διαφθορά από το 2013. Ενημερώθηκε το 2015 και έπειτα το 2018 για να καλύψει την περίοδο έως 2021. NACAP εκ νέου για την περίοδο 2022-2025 είναι υπό προετοιμασία – για περισσότερες λεπτομέρειες για την ΕΑΔ και NACAP, βλέπε παράγραφο 46 έως 52.

15. Σύμφωνα με το Ειδικό Ευρωβαρόμετρο του 2019, το 95% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι το πρόβλημα της διαφθοράς έχει εξαπλωθεί στην Ελλάδα (μέσος όρος Ευρωπαϊκής Ένωσης 71%), το 91% αντιλαμβάνονται έντονα την διαφθορά σε δημόσια ιδρύματα (μέσος όρος Ευρωπαϊκής Ένωσης 70%), και το 9% έχουν βιώσει ή υπήρξαν μάρτυρες περίπτωσης διαφθοράς (μέσος όρος Ευρωπαϊκής Ένωσης 5%).
16. Πάνω από το ήμισυ των ερωτηθέντων του Ειδικού Ευρωβαρόμετρου του 2019, (58%), πιστεύουν οι δωροδοκίες και κατάχρηση εξουσίας έχουν εξαπλωθεί μεταξύ των πολιτικών. Αυτά τα αποτελέσματα μπορεί να ερμηνευθούν ως άμεση συνέπεια των δημόσιων σκανδάλων που ήλθαν στο φως έπειτα από την οικονομική κρίση του 2008. Στο Flash Eurobarometer του 2019<sup>5</sup>, οι εταιρείες φαίνεται να είναι μάλλον απαισιόδοξες σχετικά με την ανταπόκριση της ποινικής δικαιοσύνης ως προς την διαφθορά, ειδικά όσον αφορά υψηλόβαθμους ή ανώτερους δημόσιους λειτουργούς, με μόνο το 20% να θεωρεί ότι οι άνθρωποι που πιάνονται να δωροδοκούν ανώτερους δημόσιους λειτουργούς τιμωρούνται επαρκώς. Γενικά, το 32% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι οι άνθρωποι που ασχολούνται με την διαφθορά είναι πιθανόν να πιαστούν από την αστυνομία, το 37% ότι είναι πιθανόν να αντιμετωπίσουν κατηγορίες και να πάνε

στο δικαστήριο και το 34% ότι σημαντικές κυρώσεις θα εφαρμοστούν – όλες κάτω του μέσου όρου της ΕΕ.

17. Πιο πρόσφατα μία υπόθεση διαφθοράς στο σύστημα υγείας έχει θέσει υπό αμφισβήτηση την ακεραιότητα αρκετών ηγετών του δημοσίου οι οποίοι ερευνώνται για κατηγορίες αποδοχής δωροδοκιών από την Ελβετική φαρμακευτική εταιρεία NOVARTIS με αντάλλαγμα την πελατεία. Το Ευρωβαρόμετρο του 2019 αποκαλύπτει ότι το 81% πιστεύει ότι η δωροδοκία στο σύστημα υγείας επικρατεί (μέσος όρος Ευρωπαϊκής Ένωσης 27%).

#### **IV ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα)**

**Σύστημα διακυβέρνησης και κατάσταση ατόμων με υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα**

##### **Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ**

18. Η Ελλάδα είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία με πολυκομματικό πολιτικό σύστημα. Ο/Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας ο οποίος/η οποία είναι ο/η επικεφαλής του Κράτους εκλέγεται κάθε πέντε χρόνια από το Κοινοβούλιο μέσω ψηφοφορίας με ονομαστική κλήση σε ειδική συνέλευση και μπορεί να επανεκλεγεί μία φορά. Οι εξουσίες του/της Προέδρου είναι μόνον εκείνες που αυστηρά απονέμονται από το Σύνταγμα και τους συντρέχοντες νόμους. Επιπλέον, καμία ενέργεια του/της Προέδρου της Δημοκρατίας δεν είναι έγκυρη ούτε μπορεί να εκτελεστεί εκτός εάν έχει προσυπογραφεί από τον αρμόδιο υπουργό και δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Πολύ περιορισμένες εξαιρέσεις (κλειστός κατάλογος) εφαρμόζονται σε αυτή τη γενική αρχή : (α) ο διορισμός του Πρωθυπουργού, (β) η ανάθεση διερευνητικής εντολής με σκοπό να επιβεβαιωθεί η πιθανότητα σχηματισμού κυβέρνησης απολαμβάνοντας την εμπιστοσύνη του κοινοβουλίου, (γ) η διάλυση του κοινοβουλίου εάν ο Πρωθυπουργός ή το υπουργικό συμβούλιο αποτύχουν να προσυπογράψουν, (δ) η επαναφορά στο κοινοβούλιο ψηφισμένου νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, και τέλος (ε) διορισμοί προσωπικού σε διοικητικές υπηρεσίες της Δημοκρατίας .
19. Ο Πρόεδρος (σε αυστηρή συμμόρφωση με την αρχή της προσυπογραφής) εκπροσωπεί την Πολιτεία διεθνώς, κηρύττει πόλεμο, συνάπτει συνθήκες ειρήνης

---

<sup>5</sup> 2019 Flash Eurobarometer482 : στάσεις των επιχειρήσεων απέναντι στην διαφθορά στην ΕΕ

συμμαχίες, οικονομική συνεργασία και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις και ανακοινώνει τα προαναφερθέντα στο κοινοβούλιο με τις απαραίτητες διευκρινίσεις, οποτεδήποτε το συμφέρον και η ασφάλεια της Πολιτείας έτσι το επιτρέπουν. Αυτός / αυτή μπορεί να απονέμει μετάλλια σε συμφωνία με τις διατάξεις των σχετικών νόμων, να παρέχουν και να λαμβάνουν διαπιστευτήρια στο διπλωματικό σώμα κλπ. Αυτός / αυτή μπορεί να χορηγήσει χάρη σε καταδικασθέντα υπουργό για ποινικά αδικήματα κατά την διάρκεια της απαλλαγής των καθηκόντων του αλλά μόνον με την συγκατάθεση του Κοινοβουλίου. Ο/Η Πρόεδρος επίσης είναι ο συμβολικός Επικεφαλής των Ενόπλων Δυνάμεων και απονέμει βαθμούς σε αυτούς που υπηρετούν σε αυτές, όπως ορίζεται από το νόμο.

20. Η GRECO συμφωνεί ότι ο αρχηγός του Κράτους θα πρέπει να καλύπτεται από τον 5<sup>ο</sup> Κύκλο Αξιολόγησης υπό το θέμα «κεντρική κυβέρνηση (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) όπου αυτό το άτομο ενεργά συμμετέχει επί τακτικής βάσης στην ανάπτυξη και / ή εκτέλεση των κυβερνητικών καθηκόντων ή ενημερώνει την κυβέρνηση σχετικά με τα εν λόγω καθήκοντα. Στα προαναφερθέντα μπορεί να περιλαμβάνονται ο καθορισμός και η εφαρμογή πολιτικών, η επιβολή νόμων, προτάσεις και / ή εφαρμογή νομοθεσιών, η εφαρμογή και θέσπιση εσωτερικών κανονισμών / κανονιστικών διαταγμάτων, λαμβάνοντας αποφάσεις για κυβερνητικά έξοδα και λαμβάνοντας αποφάσεις για τον διορισμό ατόμων σε υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα.
21. Η GET σημειώνει ότι τα καθήκοντα του Αρχηγού Κράτους στην Ελλάδα έχουν σε μεγάλο βαθμό επίσημο, αντιπροσωπευτικό και τελετουργικό χαρακτήρα και αυτός / αυτή δεν συμμετέχουν ενεργά και τακτικά σε κυβερνητικά καθήκοντα. Επιπλέον, οι εξουσίες του / της είναι αυστηρά περιορισμένες (και γενικά υποκείμενες στην προϋπόθεση προσυπογραφής), και αυτός/ αυτή εξαιρείται από άμεση και ενεργή εμπλοκή στην χάραξη πολιτικής. Έτσι έπεται ότι τα καθήκοντα του Προέδρου Δημοκρατίας δεν εμπίπτουν στην κατηγορία «προσώπων στα οποία ανατέθηκαν υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα» (PTEF) όπως αναφέρονται παραπάνω.

Μέλη του Κοινοβουλίου

22. Η εκτελεστική εξουσία έτσι, ανήκει στην κυβέρνηση με επικεφαλής τον Πρωθυπουργό. Η κυβέρνηση αποτελείται από το υπουργικό συμβούλιο το οποίο

- συνίσταται από τον Πρωθυπουργό και τους υπουργούς, τους αναπληρωτές και τους υφυπουργούς. Το υπουργικό συμβούλιο είναι συλλογικά υπεύθυνο προς το Κοινοβούλιο για την γενική πολιτική της κυβέρνησης.
23. Ο Πρωθυπουργός διασφαλίζει την ενότητα της κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, αυτός/ αυτή ασκεί την εκτελεστική εξουσία προσδιορίζοντας επακριβώς την κυβερνητική πολιτική στο πλαίσιο των αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου και συντονίζει την εφαρμογή της. Στο αξίωμα του Πρωθυπουργού διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ο/η αρχηγός του κόμματος που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών ή αυτός/-ή που ορίζεται από συμμαχία κοινοβουλευτικών κομμάτων με διαμορφωμένη πλειοψηφία στη Βουλή των Ελλήνων (απουσία απόλυτης πλειοψηφίας ο νόμος προβλέπει για τα μέσα σχηματισμού συμμαχίας, ή όπως ονομάζεται Οικουμενική κυβέρνηση).
24. Ο Πρωθυπουργός δύναται να εισηγηθεί την ψήφιση νομοσχεδίων στην Βουλή των Ελλήνων και να ζητήσει την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης, Αυτός / αυτή εκπροσωπεί την κυβέρνηση στο εξωτερικό. Ο Πρωθυπουργός προτείνει τον διορισμό και την παύση των μελών της Κυβέρνησης υπουργών και των Υφυπουργών. Με απόφασή του αναθέτει την άσκηση αρμοδιοτήτων στους Υπουργούς άνευ χαρτοφυλακίου (Επικρατείας) και στους αναπληρωτές Υπουργούς. Με κοινή απόφαση με τον οικείο Υπουργό αναθέτει την άσκηση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς. Επιπλέον, επιβλέπει και αξιολογεί το έργο των μελών της Κυβέρνησης και εποπτεύει την εφαρμογή των νόμων από τις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα και τη λειτουργία τους. Από το 2019 ο Πρωθυπουργός επικουρείται από μία εκτελεστική μονάδα: Το Προεδρείο της Κυβέρνησης, το οποίο υποστηρίζει αυτόν/ αυτήν και διασφαλίζει την συνοχή και αποτελεσματικότητα του κυβερνητικού έργου.
25. Δεν υπάρχει μέγιστος αριθμός υπουργών αλλά κανένα υπουργείο δεν δύναται να έχει περισσότερους από τρεις αναπληρωτές υπουργούς και υφυπουργούς. Επιπλέον, ο αριθμός των αναπληρωτών υπουργών δύναται να είναι περισσότεροι από ένας ανά υπουργείο. Όλοι οι υπουργοί υπηρετούν κατά την κρίση του Πρωθυπουργού και δύνανται να ανασχηματιστούν ή να απολυθούν για οποιαδήποτε αιτία. Επί του παρόντος, υπάρχουν 17 άρρενες και δύο γυναίκες υπουργοί. Υπάρχουν επίσης δύο αναπληρωτές υπουργοί και 27

υφυπουργοί, συμπεριλαμβανομένων τριών γυναικών. Κατά συνέπεια, στην κυβέρνηση επί του παρόντος η γυναικεία εκπροσώπηση αποτελεί το 10%. Από την άποψη αυτή η GET ζητά την προσοχή των Ελληνικών Αρχών ως προς την Σύσταση Rec(2000)3 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου Ευρώπης προς τα κράτη μέλη αναφορικά με την ισορροπημένη συμμετοχή των γυναικών και ανδρών, που σκιαγραφεί ότι η εκπροσώπηση είτε των γυναικών είτε των ανδρών σε κάθε σώμα λήψης αποφάσεων στην πολιτική ή δημόσια ζωή δεν θα πρέπει να είναι κάτω του 40%.

26. Ως προς τα εμπόδια διορισμού, πρόσωπα : (α) που έχουν καταδικασθεί ή παραπεμφθεί με τελεσίδικη απόφαση (δικαστικού συμβουλίου) για έγκλημα, (β) που έχουν στερηθεί των πολιτικών τους δικαιωμάτων ως αποτέλεσμα καταδικαστικής απόφασης και για περίοδο χρόνου κατά την οποία η στέρηση εκδόθηκε, (γ) στα οποία έχει απαγορευθεί ο διορισμός δεν δύνανται να είναι μέλη της κυβέρνησης (άρθρο 69, Νόμος 4622/2019).
27. Η κυβέρνηση συνεδριάζει ως Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο συγκαλείται από τον Πρωθυπουργό μία φορά το μήνα, έκτακτες συνεδριάσεις δύνανται να πραγματοποιηθούν, οποτεδήποτε κρίνεται απαραίτητο, με πρόσκληση του Πρωθυπουργού. Οι αναπληρωτές υπουργοί δεν είναι μέλη του Υπουργικού συμβουλίου αλλά ο Πρωθυπουργός μπορεί να τους προσκαλέσει να συμμετάσχουν χωρίς το δικαίωμα ψήφου. Το Υπουργικό Συμβούλιο προσδιορίζει και κατευθύνει την γενική πολιτική της χώρας αποφασίζει για τα πολιτικά θέματα γενικής φύσης αποφασίζει για οποιοδήποτε θέμα αρμοδιότητας συλλογικών κυβερνητικών σωμάτων ή για κάθε θέμα αρμοδιότητας ενός ή περισσοτέρων υπουργών που αναφέρεται από τον Πρωθυπουργό (οι σχετικές αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου αντικαθιστούν τις αποφάσεις των αρμόδιων σωμάτων) και ασκεί όλες τις άλλες εξουσίες που προβλέπονται από το Σύνταγμα και άλλους νόμους.
28. Το Υπουργικό Συμβούλιο δύναται επίσης να αποφασίσει για την καθιέρωση και /ή κατάργηση συλλογικών σωμάτων, επιτροπών και εργασιακών ομάδων: οι εν λόγω αποφάσεις πρέπει να εκδοθούν έπειτα από πρόταση από τον Πρωθυπουργό και να δημοσιευθούν στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Από την άποψη αυτή, οι επιτροπές δύνανται να καθιερωθούν για να διαχειρίζονται ειδικά θέματα κυβερνητικής πολιτικής, τα οποία απαιτούν ειδική μεταχείριση και

συστηματικό έλεγχο. Αποτελούνται από μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και / ή Υφυπουργούς, καθώς και από δημόσιους λειτουργούς και άλλους εμπειρογνώμονες (δηλαδή ακαδημαϊκούς) στον σχετικό τομέα. Για παράδειγμα, ο Υπουργός Υγείας ίδρυσε την 23<sup>η</sup> Φεβρουαρίου 2020, Εθνική Επιτροπή για την προστασία της Δημόσιας Υγείας ενάντια στην COVID – 19. Η GET παρατήρησε ότι για σκοπούς δημόσιας απόδοσης ευθυνών το σύστημα επί του παρόντος για την καθιέρωση αυτού του τύπου επιτροπών θα πρέπει να επωφεληθεί από κάποια περαιτέρω νόμιμη ακρίβεια επί της επίσημης τεκμηρίωσης της αναγκαιότητας τους, ιδιότητας μέλους (συμπεριλαμβάνοντας σχετικά την απασχόληση των εμπειρογνομόνων ad hoc (περί τούτου), και δημοσιονομικές επιπτώσεις. Οι σχετικές διαδικασίες και αποτελέσματα θα πρέπει να είναι πλήρως διαφανή και προσβάσιμα.

29. Στην περίπτωση διαφωνίας του Υπουργικού Συμβουλίου, ο Πρωθυπουργός θέτει το ζήτημα ανοικτής και απόλυτης ψηφοφορίας πλειοψηφίας των μελών παρόντων (στην περίπτωση ισοψηφίας, ο Πρωθυπουργός έχει την υπερισχύουσα ψήφο). Εάν περισσότερες από δύο απόψεις παραδοθούν στην ψηφοφορία χωρίς η απαιτούμενη πλειοψηφία να σχηματιστεί, ο Πρωθυπουργός προσκαλεί εκείνους υπέρ των ασθενέστερων απόψεων να συμμετάσχουν σε εκείνη των απόψεων που υπερισχύουν. Όταν η συνεδρίαση ολοκληρωθεί, επίσημη δήλωση στον τύπο των ζητημάτων που τέθηκαν στο Υπουργικό Συμβούλιο και οι αποφάσεις που ελήφθησαν δημοσιεύονται. Τα επίσημα πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου καταχωρούνται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του Συμβουλίου Επικρατείας. Τέλος, οι αποφάσεις δύνανται να ληφθούν από τον Πρωθυπουργό, τους υπουργούς ατομικά (υπουργικές αποφάσεις) ή από κοινού (Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις).

Πολιτικά Διορισμένο Προσωπικό

30. Πρόσθετα στα μέλη της κυβέρνησης υπάρχει ένα πολιτικά διορισμένο μη μόνιμο προσωπικό όπως προβλέπεται από το νόμο (άρθρο 46 (1-6), Νόμος 4622/2019) - εφεξής οι πολιτικοί σύμβουλοι. Υπάρχουν δύο είδη πολιτικών συμβούλων, (i) οι συνεργάτες και (ii) ειδικοί σύμβουλοι. Οι θέσεις των συνεργατών καλύπτονται από (i) ιδιώτες, οι οποίοι καλύπτουν αποκλειστικά μη μόνιμες θέσεις, μέσω πρόσληψης, (ii) δημόσιους λειτουργούς, με εργασιακή σχέση δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, που υπηρετούν σε

- νομικά πρόσωπα του δημοσίου, με απόσπαση και (iii) από δικηγόρους με έμμισθη εντολή από το κράτος, που υπηρετούν σε νομικά πρόσωπα του δημοσίου, με απόσπαση. Ο αριθμός τους καλύπτεται ειδικά από το νόμο και δύναται μόνον να αυξηθεί με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου που εκδίδεται έπειτα από ειδικά αιτιολογημένη πρόταση από μέλος της κυβέρνησης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι αρχές επιβεβαιώνουν ότι αυστηρή προσέγγιση ακολουθείται από την άποψη αυτή και παρεκκλίσεις δεν έχουν υπάρξει ακόμα. Η καταβολή του μισθού τους υπολογίζεται σε συμμόρφωση με την μισθολογική κλίμακα της δημόσιας υπηρεσίας (βλέπε επίσης παράγραφο 43). Η διάρκεια του αξιώματός τους παύεται στο τέλος της εντολής του υπουργού / αναπληρωτή υπουργού ο οποίος διόρισε αυτούς, ο τερματισμός δεν θα πρέπει να δώσει δικαίωμα σε τυχόν δικαίωμα αποζημίωσης.
31. Ο νόμος επίσης προβλέπει για ειδικούς συμβούλους (άρθρο 46/(7), νόμος 4622/2019), με μέγιστο αριθμό των δύο ανά αξίωμα. Αυτά τα πρόσωπα είναι διακεκριμένοι ειδικοί σε συγκεκριμένο αντικείμενο και πρόκειται να προσληφθούν με αντίστοιχη απόφαση των σχετικών κυβερνητικών μελών που θα δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Δεν λαμβάνουν κανένα μισθό, επίδομα, ή άλλο οικονομικό κέρδος, εκτός από οδοιπορικά. Προσλαμβάνονται για συγκεκριμένη περίοδο χρόνου και η εντολή τους τελειώνει όταν η ανάθεση για την οποία προσλήφθηκαν ολοκληρωθεί.
32. Οι θέσεις των πολιτικών συμβούλων συμπληρώνονται μέσω πράξης πρόσληψης υπογεγραμμένης από το σώμα που διορίζει, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και περιλαμβάνει πληροφορίες για την θέση που συμπληρώθηκε, την εφαρμόσιμη μισθολογική κλίμακα καθώς και τυχόν επίδομα για θέσεις ευθύνης και άλλα επιδόματα (άρθρο 47 (1-2), νόμος 4622/2019). Ο νόμος ορίζει συγκεκριμένες προϋποθέσεις πρόσληψης συμπεριλαμβανομένων των (i) ελάχιστων προσόντων: σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και καλή γνώση γλώσσας της ΕΕ (άρθρο 48 (1) νόμος 4622/2019): (ii) γενικές προϋποθέσεις διορισμού που ορίζονται για δημοσίους υπαλλήλους (με εξαίρεση το ανώτατο όριο διορισμού) : εθνικότητα, εκπλήρωση στρατιωτικών υποχρεώσεων, καλή κατάσταση υγείας, καθαρό ποινικό μητρώο, να μην έχει απολυθεί από άλλη θέση του δημοσίου (άρθρο 48 (2), νόμος 4622/2019, άρθρα 4-9 Κώδικας Δεοντολογίας Δημοσίων Λειτουργών, και (iii)



κωλύματα για τον διορισμό, σύμφωνα με τα οποία δεν μπορούν να προσληφθούν εάν εμπίπτουν σε εξαίρεση αυτών που ρητώς προβλέπονται από το νόμο για την εισαγωγή σε δημόσια υπηρεσία και εάν ο υποψήφιος για την θέση είναι σύζυγος ή συνétairos ή συγγενής πρώτου ή δεύτερου βαθμού μέλους της κυβέρνησης (άρθρο 76 Νόμος 4622/2019). Η ύπαρξη των προσόντων και η απουσία τυχόν κωλυμάτων διορισμού πρέπει να επικυρώνεται με υπεύθυνη δήλωση, οι υπηρεσίες υπεύθυνες για την πρόσληψη πολιτικών συμβούλων απαιτείται να επαληθεύσουν όλα τα διπλώματα πιστοποιητικά και άλλα αποδεικτικά στοιχεία του προσωπικού που προσλαμβάνεται (άρθρο 48 (3-4) Νόμος 4622/2019). Οι αρχές υπέδειξαν ότι η σχετική απόφαση πρόσληψης δημοσιεύεται και στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και στη [πύλη Di@vgeia](#). Από τον Σεπτέμβριο 2021, υπάρχουν 520 πολιτικοί σύμβουλοι.

33. Εάν οι πολιτικοί σύμβουλοι προσληφθούν από τον ιδιωτικό τομέα μπορούν να συνεχίσουν να ασκούν το κύριο επάγγελμά τους (άρθρο 76 (2), νόμος 4622/2019). Όμως, εάν επιλέξουν να πράξουν έτσι, θα πρέπει να εμείνουν στους συγκεκριμένους κανόνες του Νόμου 4622/2019 συγκεκριμένα σε εκείνους που αφορούν την προϋπόθεση διεξαγωγής επίσημων καθηκόντων με ακεραιότητα, αντικειμενικότητα, αμεροληψία και κοινωνική ευθύνη, να ενεργούν για το δημόσιο συμφέρον και να σέβονται τους κανόνες διακριτικότητας και εμπιστευτικότητας (άρθρο 71, Νόμος 4622/2019) καθώς για την πρόληψη και δήλωση συγκρούσεων συμφέροντος (άρθρα 71 (2-3) και 72 (2-3) Νόμος 4622/2019).
34. Κατά την διάρκεια της επίσκεψης επί τόπου, η GET συζήτησε διεξοδικά την κατάσταση των πολιτικών συμβούλων. Αρχικά, η GET αναγνώρισε μερικά πολύτιμα χαρακτηριστικά του συστήματος. Υπάρχουν νομικές διευθετήσεις για τον αριθμό των πολιτικών συμβούλων που δύνανται να εργαστούν σε κάθε υπουργείο (οι οποίες όπως ενημερωθεί η GET έχουν γίνει σεβαστές και ότι η κυβέρνηση τηρεί επικυρωμένα αρχεία) και για την αμοιβή τους (η οποία υπολογίζεται σε συμφωνία με την μισθολογική κλίμακα σε δημόσιες υπηρεσίες). Επιπλέον, ο νόμος καθιερώνει τις προϋποθέσεις πρόσληψης, ελάχιστα προσόντα, αποτρεπτικοί παράγοντες διορισμού (που στοχεύουν μεταξύ άλλων στην καταπολέμηση πιθανών συγκρούσεων συμφέροντος εξαιτίας οικογενειακών δεσμών και στην διασφάλιση καθαρού ποινικού

- μητρώου / σοβαρού πειθαρχικού ποινικού μητρώου). Επιπροσθέτως η απόφαση πρόσληψης (με πληροφορίες για την θέση που θα συμπληρωθεί και την σχετική αμοιβή) καθώς και η τελική απόφαση διορισμού θα πρέπει να δημοσιευθεί.
35. Η GET όμως θεωρεί ότι μεγαλύτερη διαύγεια χρειάζεται σχετικά με την κατάσταση των πολιτικών συμβούλων και εφαρμόσιμου πλαισίου καταπολέμησης διαφθοράς. Από την άποψη αυτή, η GET σημειώνει ότι στην Ελλάδα η κατάσταση των πολιτικών συμβούλων είναι κατά κάποιο τρόπο αντιφατική. Αφενός, καλύπτονται μερικώς από κάποιες διατάξεις του νόμου 4622/2019, αν και δεν περιλαμβάνονται στον εξαντλητικό κατάλογο προσώπων, συμπεριλαμβανομένων μελών της κυβέρνησης και αναπληρωτές υπουργούς, που αποτελούν το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου (άρθρο 68, Νόμος 4622/2019- βλέπε επίσης παράγραφο 85.) Αφετέρου, φέρεται ότι εμπίπτουν στους κανόνες δημοσίου (Κώδικας Δεοντολογίας, Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας και Εγχειρίδιο Ορθής Διοικητικής Δεοντολογίας). Κατά την διερεύνηση του πως οι κανόνες για τους δημοσίους υπαλλήλους θα πρέπει πραγματικά να εφαρμόζονται σε πολιτικούς συμβούλους η GET μπορεί να διακρίνει μερικές αξιοσημείωτες διαφορές, για παράδειγμα, σχετικά με διαδικασίες πρόσληψης και απόλυσης (οι οποίες διευθετούνται ιδιαίτερα σε σχέση με την δημόσια υπηρεσία) ασυμβατότητες, εκπαίδευση κλπ.
36. Για την GET η κατάσταση της δημόσιας υπηρεσίας των πολιτικών συμβούλων είναι δύσκολο να φτάσει σε συμβιβασμό με τον πολιτικό τους ρόλο και την εργασία τους με βάση την εμπιστοσύνη. Οι αρχές υποστήριξαν ότι οι κατηγορίες αυτές των προσώπων δεν έχουν καμία μορφή εκτελεστικής εξουσίας αφού δεν διευθύνουν ούτε διοικούν υποθέσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των υπηρεσιών του σχετικού υπουργείου, ούτε έχουν το κύρος ανώτερης εξουσιοδότησης για αυτές τις υπηρεσίες. Τα υπουργικά συμβούλια είναι υπεύθυνα για την μελέτη των θεμάτων και την συγκέντρωση των δεδομένων απαραίτητων για την παροχή κατάλληλης ενημέρωσης, επιμέλειας αλληλογραφίας, διατήρηση πρωτοκόλλου προσωπικού, επιμελούνται την επικοινωνία με μέλη της κυβέρνησης, πολίτες, εκπροσώπους κοινωνικών ιδρυμάτων και δημοσίους λειτουργούς και την διασφάλιση ότι οι τελετουργικές υποχρεώσεις ικανοποιούνται επαρκώς (άρθρο 45 (3) και (5), νόμος 4622/2019). Η GET σημειώνει ότι, ενώ στους πολιτικούς συμβούλους δεν δύναται να

αποδοθούν εκτελεστικές εξουσίες *stricto sensu*, δεν έχουν εκτελεστικές λειτουργίες καθώς είτε συμμετέχουν άμεσα στην λήψη αποφάσεων σχετικά με δημόσιες πολιτικές ή επηρεάζουν αποφασιστικά στην ανάπτυξή τους δοθείσας της θέσης που κατέχουν. Έτσι, σε συμφωνία με την πρακτική της GRECO, οι υπουργοί συνεργάτες και ειδικοί σύμβουλοι θα θεωρούνται ως PTEF υπό την έννοια της παρούσας έκθεσης.

**37.** Έτσι, είναι βασικό οι προϋποθέσεις διαφάνειας και ακεραιότητας για τους πολιτικούς συμβούλους να προσαρμόζονται στην φύση της εντολής τους και οι ιδιαίτερες ευθύνες τους, για τον λόγο αυτό, να είναι ισότιμες με εκείνες που εφαρμόζονται σε άλλους πολιτικούς διορισθέντες με υψηλά λειτουργικά καθήκοντα. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε αρκετές υποχρεώσεις σχετικά με την πρόληψη σύγκρουσης συμφερόντων μερικές από τις οποίες επί του παρόντος δεν είναι εφαρμόσιμες (ή δεν είναι πλήρως εφαρμόσιμες) σε πολιτικούς συμβούλους αλλά φέρουν πρωταρχική σημασία για αυτούς, συμπεριλαμβανομένων των επαφών με εργαζομένους παρασκηνιακώς (παράγραφος 74), διατάξεις περί ηθικής και σύγκρουσης συμφερόντων (παράγραφοι 56, 93, 95, 96, 97, 98, 100 και 114), στην μεταπήδηση προς ή από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα (*revolving doors*) (παράγραφος 104), καθώς και την κάλυψη δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων και εφαρμόσιμων προϋποθέσεων δημοσίευσης (παράγραφος 110). Παρόμοια, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι τους προσφέρονται επαρκείς ευκαιρίες κατάρτισης (με την πρόσληψη και σε τακτικά διαλείμματα) και συμβουλευτικά κανάλια για ηθικά διλήμματα (παράγραφος 58). **Η GRECO συστήνει η νομική κατάσταση και οι υποχρεώσεις των πολιτικών συμβούλων να διευκρινιστούν και με ακρίβεια να διευθετηθούν για να τεθούν υπό τα υψηλά πρότυπα ακεραιότητας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κανόνων δεοντολογίας, των συγκρούσεων συμφέροντος και υποχρεώσεων οικονομικής δημοσιοποίησης.**

**38.** Επιπλέον, πρόσθετα μέτρα χρειάζεται να ληφθούν για να ενισχυθεί η διαφάνεια των διορισμών τους. Αν και, οι ατομικοί διορισμοί διαφημίζονται όπως υπάρχουν στην πύλη διαφάνειας θα ήταν προτιμότερο αυτές οι πληροφορίες να συστηματοποιηθούν και να είναι περισσότερο προσβάσιμες διαδικτυακά, έτσι ώστε το δημόσιο να έχει μία ολιστική εποπτεία του αριθμού, αμοιβής, και

καθηκόντων των πολιτικών συμβούλων συμπεριλαμβάνοντας σχετικά τις πληροφορίες για τις κύριες / επαγγελματικές επικουρικές τους δραστηριότητες δοθέντος του ότι οι πολιτικοί σύμβουλοι δύνανται να συνεχίσουν την άσκηση του επαγγέλματος και κάποιιοι από αυτούς να εργάζονται pro bono (εθελοντικά χωρίς αμοιβή) (ειδικοί σύμβουλοι). **Η GRECO συστήνει, προς χάριν μεγαλύτερης διαφάνειας, τα ονόματα, καθήκοντα και αμοιβή (για τα καθήκοντα που διεξάγονται για την κυβέρνηση) των πολιτικών συμβούλων καθώς και οι πληροφορίες για επικουρικές δραστηριότητες (όταν αυτές διεξάγονται) να δημοσιοποιούνται με τρόπο που να προβλέπει την εύκολη κατάλληλη δημόσια πρόσβαση διαδικτυακά .**

39. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι συστάσεις που ακολουθούν παρακάτω στην έκθεση αυτή που απευθύνεται σε όλα τα πρόσωπα στα οποία έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα επίσης αφορά τους πολιτικούς συμβούλους υπό το πλαίσιο τους, όπως κρίνεται κατάλληλο .

Μη πολιτικά διορισθέν προσωπικό υψηλόβαθμοι δημόσιοι υπάλληλοι

40. Τέλος οι μόνιμοι γραμματείς είναι οι υψηλότερου βαθμού δημόσιοι υπάλληλοι σε υπουργικό επίπεδο. Έχει ανατεθεί σε αυτούς η ομαλή και αποτελεσματική διοικητική και οικονομική λειτουργία του υπουργείου. Η θέση μόνιμου γραμματέα δεν αποτελεί πολιτικό διορισμό, το πρόσωπο που διορίζεται προέρχεται από την δημόσια υπηρεσία και επιλέγεται από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) το οποίο αποτελεί ανεξάρτητη αρχή. Η διάρκεια αξιώματος μόνιμων γραμματέων είναι περιορισμένη σε τρία έτη και είναι ανανεώσιμη μία φορά έως τρία πρόσθετα έτη. Υπενθυμίζεται ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι έχουν ήδη εκτιμηθεί εντός σύμφωνα με το πλαίσιο του Δεύτερου Κύκλου Αξιολόγησης της GRECO.

*Αμοιβή και άλλα πλεονεκτήματα*

41. Οι Υπουργοί λαμβάνουν μηνιαία αμοιβή που ισούται με 5 .135 ευρώ . Η εν λόγω αποζημίωση φορολογείται υπό τους γενικά εφαρμόσιμους φορολογικούς κανονισμούς, εκτός από ειδικό μέρος (880 ευρώ) το οποίο δεν φορολογείται. Οι Υπουργοί που είναι επίσης μέλη του Κοινοβουλίου πρόσθετα λαμβάνουν

βουλευτική αποζημίωση (πχ οδοιορικά επιδόματα, ταχυδρομικά τέλη, έξοδα οργάνωσης γραφείου, κλπ.).<sup>6</sup>

42. Οι μισθοί των υψηλόβαθμων δημοσίων λειτουργών καθορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου περί Ενιαίου Μισθολογίου<sup>7</sup> αποκλειστικά με βάση την κατάστασή τους και το αυξημένο επίπεδο καθηκόντων των αντιστοίχων θέσεων όπως υποδεικνύεται στον πίνακα παρακάτω. Τα οικογενειακά επιδόματα δύνανται επίσης να εφαρμόζονται επιπροσθέτως.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΑΜΟΙΒΗ (σε ευρώ)		
	Βασικός μισθός	Επίδομα Ευθύνης	ΣΥΝΟΛΟ
Γενικός Γραμματέας	3.231	1.400	4.631
Διοικητικός Γραμματέας	3.231	1.400	4.631
Ειδικός Γραμματέας	2.800	1.150	3.950
Ειδικές Θέσεις Πρώτου Βαθμού			
	1.960	600	2.560
Ειδικές Θέσεις Δευτέρου Βαθμού			
	1.820	550	2.370

43. Τα προαναφερθέντα ισχύουν για όλους τους υψηλόβαθμους δημοσίους υπαλλήλους όπως σύμφωνα με τον πίνακα παρακάτω. Τα οικογενειακά επιδόματα δύνανται επίσης να εφαρμόζονται επιπροσθέτως.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ / ΘΕΣΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΟΙΒΗΣ (σε ΕΥΡΩ)
Επικεφαλής του Υπουργικού Συμβουλίου	2.604
Μη μόνιμο προσωπικό – Απόφοιτοι PhD	2.036
Μη μόνιμο προσωπικό- κάτοχοι πτυχίου Master ή απόφοιτοι Εθνικής σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης	1.918
Μη μόνιμο προσωπικό- κάτοχοι πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης	1.800

44. Ο ετήσιος Κρατικός προϋπολογισμός είναι διαθέσιμος διαδικτυακά στον δικτυακό τόπο του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Περιλαμβάνει στοιχεία για

<sup>6</sup> Πληροφορίες για την αποζημίωση των μελών του Κοινοβουλίου είναι δημόσια διαθέσιμες στον ιστότοπο του κοινοβουλίου : <https://www.hellenicparliament.gr/userfiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/VoulApozNew.pdf>

διάθεση χρημάτων ανά υπουργείο και κατηγορία εξόδων, Ο ελληνικός προϋπολογισμός στο τμήμα εξόδων εκτελείται χρησιμοποιώντας εγκεκριμένες πιστώσεις. Κατά την διάρκεια της εκτελεστικής περιόδου η απόφαση για την χρήση ποσών σε κάθε κωδικό προϋπολογισμού λαμβάνεται από τον υπάλληλο εξουσιοδότησης, δηλαδή τον υπουργό τον ίδιο για την χρήση του προϋπολογισμού στο υπουργείο ευθύνης του. Η διαδικασία τίθεται σε εφαρμογή, η οποία αφορά την Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (GDFS) για να παράσχει για την διαφάνεια και απόδοση ευθύνης της απόφασης υπουργού η οποία δημοσιεύεται διαδικτυακά στη [Di@vgeia](mailto:Di@vgeia).

45. Επιπλέον, το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι υπεύθυνο για εξωτερικούς ελέγχους (συμπεριλαμβανομένων των εκ των προτέρων) (ex ante) ελέγχων. Πρόσθετες προϋποθέσεις ελέγχου εφαρμόζονται σχετικά με τα επονομαζόμενα κατηγοριοποιημένα έξοδα ή έκτακτα αποθεματικά. Συνοπτικά, οι σχετικές αποφάσεις των υπουργών για τα έξοδα περιορίζονται όπως σύμφωνα με την νομοθεσία συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης ανώτερων ορίων και ελεγκτικών διαδικασιών .

*Πολιτική ακεραιότητας και καταπολέμησης διαφθοράς, ρυθμιστικό και θεσμικό πλαίσιο*

46. Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας ιδρύθηκε το 2019 με σκοπό να βελτιστοποιήσει την πολιτική καταπολέμησης διαφθοράς (Νόμος 4622/2019 για τον Οργανισμό, Λειτουργία και Διαφάνεια της Κυβέρνησης, Κυβερνητικά Όργανα και Κεντρική Διοίκηση). Αυτή η κίνηση αποτέλεσε τον καταλύτη για τον ριζοσπαστικό οργανωτικό και λειτουργικό εκσυγχρονισμό των πέντε βασικών (κλειδιά) δημοσίων ελέγχων (επιθεωρητές- ελεγκτές Δημόσιας Διοίκησης, Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Σώματα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας, Σώμα Επιθεωρητών Δημοσίων Έργων, Σώμα Επιθεωρητών – Ελεγκτών Μεταφορών) καθώς και τη Γενική Γραμματεία καταπολέμησης διαφθοράς. Η ΕΑΔ έχει επίσης ορίσει την Ελληνική Συντονιστική Υπηρεσία Καταπολέμησης Απάτης (AFCOS) σε συνεργασία με την Ειδική Γραμματεία του ΣΔΟΕ.
47. Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας σκοπό έχει να ενδυναμώσει το πλαίσιο εθνικής ακεραιότητας και απόδοσης ευθυνών διεξάγοντας μεταξύ άλλων ελέγχους και

---

<sup>7</sup> Βασίζεται σε μία σειρά 36 μισθολογικών κλιμάκων σύμφωνα με την κατηγορία εργαζομένου. Η κάθε

έρευνες, αναπτύσσοντας στρατηγικές για την πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς και για την ευαισθητοποίηση των επιπτώσεων διαφθοράς για την κοινωνία και την οικονομία. Η ΕΑΔ λειτουργεί σε συμφωνία με τις αρχές ελέγχου, απόδοσης ευθυνών και διαφάνειας. Δομείται σε τρεις βασικούς λειτουργικούς πυλώνες καταπολέμησης διαφθοράς (i) έλεγχοι διαφθοράς και κακής διαχείρισης και έρευνες, ii) πολιτικές πρόληψης και ακεραιότητας, και (iii) δραστηριότητες ευαισθητοποίησης και επικοινωνίας. Η αποστολή της ΕΑΔ δεν καλύπτει μόνον όλους τους δημόσιους οργανισμούς (είτε κεντρικού ή τοπικού επιπέδου) αλλά επίσης εκτείνεται σε ιδιωτικά νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν συνάψει συμβόλαιο, συναλλάσσονται με ή απασχολούνται σε οικονομικές δραστηριότητες με σώματα δημοσίου τομέα .

48. Η ΕΑΔ απολαμβάνει λειτουργική ανεξαρτησία και διοικητική και οικονομική αυτονομία και δεν είναι υποκείμενη σε έλεγχο ή επιθεώρηση κυβερνητικών σωμάτων, κρατικών οργανισμών ή άλλων διοικητικών αρχών . Κυβερνητικό σύστημα (έλεγχος και ισορροπία) τίθεται σε εφαρμογή, το οποίο αποτελείται από (i) τον Κυβερνήτη της ΕΑΔ, ο οποίος είναι ο επικεφαλής του οργανισμού. Αυτός / αυτή διορίζεται από την υπεύθυνη επιτροπή του κοινοβουλίου και φέρει τις ακόλουθες αρμοδιότητες : να διατυπώνει τις στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΑΔ, να ορίζει το λειτουργικό πλαίσιο και υποχρεώσεις της ΕΑΔ, να εκπροσωπεί την ΕΑΔ στο εσωτερικό και διεθνώς, και να ασκεί όλες τις αρμοδιότητες της ΕΑΔ, οι οποίες δεν ασκούνται από άλλο σώμα ρητώς από το νόμο , (ii) Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο είναι ένα σώμα επιθεώρησης της ΕΑΔ που αποτελείται από τον Πρόεδρο και τέσσερα ακόμα μέλη διορισμένα από υπεύθυνη επιτροπή του κοινοβουλίου. Εγκρίνει την στρατηγική της ΕΑΔ, προϋπολογισμό και ετήσιο σχέδιο δράσης, διορίζει την Ελεγκτική Επιτροπή. Το συμβούλιο δεν έχει καμία εξουσία να αναμειχθεί στην διερεύνηση ειδικών περιπτώσεων, και (iii) την Ελεγκτική Επιτροπή, η οποία επιθεωρεί την κατάλληλη λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της ΕΑΔ και ενδυναμώνει την ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών της ΕΑΔ.

49. Η επονομαζόμενη Επιτροπή Δεοντολογίας στην ΕΑΔ, διαχειρίζεται κάθε θέμα που παραπέμπεται σε αυτή από τον Πρωθυπουργό για ζητήματα δεοντολογίας και σύγκρουσης συμφερόντων σχετικά με κορυφαίους ανώτερους δημοσίου

---

κλίμακα αναλύεται σε 18 επίπεδα, το κάθε ένα με βασικό μισθό που ορίζεται από το νόμο.

λειτουργούς υπό το πλαίσιο προσώπων νόμου 4622/2019, εξετάζει τα ζητήματα μετά την πρόσληψη, δύναται αυτεπάγγελτα να επιθεωρήσει την εφαρμογή των κανόνων μη επιλεξιμότητας, του ασυμβίβαστου και την πρόληψη συγκρούσεων συμφερόντων μελών της κυβέρνησης, κρατικών γραμματέων, γενικών και ειδικών γραμματέων, κυβερνητικών σωμάτων του δημόσιου τομέα και μη μόνιμου προσωπικού (Κεφάλαιο 1 μέρος d) για την Διαφάνεια και Ακεραιότητα, Νόμος 4622/2019) καθώς και να προτείνει την επιβολή κυρώσεων όπου εφαρμόζεται, θα συμβουλευέται κατά την σύνταξη των κωδικών δεοντολογίας για τους κορυφαίους ανώτερους δημοσίους λειτουργούς υπό το πλαίσιο προσώπων νόμου 4622/2019 ή για άλλους δημοσίους υπαλλήλους ή δημοσίους λειτουργούς δημόσιας διοίκησης που παρουσιάζονται σε αυτή από τον Πρωθυπουργό (άρθρο 74, Νόμος 462/22019).

50. Η ΕΑΔ λογοδοτεί στο κοινοβούλιο. Εκδίδει ετήσια αναφορά δραστηριοτήτων και δύναται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και έπειτα από αίτημα, να υποβάλλει στον Πρωθυπουργό και στον Πρόεδρο του κοινοβουλίου ειδικές αναφορές για θέματα που άπτονται της αποστολής της. Η ΕΑΔ συνεργάζεται με διωκτικές και δικαστικές αρχές καθώς και με άλλες διοικητικές αρχές και ιδρύματα σε ζητήματα οικονομικού ελέγχου, απόδοσης ευθύνης, διαφάνειας και αγώνα κατά της απάτης και διαφθοράς.
51. Ο προϋπολογισμός 2021 της ΕΑΔ ισούται με περίπου 8.5 εκατομμύρια ευρώ (ο προϋπολογισμός τροποποιήθηκε σύμφωνα με τις λειτουργικές ανάγκες). Ο νόμος προβλέπει για την ΕΑΔ να στελεχώνεται από 503 υπαλλήλους. Η ΕΑΔ συνεχίζει να προσλαμβάνει πρόσθετους υπαλλήλους. Από την άποψη αυτή, η ΕΑΔ υπογράμμισε ότι η πρόκληση δεν ήταν τόσο για τον αριθμό αλλά για την ανεύρεση των κατάλληλων ικανοτήτων και ειδίκευσης για τις θέσεις που καταλήφθηκαν. Κατά τον χρόνο της επιτόπιας επίσκεψης, αυτές οι θέσεις διανεμήθηκαν όπως ακολουθεί : 321 για ερευνητές - ελεγκτές, 57 για ειδικούς ακεραιότητας, 12 για ειδικούς ευαισθητοποίησης και 91 για ειδικούς που εργάζονται στην επιστήμη των υπολογιστών, στο ανθρώπινο δυναμικό, οικονομικές υπηρεσίες και προμήθεια, 4 για εσωτερικό έλεγχο και προστασία δεδομένων και 18 για στρατηγικό σχεδιασμό, διαχείριση έργου και αναλύσεις συμπεριφοράς . Η ΕΑΔ έχει κεντρικά γραφεία στην Αθήνα και έξι περιφερειακά



γραφεία στην Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Τρίπολη, Πάτρα, Σέρρες και Ρέθυμνο αντίστοιχα.

52. Η ΕΑΔ είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP). Το πρώτο NACAP εκδόθηκε το 2013, έπειτα ενημερώθηκε το 2015, και το σχέδιο σε ισχύ καλύπτει την περίοδο 2018 έως τα μέσα του 2021. Άπτεται αρκετών περιοχών που επιθεωρήθηκαν στην αναφορά αυτή, συμπεριλαμβανομένης της άσκησης παρασκηνιακής πολιτικής πίεσης (lobbying), προστασίας πληροφοριοδοτών, εσωτερικού ελέγχου, ελέγχου (και πιθανή τροποποίηση) κωδικών δεοντολογίας - συμπεριλαμβανομένων των μελών της κυβέρνησης, ελέγχου οικονομικής δημοσιοποίησης κλπ. Οικοδομώντας επί της εμπειρίας που ήδη έχει κερδηθεί με την εφαρμογή των προηγούμενων NACAP, καινούρια στρατηγική υπάρχει προς πραγματοποίηση για την περίοδο 2022-2025. Αναμενόταν από την GET ότι υπήρχε η πρόθεση να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε τομείς υψηλού κινδύνου και δραστηριοτήτων. Εργαλείο διαχείρισης κινδύνου απάτης έχει πρόσφατα εκδοθεί για χαρτογράφηση κινδύνου σε δημόσιους οργανισμούς.
53. Η GET χαιρετίζει την καθιέρωση της ΕΑΔ και την προσοχή που δίνεται από τις αρχές στην σημασία ολιστικού συντονισμού πολιτικής ενάντια στην διαφθορά, ένα θέμα το οποίο έχει αναγνωριστεί, για χρόνια, ως βασική έλλειψη του συστήματος. Ως προς την εφαρμογή του NACAP (2018- 2021), αρκετά από τα προγραμματισμένα μέτρα έχουν αποτελεσματικά ικανοποιηθεί (συμπεριλαμβανομένης για παράδειγμα, της τροπολογίας του Συντάγματος σχετικά με την καθεστώς ασυλίας για μέλη του Κοινοβουλίου και μέλη κυβέρνησης – βλέπε επίσης παράγραφο 116). Αυτές οι θετικές προσπάθειες πρέπει επίσης να χαιρετισθούν. Ωστόσο, αρκετά σημαντικό έργο βρίσκεται μπροστά μας ακόμα. Από την άποψη αυτή, η GET ελπίζει ότι, όπως έχει σχεδιαστεί το καινούριο NACAP, οι συστάσεις που περιέχονται στην έκθεση αυτή περαιτέρω συνεισφέρουν σε μελλοντικό χάρτη πορείας για την μεταρρύθμιση.

#### *Αρχές Δεοντολογίας και κανόνες δεοντολογίας*

54. Κώδικας Δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης εκδόθηκε το 2014. Περιέχει διατάξεις εμπιστευτικότητας, παράδοση αρχείων και πρόσβασης σε αυτά, σωστή διαχείριση, διαφάνεια και αμεροληψία, πρόληψη δωροληψίας και

συγκρούσεων συμφέροντος. Επιπροσθέτως, ο Κώδικας Δεοντολογίας για τα μέλη του κοινοβουλίου εφαρμόζεται σε εκείνους τους υπουργούς οι οποίοι είναι επίσης Μέλη του Κοινοβουλίου. Ο Κώδικας Δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης ο οποίος συνοδεύεται από το Εγχειρίδιο Συμμόρφωσης, καθώς και από σύστημα επιβολής και επιθεώρησης, είναι υποκείμενος σε αναθεώρηση στον Τέταρτο Κύκλο Εκτίμησης και αξιολογείται ως ικανοποιητικός από την GRECO. Περαιτέρω, κάποια υπουργεία έχουν αναπτύξει τους δικούς τους κώδικες Δεοντολογίας που εφαρμόζονται σε όλα τα πρόσωπα που εργάζονται στο υπουργείο (δηλαδή τον κώδικα Δεοντολογίας του Υπουργείου Οικονομικών). Επίσης η ΕΑΔ έχει αναπτύξει Κώδικα Δεοντολογίας για εσωτερικούς Ελεγκτές, Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας για Επιθεωρητές και Ελεγκτές της ΕΑΔ, και Κώδικα Δεοντολογίας και Ορθής Διοικητικής Διαγωγής του προσωπικού της ΕΑΔ, όλα τα οποία είναι δημόσια προσβάσιμα<sup>8</sup>. Όπως ήδη περιγράφεται η Επιτροπή Δεοντολογίας της ΕΑΔ θα ενημερώνεται με κώδικες ανάπτυξης στην δημόσια διοίκηση (βλέπε παράγραφο 49 για τις ευθύνες της Επιτροπής Δεοντολογίας).

55. Η GET ενημερώθηκε ότι ένας τρόπος να ενισχυθεί η ηθική στην δημόσια διοίκηση, ήταν να αναπτυχθούν κώδικες τομέων, με σκοπό την καλύτερη πραγματοποίησή τους στις καθημερινές επιλογές του κάθε ειδικού οργανισμού. Η NACAP επίσης καθιέρωσε ως ένα από τους αντικειμενικούς σκοπούς αυτής, την αναθεώρηση του Κώδικα Δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης. Η GET σημειώνει ότι ο τρέχων Κώδικας δεν έχει κανένα σχετικό μηχανισμό για τον έλεγχο αυτού και επιβολή. Περαιτέρω τονίζει ότι μερικές από τις διατάξεις δεν συμμορφώνονται με τις εφαρμόσιμες νομοθετικές προϋποθέσεις για τα ίδια θέματα τα οποία έχουν εισαχθεί από το Νόμο 4622/2019 (πχ σε περιόδους χαλάρωσης και διαδικαστικές υποχρεώσεις την αποφυγή σύγκρουσης συμφέροντος).

56. Οι Αρχές αναγνώρισαν ότι ο προαναφερθείς Νόμος έχει κατά κάποιο τρόπο αντικατασταθεί από τον Κώδικα, ο οποίος δεν έχει ποτέ αρθεί, ακριβώς εξαιτίας της απουσίας αποτελεσματικότητας. Έτσι, οι αρχές ήταν διστακτικές ως προς την αξία αναβάθμισης του Κώδικα Δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης. Προτιμούσαν περισσότερο την άποψη ότι οι ολοκληρωμένες

---

<sup>8</sup> <https://aead.gr/publications.manuals>

διατάξεις του νόμου 4622/2019 ήταν επαρκείς για να ρυθμίζουν θέματα δεοντολογίας για τους PTEF. Η GET κατανοεί ότι ο νόμος 4622/2019 θέτει σε εφαρμογή λεπτομερές πλαίσιο ακεραιότητας για τους PTEF (αν και δεν προβλέπει για την συστηματική κάλυψη πολιτικών συμβούλων, όπως έχει ήδη εξηγηθεί) που συνδέεται με τον μηχανισμό επιβολής. Όμως, η GET, θεωρεί σκόπιμο τον αυτόνομο Κώδικα δεοντολογίας, ξεχωριστό και πιο φιλικό προς τον χρήστη (για τους αποδέκτες αλλά επίσης και για το δημόσιο, γενικά) από τις προβλέψεις δεοντολογίας που εμπεριέχονται στο νόμο 4622/2019. Επιπλέον, η GET σημειώνει ότι υπάρχουν άλλες πρόσθετες διατάξεις σχετικές με την δεοντολογία οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στην πρόσφατη νομοθεσία, για παράδειγμα, σχετικά με τις σχέσεις με τους lobbyists ή την αποδοχή δώρων (νόμος 4829/2021). Θα ήταν προτιμότερο όλες αυτές οι υποχρεώσεις οι σχετικές με την συμπεριφορά, να τεθούν μαζί, και να εξηγηθούν μέσω οδηγιών και πρακτικών παραδειγμάτων, σε ένα περιεκτικό Κώδικα δεοντολογίας ο οποίος θα συμπληρώνει το οπλοστάσιο των PTEF. Οι κώδικες Δεοντολογίας προορίζονται να είναι ζωντανά εργαλεία, προσαρμοσμένα καθώς καινούριες καταστάσεις και διλήμματα μπορεί να προκύψουν στον χρόνο, που να χρησιμοποιούνται εύκολα και να είναι κατανοητά από τα σκοπούμενα υποκείμενα. Κατά συνέπεια, ακολουθεί η σύσταση στην παράγραφο 58.

#### *Εναισθητοποίηση*

57. Καμία οδηγία δεν έχει αναπτυχθεί με βάση τις υποχρεώσεις δεοντολογίας και ακεραιότητας που ορίζονται στον Κώδικα Δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης ή στο νόμο 4622/2019. Η GET με βεβαιότητα θεωρεί χρήσιμο να γίνει αυτό και με αυτόν τον τρόπο να παράσχει πιο σκοπούμενη, παραδοτέα προσέγγιση, στον τύπο των πρακτικών διλημάτων που μπορεί να προκύψουν στην απόδοση καθημερινής ρουτίνας και αναμενόμενου προτύπου συμπεριφοράς (δηλαδή την αποδοχή δώρων και άλλων προνομίων, επαφών με τρίτα μέρη, πιθανότητες αυτοαναίρεσης σχετικά με ειδικές καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων, κατάχρηση εσωτερικών πληροφοριών, θέση και επαφές κλπ.). Η Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης επισήμανε ότι είχε σκοπό να αναπτύξει υλικό Συχνών Ερωτήσεων και καθοδήγησης, καθώς και κατάρτιση για την πρόληψη σύγκρουσης συμφερόντων για τους PTEF, κυρίως, με την περαιτέρω

εκμετάλλευση της εμπειρίας που είχε συγκεντρώσει με την εφαρμογή της υποχρέωσης αναφοράς για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων (βλέπε επίσης παράγραφο 91). Οι αρχές πρόσθεσαν ότι κάθε χρόνο η CIDA (Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης) μαζί με το κοινοβούλιο, οργανώνουν ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο ευαισθητοποίησης για πολιτικούς εκπροσώπους (μέλη του κοινοβουλίου και μέλη της κυβέρνησης) σχετικά με την οικονομική δημοσιοποίηση) που περιλαμβάνει επίσης ενημέρωση σε θέματα σχετικά με την σύγκρουση συμφερόντων, (για παράδειγμα σχετικά με επενδύσεις offshore, πραγματική ιδιοκτησία, πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα (PEP) κλπ).

58. Επιπλέον, η ΕΑΔ ανέφερε τα σχέδια υπό πραγματοποίηση για την καθιέρωση συμβούλων ακεραιότητας σε κάθε υπουργείο. Σε αυτά τα πρόσωπα ανατίθενται βασικά καθήκοντα σχετικά με την προώθηση της δεοντολογίας και θέματα ακεραιότητας, συμπεριλαμβάνοντας αναφορές για παραβίαση ακεραιότητας και επιθεώρηση ακολούθων ερευνών για το θέμα, τον σχεδιασμό και συντονισμό δραστηριοτήτων οικοδόμησης κατάρτισης και ικανότητας, συμμετέχοντας στον σχηματισμό εσωτερικών πολιτικών και την ανάπτυξη των εργαλείων για την ενίσχυση της ακεραιότητας και διαφάνειας, και πρόταση συστάσεων για την βελτίωση (άρθρο 24, νόμος 4795/2021). Κατά τον χρόνο της επίσκεψης ένα πιλοτικό πρόγραμμα ήταν καθοδόν για την καθιέρωση των δημοσίων λειτουργών ακεραιότητας στο Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Αθλητισμού και Υπουργείο Εσωτερικών, και οι αρχές πίστευαν ότι έως το τέλος του 2021 δημόσιοι υπάλληλοι ακεραιότητας θα διορίζονταν στην πλειοψηφία των υπουργείων. Όλα αυτά αποτελούν έργο σε εξέλιξη και δεν ήταν κατηγορηματικά σαφές εάν οι ΡΤΕΦ θα ήταν σε θέση να στραφούν σε αυτούς τους δημοσίους λειτουργούς στην περίπτωση ηθικών διλημάτων. Στην GET επίσης αναφέρθηκε ότι οι πολιτικοί σύμβουλοι θα πρέπει, αρχικά να επωφεληθούν από την κατάρτιση που παρέχεται σε δημοσίους υπαλλήλους, αν και αυτό δεν είχε συμβεί ποτέ. Η GET επαναλαμβάνει τις ανησυχίες της σχετικά με τον είδος ενημέρωσης και κατάρτισης που θα πρέπει να τεθεί για τους πολιτικούς συμβούλους που θα πρέπει να υιοθετηθεί ως προς την φύση των καθηκόντων τους (και τα οποία είναι πιο παρόμοια με εκείνα που αντιμετωπίζονται από τα μέλη της κυβέρνησης παρά από τους δημοσίους

υπαλλήλους). Υπό το φως των προαναφερόμενων παραγόντων, η GRECO συστήνει, (i) ολοκληρωμένος κώδικας δεοντολογίας για πρόσωπα στα οποία έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα θα πρέπει να υιοθετηθεί (για θέματα όπως επαφές με lobbyists και άλλα τρίτα μέρη, την πρόληψη σύγκρουσης συμφερόντων, δωροληψία, και άλλα προνόμια, δραστηριότητες πρόσβασης και καταστάσεις μετά την παύση καθηκόντων, προϋποθέσεις δημοσιοποίησης κλπ.) εύκολα προσβάσιμος από το κοινό και (iii) να συμπληρωθεί με πρακτικά μέτρα για την εφαρμογή του, συμπεριλαμβανομένης γραπτής καθοδήγησης, εμπιστευτικής ενημέρωσης και κατάρτισης με την έναρξη της διάρκειας του αξιώματος και σε τακτική βάση εφεξής .

#### **Διαφάνεια και Επίβλεψη των εκτελεστικών δραστηριοτήτων κεντρικής κυβέρνησης**

##### *Πρόσβαση σε πληροφορίες*

59. Η Ελλάδα ούτε έχει υπογράψει, ούτε έχει επικυρώσει την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόσβαση σε Επίσημα Έγγραφα (CETS). Δεν υπάρχει επί του παρόντος καμία πράξη ειδική για την ελευθερία πληροφοριών στην Ελλάδα. Όμως το Σύνταγμα προβλέπει για το γενικό δικαίωμα πρόσβασης. Συγκεκριμένα, όλα τα πρόσωπα έχουν δικαίωμα σε πληροφορίες όπως ορίζεται από το νόμο . Περιορισμοί ως προς το δικαίωμα αυτό μπορεί να επιβάλλονται από το νόμο μόνον στο βαθμό που είναι απόλυτα απαραίτητο και δικαιολογείται για λόγους εθνικής ασφάλειας για την καταπολέμηση του εγκλήματος ή για την προστασία δικαιωμάτων και συμφερόντων τρίτων μερών. Επιπλέον, όλα τα πρόσωπα έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην κοινωνία πληροφοριών. Η διευκόλυνση πρόσβασης σε ηλεκτρονικά διαχειριζόμενες πληροφορίες καθώς και για την παραγωγή ανταλλαγή και διασπορά αυτών αποτελεί υποχρέωση του κράτους (άρθρο 5, Σύνταγμα). Όλα τα άτομα που έχουν το δικαίωμα να προστατευθούν από την συλλογή, επεξεργασία και χρήση μέσω ηλεκτρονικών μέσων των προσωπικών τους δεδομένων όπως ορίζεται από το νόμο (άρθρο 9, Σύνταγμα). Περαιτέρω νομοθεσία επεκτείνεται στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και ιδιωτικής ζωής, καθώς και στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

60. Επιπλέον, ο νόμος 2690/1999 για την Επικύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλων διατάξεων ορίζει ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε διοικητικά έγγραφα που δημιουργήθηκαν από κυβερνητικές υπηρεσίες. Ο νόμος 4727/2020 για την Ψηφιακή Διακυβέρνηση και Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες (Κεφάλαιο Γ) ορίζει προσωπικό αριθμό αναγνώρισης για κάθε πολίτη που είναι απαραίτητος για την υποχρεωτική επαλήθευση της ταυτότητας του ατόμου σχετικά με τις συναλλαγές του /της στον δημόσιο τομέα. Τα αιτήματα θα πρέπει να γίνονται γραπτώς και να κατατεθούν είτε ατομικά (με προσωπική παρουσία ή με νόμιμη εκπροσώπηση) ή μέσω ηλεκτρονικών μέσων. Τα διοικητικά έγγραφα ορίζονται όπως κάθε έγγραφο που προσκομίζεται από δημόσια αρχή, όπως αναφορές, μελέτες, πρακτικά, στατιστικές, διοικητικές εγκυκλίους, αποκρίσεις, γνωματεύσεις και αποφάσεις. Πρόσθετα, ο νόμος επιτρέπει σε άτομα με ειδικό νόμιμο ενδιαφέρον να λάβουν ιδιωτικά έγγραφα σχετικά με υπόθεση που τους αφορά. Τα έγγραφα που σχετίζονται με την προσωπική ζωή του ατόμου δεν είναι υποκείμενα στον προαναφερόμενο νόμο. Απόρρητα που ορίζονται από το νόμο, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την εθνική άμυνα, δημόσια τάξη και φορολογία δεν δύνανται να κυκλοφορήσουν. Με εξαίρεση, έγγραφα θα μπορούν επίσης να περιοριστούν εάν σχετίζονται με αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών, ή εάν ουσιαστικά δύνανται να εμποδίσουν δικαστικές στρατιωτικές ή διοικητικές διερευνήσεις ποινικών ή διοικητικών αδικημάτων. Η αρμόδια αρχή υποχρεούται να απαντήσει στο αίτημα για πληροφορίες για την παροχή εγγράφων, συγκεκριμένα πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και επικυρώσεων, με ορισμένη προθεσμία που δεν θα υπερβαίνει τις 60 ημέρες (άρθρο 10 (3), Σύνταγμα). Ιδιώτες δύνανται να στραφούν στον Ευρωπαϊό Συνήγορο του Πολίτη, την ΕΑΔ, και τέλος στο δικαστήριο για να κατοχυρώσουν το δικαίωμά τους στην παροχή πληροφοριών.
61. Η πολιτική ανοικτών κυβερνητικών δεδομένων είναι προτεραιότητα της Ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Ο νόμος 4305/2014 και νόμος 4727/2020 υιοθετούν την αρχή ότι οι πληροφορίες δημόσιου τομέα θα πρέπει να είναι «δημόσιες εξ ορισμού». Η Ελλάδα υπήρξε μέλος της Ανοικτής Διακυβέρνησης (OGP) από το 2011. Επί του παρόντος εφαρμόζει το Τέταρτο Σχέδιο Δράσης (2019-2022), το οποίο τροποποιήθηκε τον Δεκέμβριο 2020, λαμβάνοντας υπόψη

τις ειδικές περιστάσεις που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID – 19 και ενσωματώνοντας καινούριες προτάσεις από τους οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών, εταιρείες και πολίτες. Η τροπολογία αυτή ακολουθεί την σύσταση για τον Ανεξάρτητο Μηχανισμό Αναφοράς (IRM) της OGP για την βέλτιστη διασφάλιση δημόσιας δέσμευσης στην ανάπτυξη στρατηγικής ανοικτών δημόσιων δεδομένων. Ο IRM επίσης ζήτησε την ενίσχυση των προσπαθειών σχετικά με περαιτέρω ομογενοποίηση των συνόλων δεδομένων, διαφάνειας δημόσιας προμήθειας (συγκεκριμένα σε σχέση με προμήθειες επείγοντος για COVID – 19) και προστασίας πληροφοριοδοτών. Άλλη μία σημαντική προτεραιότητα στο Σχέδιο είναι η καθιέρωση ανοικτής διακυβέρνησης σε τοπικό επίπεδο.

62. Από το 2010, η Ελλάδα λειτουργεί σε ηλεκτρονική πλατφόρμα, που ονομάζεται D@vgeia, στην οποία οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να ανεβάσουν κάθε διοικητική πράξη συμπεριλαμβανομένων *μεταξύ άλλων*, αποφάσεων διορισμών, απονομών χορηγήσεων, μεταθέσεων προσωπικού και κρατικών χορηγήσεων σε πολίτες. Σύμφωνα με το νόμο 4210/2013, καμία πράξη δεν θεωρείται ότι είναι έγκυρη παρά μόνο αν πρώτα αναρτηθεί και παρουσιαστεί στην ηλεκτρονική πλατφόρμα. Ένα πανεθνικό ανθρώπινο δίκτυο 4.600 δυνάμεων καθήκοντος έργου έχει τεθεί και οι επικεφαλής αυτών των δυνάμεων σχηματίζουν Κοινή Κεντρική Δύναμη Καθήκοντος, που υποστηρίζει το δίκτυο, εστιάζοντας σε ισχυρή συνεργασία επιλύοντας κοινά προβλήματα, κάνοντας κοινή χρήση των καλύτερων πρακτικών και συλλογής ανατροφοδότησης. Περαιτέρω δράση έχει ληφθεί για να διασφαλίσει μία συναφή προσέγγιση σε αποθήκευση και δομή πληροφοριών. Έως πρόσφατα, τα διαθέσιμα δημόσια σύνολα δεδομένων, ήταν διασκορπισμένα σε διαφορετικούς δημόσιους δικτυακούς τόπους και σε διάφορες μορφές που δεν επέτρεπαν πάντα την χρήση τους εκ νέου. Συγκεντρωτικό αποθετήριο δεδομένων έχει οριστεί, επιτρέπει, *μεταξύ άλλων*, σε πολίτες να αναγνωρίσουν και να ψηφίσουν για σύνολο δεδομένων το οποίο μπορεί να μην έχει αξία για αυτούς αλλά δεν έχει ακόμα γίνει δημόσια διαθέσιμο. Τέλος, η διαδικτυακή πλατφόρμα για την Ανοικτή Διακυβέρνηση παρέχει πληροφορίες (και επιτρέπει συμμετοχικά κανάλια, όπως εφαρμόζεται, σχετικά με (i) δημόσιες προσλήψεις (κορυφαίων θέσεων και μεσαίες), (ii) δημόσια ενημέρωση σχετικά με προσωρινή νομοθεσία, (iii) διαδικτυακά

εργαστήρια που συνενώνουν ειδικούς από την τεχνολογική κοινότητα και ιδρύματα που διευθύνουν τα έργα τεχνολογίας πληροφοριών για δημόσιους τομείς και πολίτες.

63. Η GET σημειώνει συγκεκριμένα δύο μορφές για την πρόσβαση σε πληροφορίες, μία είναι η υποχρέωση για τις δημόσιες αρχές για την συλλογή, ενημέρωση και δημοσίευση πληροφοριών (ενεργή πληροφόρηση) και ή άλλη αναφέρεται στην υποχρέωση των δημοσίων αρχών να απαντήσουν σε δημόσια ερωτήματα για πληροφορίες (παθητική πληροφόρηση). Η GET αναγνωρίζει την αποφασιστική δράση που αναλαμβάνεται από τις αρχές για την συμμόρφωση με την ενεργό άποψη ελευθερίας πληροφόρησης (π.χ. υποχρεωτική δημοσίευση νόμων και κανονισμών, διοικητικές αποφάσεις για διορισμούς και μεταθέσεις, απονομή συμβάσεων, κλπ. στην πύλη Di@vgeia), οι αρχές πρέπει να σχολιάζονται για αυτά τα επιτεύγματα.
64. Όταν πρόκειται για την παθητική άποψη ελευθερίας πληροφόρησης, η αξιολόγηση είναι λιγότερο θετική. Δεν υπάρχει νόμος ειδικά για την ελευθερία της πληροφόρησης και οι πιο εφαρμόσιμες διατάξεις μπορούν να ανευρεθούν στον γενικό Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Η GET πιστεύει ότι υπάρχει κάποιο πλαίσιο για την επιθεώρηση της εφαρμόσιμης νομοθεσίας και τέλος αποφασίζει αν ο χρόνος είναι ώριμος για την ανάπτυξη νόμου αφιερωμένου στο θέμα αυτό που επίσης να ενσωματώνει τις διατάξεις για την εφαρμογή αυτής-άποψη η οποία είναι κατά την γνώμη της GET, είναι το πιο προβληματικό ζήτημα . Υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις οι οποίες δύνανται να περιορίσουν την πρόσβαση στην πληροφόρηση. Στο πλαίσιο αυτό ενώ το Σύνταγμα κατοχυρώνει ένα γενικό δικαίωμα στην πληροφόρηση, ο Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας ορίζει ότι τα «ενδιαφερόμενα» άτομα (παρά «οποιοδήποτε» άτομο) μπορούν να καταθέσουν αιτήματα πληροφόρησης. Ο τύπος υπέδειξε ότι έπρεπε να είναι ιδιαίτερα ακριβής κατά την διατύπωση ζητήματος, Εάν η επικεφαλίδα της υπόθεσης δεν ήταν πλήρως σωστή, η πρόσβαση εύκολα θα μπορούσε να μην επιτρέπεται. Επίσης η GET θεωρεί ότι η προθεσμία 60 ημερών για την απάντηση στα αιτήματα πληροφόρησης είναι μάλλον μακρά. Ενώ η GET αποδέχεται ότι μπορεί να υπάρξουν δυσκίνητα / περίπλοκα αιτήματα που δύνανται να δικαιολογήσουν την παράταση προθεσμίας, θα πρέπει αυτό να είναι η εξαίρεση παρά ο κανόνας, και έτσι, τα χρονικά πλαίσια για την ανταπόκριση



θα πρέπει ουσιαστικά να συντμηθούν. Περαιτέρω δε, υπάρχουν κυρώσεις για τη μη συμμόρφωση και υπάρχει περιορισμένη υποστήριξη για εκείνους που ασκούν το δικαίωμα πληροφόρησης. Το Σύνταγμα ορίζει το δικαίωμα οικονομικής αποζημίωσης εάν η προθεσμία ανταπόκρισης στα αιτήματα πληροφόρησης δεν ικανοποιηθεί, αλλά η GET ενημερώθηκε ότι η αποτελεσματική συμμόρφωση με την παρούσα διάταξη ήταν πρόκληση και προκαλούσε την πιθανότητα κατάχρησης, και έτσι, τελικά, η παρούσα διάταξη ανακλήθηκε το 2013. Τέλος, ο πολίτης έχει την δυνατότητα να μεταφέρει το αίτημά του/ της μέσω της ΕΑΔ αλλά η τελευταία δεν έχει προσδιορισμένη προθεσμία για να προωθήσει το αίτημα στην αρμόδια αρχή, έτσι περισσότερο διακυβεύεται η καθυστέρηση της διαδικασίας .

65. Όπως έχει ήδη υπαινιχθεί, το κύριο πρόβλημα στον τομέα αυτό σχετίζεται με τις πρακτικές εφαρμογής. Από την άποψη αυτή, οι στατιστικές του Ευρωπαϊού Συνηγόρου του Πολίτη επιβεβαιώνουν ότι η διοικητική σιωπή (παρά η πραγματική άρνηση) είναι κοινό μοτίβο. Στην GET παρασχέθηκαν κάποια συγκεκριμένα παραδείγματα από την άποψη αυτή, με παραπομπή επίσης σε πληροφορίες που διατηρούνται από τους PTEF (πχ αίτημα για πληροφόρηση σχετικά με την επανατοποθέτηση ανηλίκων από στρατόπεδα προσφύγων στην Ελλάδα σε άλλες χώρες μέλη της ΕΕ, το οποίο απορρίφθηκε από τον αρμόδιο Έλληνα υπουργό, αλλά το οποίο η σχετική ΜΚΟ έλαβε, μισό χρόνο αργότερα μέσω ξεχωριστού αιτήματος προς υπουργείο τρίτης χώρας που εμπλέκεται στην υπόθεση). Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν έχει καμία εξουσιοδότηση να αναγκάσει την δημόσια διοίκηση να δράσει, καθώς δύναται μόνον να εκδώσει μη δεσμευτικές συστάσεις. Μη κυβερνητικοί εκπρόσωποι, με τους οποίους συναντήθηκε η GET δεν έχουν επιβεβαιώσει ότι έπρεπε να στραφούν προς το δικαστήριο για να ικανοποιήσουν τα αιτήματα τους στον τομέα αυτό, έτσι καταναλώνεται χρόνος και πηγές (συμπεριλαμβανομένων των σχετικών νομικών εξόδων). Η πρόσβαση στην πληροφόρηση πρέπει να είναι έγκαιρη, αυτό ισχύει συγκεκριμένα για σκοπούς πρόληψης διαφθοράς. Όταν η πληροφόρηση φθάνει αργά, ελάχιστα εξυπηρετεί τον σκοπό. Όταν τα αιτήματα πληροφόρησης απαιτούν κόπο και χρόνο, τα άτομα που καταθέτουν συνήθως αποτρέπονται όχι μόνο σε σχέση με το αρχικό αίτημα αλλά επίσης και για το

μέλλον. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με το πνεύμα όποιας ελευθερίας νομοθεσίας πληροφόρησης.

**66.** Η GET στρέφεται προς την σχετική πρακτική άλλων χωρών μελών, την οποία δυνατότητα δεν έχει ακόμα εκμεταλλευθεί η Ελλάδα, πχ διορισμό υπαλλήλων πληροφόρησης, ανάπτυξη σαφών οδηγιών, εσωτερικό σύστημα καταγραφής αιτημάτων, καθιέρωση ειδικευμένου σώματος για την επίβλεψη εφαρμογής, περαιτέρω αρωγή σε εκείνους που ασκούν το δικαίωμα πληροφόρησης, κυρώσεις και αντικίνητρα αδράνειας, αποτελεσματικότητα μηχανισμών εφέσεως κλπ. Τέλος, αλλαγή νοοτροπίας χρειάζεται εξ ολοκλήρου, με την προϋπόθεση στοχευμένης εκπαίδευσης για την οικοδόμηση μέτρων δημόσιας κατανόησης και εφαρμογής διατάξεων της ελευθερίας πληροφόρησης καθώς και μέτρων δημόσιας ευαισθητοποίησης. Οι αρχές ενθαρρύνονται να πάρουν αυτές τις αξιολογικές εμπειρίες «εν πλω» κατά την σχεδίαση αποτελεσματικού σχεδίου εφαρμογής που θα διευκολύνει περαιτέρω την πρόσβαση στην πληροφόρηση. Η GET σημειώνει ότι η Ελλάδα δεν έχει προσχωρήσει στην CETS 205 και ενθαρρύνει τις αρχές να το πράξουν στον δέοντα χρόνο, καθώς αυτό θα προετοιμάσει τον δρόμο για την προώθηση της εφαρμογής της ελευθερίας πληροφόρησης. **Η GRECO συστήνει, την ανάληψη ανεξάρτητης αξιολόγησης για την πρόσβαση σε προϋποθέσεις πληροφόρησης με σκοπό την υιοθέτηση του κανονισμού, και τα απαραίτητα μέτρα εφαρμογής, που πλήρως ικανοποιούν τα πρότυπα Σύμβασης Πρόσβασης σε Επίσημα Έγγραφα (CETS 205), του Συμβουλίου της Ευρώπης.**

*Διαφάνεια στην νομοθετική διαδικασία*

67. Ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση των νομοπαρασκευαστικών διαδικασιών έχει λάβει χώρα στα πρόσφατα χρόνια. Από την άποψη αυτή, ο νόμος 4622/2019 βασίζεται σε καλύτερες αρχές κανονισμών και τεχνολογιών, με έμφαση στην ενδυνάμωση του ρόλου αξιολογήσεων των επιπτώσεων. Δύο λεπτομερή εγχειρίδια νομοθετικής μεθοδολογίας (συμπεριλαμβανομένου του προτύπου για την ολοκληρωμένη αξιολόγηση επιπτώσεων) εκδόθηκαν το 2020, έτσι ώστε όλα τα αρμόδια νομικά πρόσωπα να ακολουθήσουν ένα ενιαίο τρόπο δράσης, είναι διαθέσιμα διαδικτυακά. Ξεκινώντας από τον Ιούλιο 2020, κάθε πρόχειρη νομοθεσία που υποβλήθηκε στο Κοινοβούλιο χρειάζεται να εμείνει στους κανονισμούς και πρότυπα που περιλαμβάνονται σε αυτά τα εγχειρίδια.

68. Πιο συγκεκριμένα, οι μηχανισμοί για την συμμετοχή των πολιτών έχουν επιμελώς ρυθμιστεί. Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες απαιτείται να υποβληθούν σε επεξεργασία δημόσιας ενημέρωσης στην πλατφόρμα OpenGov.gr πριν να κατατεθούν στο κοινοβούλιο προς συζήτηση. Ο νόμος προβλέπει για προθεσμίες και διαδικασίες για να επιτρέψει τα δημόσια σχόλια. Η περίοδος αναφοράς για την ενημέρωση ορίζεται στις 14 ημέρες, μπορεί να συντμηθεί σε μία εβδομάδα ή να παραταθεί για πρόσθετη εβδομάδα, έπειτα από πρόταση του αρμόδιου υπουργού και έγκριση από το Προεδρείο της Κυβέρνησης, για δεόντως δικαιολογημένες αιτίες, που ορίζονται στην αναφορά για την δημόσια ενημέρωση η οποία συνοδεύει την διευθέτηση (άρθρο 61(2-3) νόμος 4622/2019). Για την GET θα ήταν προτιμότερο το προβλεπόμενο από το νόμο χρονοδιάγραμμα να μην ήταν υποκείμενο σε προσβολή με βάση την απόφαση του αρμόδιου υπουργού (ακόμα και αν αυτό δικαιολογείται) ή ότι υποδείχθηκε από το νόμο ως προς τις αιτίες που επέτρεψαν την δικαιολόγηση της προσβολής. Η ενδεχόμενη σύντμηση της περιόδου για την ενημέρωση σε μία εβδομάδα θα ήταν προβληματική. Δοθέντος του ότι οι κανονισμοί έχουν πρόσφατα θεσπιστεί, είναι πολύ νωρίς να προβλέψουμε πως οι εξαιρέσεις θα λειτουργήσουν πρακτικά και έτσι, η GET απέχει από την έκδοση επίσημης σύστασης από την άποψη αυτή. Η GET διαβεβαιώθηκε ότι ορθή πρακτική εμφανίζεται, η μέση περίοδος ενημέρωσης το 2018 και 2019 ήταν οκτώ και επτά μέρες αντίστοιχα, το 2020 η μέση περίοδος ενημέρωσης ήταν πράγματι 14 ημέρες.
69. Υπάρχει ένα σύστημα για την τεκμηρίωση του αποτελέσματος των ενημερώσεων, η αναφορά αξιολόγησης τελικών επιπτώσεων, η οποία εκδίδεται και συνοδεύει το νόμο όταν υποβάλλεται στο κοινοβούλιο, επίσης αναρτάται διαδικτυακά και αποστέλλεται προς όλους εκείνους που υπέβαλλαν σχόλια. Οι αρχές επισήμαναν ότι έπειτα από αυτές τις πρόσφατες αλλαγές και βελτιστοποιήσεις η δημόσια ενημέρωση δεν είναι μόνον η απαραίτητη επίσημη διαδικασία αλλά μάλλον αποτελεί βασικό στάδιο της νομοθετικής επεξεργασίας. Αυτή, η βήμα - βήμα διαδικασία, για την μεταρρύθμιση του κανονισμού συνδυάζεται με το συγκεντρωτικό σώμα τύπου Westminster, τη Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων που ενεργεί ως «φύλακας» ρυθμιστικής, κοινοβουλευτικής και νομοθετικής ποιότητας

διαμόρφωσης. Πρόσθετα δύο εσωκυβερνητικές επιτροπές η Επιτροπή Λεπτομερούς Ελέγχου της Νομοθετικής Διαδικασίας και η Επιτροπή Κωδικοποίησης, διασφαλίζουν την ρυθμιστική ποιότητα για καινούρια νομοσχέδια και κατάλληλη κωδικοποίηση της υπάρχουσας νομοθεσίας, αντίστοιχα .

70. Οι τελευταίες τροπολογίες του Συντάγματος, το 2019, εισάγουν την πιθανότητα πολιτικής νομοθετικής πρωτοβουλίας η οποία μπορεί να συνεχιστεί μόλις φθάσει το κατώφλι των 500,000 υπογραφών. Τέλος προσπάθειες γίνονται για τον περιορισμό προσφυγής σε διαδικασίες γρήγορης διαδρομής και αποφάσεις επείγοντος κατά την νομοθετική διαδικασία, αν και αυτό έχει αποδειχθεί πρόκληση κατά την διάρκεια των χρόνων COVID – 19 δεδομένου των εξαιρετικών συνθηκών και των αναγκών που διακυβεύονται. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν έθεσε σε εφαρμογή την κατάσταση επείγοντος κατά την διάρκεια της πανδημίας και όλα τα σχετικά μέτρα ελήφθησαν έπειτα από κανονική νομοθετική διαδικασία.
71. Η GET αναγνωρίζει τις σημαντικές προσπάθειες που έγιναν από την Ελληνικές αρχές στα πρόσφατα χρόνια για να ενισχύσουν την διαφάνεια και να διευκολύνουν την δημόσια ενημέρωση κατά τον σχεδιασμό κανόνων και πολιτικών. Διαδικτυακή πλατφόρμα είναι διαθέσιμη ως προς το αποτέλεσμα αυτό, προθεσμίες και διαδικασίες ρυθμίζονται, και απόδειξη της ενημέρωσης που διεξήχθη παρέχεται στην τελική έκθεση (που υποβάλλεται στο κοινοβούλιο, είναι διαθέσιμη διαδικτυακά και σε κάθε περίπτωση συνοδεύει την δοθείσα πρόταση). Περαιτέρω το σύστημα συνδυάζεται με αποκλειστικό έλεγχο. Παρόλα αυτά, η GET ενημερώθηκε ότι όταν ένα νομοσχέδιο τεθεί για δημόσια ενημέρωση είναι πολύ αργά στην διαδικασία να συμβάλει ουσιαστικά σε αυτό και ότι είναι πολύ σπάνιο τα περιεχόμενα να τροποποιηθούν με βάση τα δημόσια σχόλια. Κάποιες ανησυχίες επίσης εκφράστηκαν επί τόπου σχετικά με τις επονομαζόμενες «εκπρόθεσμες τροπολογίες» οι οποίες τέθηκαν στο Κοινοβούλιο χωρίς προηγούμενη δημόσια ενημέρωση. Αρκετοί συνομιλητές επίσης εξέφρασαν ενδοιασμούς ως προς τον τύπο των ενημερώσεων, επαφών που πραγματοποιήθηκαν σε προηγούμενα στάδια της προσωρινής διαδικασίας που δεν αναφέρθηκαν, συμπεριλαμβανομένης της πληροφόρησης για τα συμφέροντα ή/ και δικαιολογία ότι μπορεί να υπήρξαν στην έναρξη της

νομοθετικής πρότασης/ πολιτικής . Αν και ο νόμος ορίζει ότι η αναφορά δημόσιας ενημέρωσης συνοψίζει τα ληφθέντα σχόλια, συμπεριλαμβανομένης της πληροφόρησης για εκείνα που έγιναν δεκτά ή απορρίφθηκαν, κάποιιοι από τα ενδιαφερόμενα μέρη που ερωτήθηκαν ένοιωσαν ότι η επεξεργασία ανατροφοδότησης δεν ήταν πλήρως ικανοποιητική και κατά την άποψή τους δεν παρείχε επαρκή πληροφόρηση για την χρήση των υποβολών και επιπτώσεων επί των τελικών προτάσεων.

- 72.** Υπό το φως των προαναφερόμενων διατάξεων η GET βλέπει περιθώριο βελτίωσης έτσι ώστε να αποφευχθεί οι διαδικασίες δημόσιας ενημέρωσης να φαίνονται ως «άσκηση ικανοποίησης κριτηρίων» και πραγματικά να αυξήσει την δυνατότητα των ενδιαφερομένων μερών να δεσμευθούν στην διαδικασία λήψης αποφάσεων. **Η GRECO συστήνει (i) την πρόιμη διευκόλυνση της σχετικής δέσμευσης του ενδιαφερόμενου μέρους στην ανάπτυξη πολιτικής / ρυθμιστικής ανάπτυξης, και (ii) την καθιέρωση εντοπισμού νομοθετικού αποτυπώματος σε όλες τις εξωτερικές παρεμβάσεις από την έναρξη της νομοθετικής διαδικασίας.**

*Τρίτα μέρη και Lobbyists (άτομα που ασκούν παρασκηνιακή πολιτική πίεση)*

- 73.** Οι κανόνες Lobbying θεσπίστηκαν έπειτα από επίσκεψη επί τόπου, τον Σεπτέμβριο 2021. Πιο συγκεκριμένα ο νόμος 4829/2021 θέτει διατάξεις που διέπουν τις δραστηριότητες Lobbying, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων και σε αυτούς που ασκούν παρασκηνιακή πολιτική πίεση και σε αυτούς που την δέχονται. Περαιτέρω ορίζει ένα μητρώο Lobbying (το επονομαζόμενο μητρώο διαφάνειας) καθώς και εποπτικό και εκτελεστικό καθεστώς το οποίο ανατέθηκε στην ΕΑΔ. Ο νόμος ειδικά προβλέπει την υποχρέωση για τους ΡΤΕΦ να υποβάλλουν προς την ΕΑΔ ετήσια δήλωση για την επικοινωνία τους με τους εκπροσώπους συμφέροντος κατά τον χρόνο επικοινωνίας, την ταυτότητα του εκπροσώπου συμφέροντος, τον τομέα πολιτικής και τον τύπο απόφασης (άρθρο 5 (ε) νόμος 4829/2021). Η ΕΑΔ υπέδειξε ότι η πληροφόρηση αυτή θα είναι δημόσια διαθέσιμη. Επιπλέον, ο νόμος επίσης απαιτεί από τους ΡΤΕΦ να αρνούνται να επικοινωνήσουν με τους εκπροσώπους συμφέροντος οι οποίοι δεν είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο διαφάνειας (άρθρο 5 (β), Νόμος 4829/2021). Δεδομένης της πρόσφατης εφαρμογής του νόμου και το γεγονός ότι κατά τον χρόνο επίσκεψης, οι αρχές

ήταν σε προκαταρκτικό στάδιο στην διαδικασία σύνταξης αυτού, και ακόμα συζητούσαν τις επιλογές πολιτικής, η GET απείχε από τυχόν συμπέρασμα για την πιθανή αποτελεσματικότητα των καινούριων κανόνων που είναι ευρέως εξαρτώμενοι από την πρακτική τους εφαρμογή. Κατά τον χρόνο της επίσκεψης όμως, μερικοί από τους συνομιλητές που ερωτήθηκαν λυπήθηκαν που οι κανονισμοί θα κάλυπταν μόνον επαγγελματίες lobbyists (δραστηριότητες παρασκηνιακής πολιτικής πίεσης που διεξάγονται για αμοιβή), έτσι, αφήνοντας εκτός τυχόν άλλα παραχωρημένα συμφέροντα (πχ ΜΚΟ, συνδικάτα, θρησκευτικές οργανώσεις, εθελοντικό lobbying, εσωτερικό lobbying), η GET τονίζει ότι ο κανονισμός του lobbying είναι ένα περίπλοκο θέμα και δεν υπάρχει ένα μέγεθος που να ταιριάζει με τα πάντα. Ο χρόνος και η εμπειρία θα αποδείξουν εάν περαιτέρω διευθετήσεις απαιτούνται.

74. Οι αρχές υπέδειξαν ότι τώρα ευρίσκονται στην διαδικασία ανάπτυξης σχεδίου δράσης για την εφαρμογή των καινούριων κανόνων για το lobbying. Στο πλαίσιο αυτό, η GET θεωρεί σημαντικό οι PTEF να λάβουν στοχευμένη καθοδήγηση για την πρακτική εφαρμογή των υποχρεώσεών τους υπό το Νόμο 4829/2021, και τα αντίστοιχα πρότυπα διεξαγωγής που μπορεί να αναμένονται από αυτούς, όσον αφορά τις σχέσεις τους με τους lobbyists και τρίτα μέρη, συμπεριλαμβανομένων σχετικών ανεπίσημων επαφών εκτός του χώρου εργασίας οποτεδήποτε κάποιος ζητάει από PTEF εξαιτίας της επίσημης ιδιότητάς του μία χάρη ή ειδική πρόσβαση σε πληροφορίες συνελεύσεις κλπ. Αυτό επίσης θα βοηθήσει στην επιβεβαίωση του δημοσίου ότι δεοντολογική προσέγγιση κατανοείται και ενεργά εφαρμόζεται. Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η καθοδήγηση αναφέρεται στο πως οι PTEF δεσμεύονται σε επαφές όχι μόνον με τους επαγγελματίες lobbyists αλλά και με τρίτα μέρη αναζητώντας να επηρεάσουν κυβερνητικές διαδικασίες και αποφάσεις. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εφαρμογή της σύστασης iii, παράγραφος 58. Η GET περαιτέρω τόνισε ότι η εφαρμογή της πρότασης iv, παράγραφος 72 για το νομοθετικό αποτύπωμα θα βοηθήσει περαιτέρω στην αύξηση της διαφάνειας στις συνελεύσεις που οι PTEF τηρούν με lobbyists και με τρίτα μέρη. Επιπλέον, η GET υπογραμμίζει την συνάφεια των συμμετεχόντων συμβούλων υπό το φάσμα της εν λόγω καθοδήγησης με βάση την εγγύτητα σε υπουργούς και εμπειρία κυβερνητικών εργασιών από πρώτο χέρι. Αυτό αποτελεί ζήτημα που

πρέπει ειδικά να αντιμετωπιστεί κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37.

#### *Μηχανισμοί Ελέγχου*

75. Το κοινοβούλιο έχει μεταξύ άλλων καθηκόντων τον έλεγχο των ενεργειών της κυβέρνησης. Για να πράξει έτσι, έχει αρκετά εργαλεία στην διάθεσή του, τα οποία αναφέρονται στο Σύνταγμα και ακολούθως ρυθμίζονται στους Κοινοβουλευτικούς Κανόνες Διαδικασίας. Πρωταρχικά μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου τυπικά περιλαμβάνουν αιτήσεις, ερωτήματα (συμπεριλαμβάνοντας τα επονομαζόμενα επίκαιρα ερωτήματα) και επερωτήσεις, ερωτήματα για την υποβολή εγγράφων, και τελικώς, πρόταση μη εμπιστοσύνης (πρόταση μομφής). Ιδιώτες ή ομάδες πολιτών δύνανται να απευθυνθούν στο κοινοβούλιο γραπτώς για να καταθέσουν καταγγελίες ή αιτήματα για την δράση της κυβέρνησης. Τα μέλη του κοινοβουλίου δύνανται να υπογράψουν τέτοιες αιτήσεις.
76. Οι κοινοβουλευτικές ερωτήσεις είναι τα πιο συχνά μέσα ελέγχου στο Ελληνικό κοινοβούλιο. Οι υπουργοί απαιτείται να απαντήσουν εντός 25 ημερών. Στην περίπτωση αποτυχίας να πράξουν έτσι, το σχετικό ερώτημα δύναται, σε κάθε περίπτωση να συζητηθεί ενώπιον της ολομέλειας. Στο ίδιο πλαίσιο κάθε μέλος του κοινοβουλίου έχει το δικαίωμα να θέσει ένα ζήτημα τρέχουσας σημασίας και να απευθύνει ερώτημα στον Πρωθυπουργό ή στους υπουργούς, στο οποίο δύνανται να παράσχουν προφορική απάντηση. Οι Κανόνες Διαδικασίας της Βουλής προβλέπουν την τακτική παρουσία του Πρωθυπουργού στο κοινοβούλιο για να απαντήσει στα τρέχοντα ερωτήματα που του / της απευθύνονται. Ο πρωθυπουργός μπορεί να αναθέσει σε ένα υπουργό να απαντήσει εκ μέρους του. Η συζήτηση των επίκαιρων ερωτημάτων και συγκεκριμένα, ο χρόνος του Πρωθυπουργού απολαμβάνει της κάλυψης ευρέων μέσων ενημέρωσης. Εξαιτίας της τοπικής φύσης αυτά τα μέσα συχνά εφαρμόζονται από την αξιωματική αντιπολίτευση για να απευθύνουν ζητήματα εθνικού ενδιαφέροντος. Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την διάρκεια της περιόδου του πρώτου Lockdown για την πανδημία COVID – 19 (μεταξύ Φεβρουαρίου 2020 και 27 Απριλίου 2020), 62 επίκαιρα ερωτήματα απαντήθηκαν (93% των υποβληθέντων ερωτημάτων).
77. Τα επονομαζόμενα δευτεροβάθμια μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου περιλαμβάνουν επιτροπές διερεύνησης, δημόσιες συζητήσεις εκτός της ημερήσιας διάταξης και κυβερνητική αναφορά. Η ίδρυση των επιτροπών

έρευνας είναι πρωταρχικό μέσο ελέγχου στα πρόσφατα χρόνια, κυρίως, σχετικά με την οικονομική και δημοσιονομική κρίση. Από το 2010 έως σήμερα, σύνολο 13 επιτροπών διερεύνησης έχουν ιδρυθεί (επτά από αυτές το 2010, 2012, 2015 και 2017, με άμεση σύνδεση με την οικονομική καθοδική πορεία της Ελλάδος). Συνήθως αυτές οι επιτροπές λειτουργούν για περίοδο αρκετών μηνών, οι διαδικασίες τους απολαμβάνουν ευρεία κάλυψη των μέσων ενημέρωσης και το αποτέλεσμά τους μπορεί να προκαλέσει σημαντική πολιτική και / ή δικαστική αναταραχή για τα πρόσωπα / μέρη υπό διερεύνηση.

78. Η Επιτροπή Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακών στοιχείων (CIDA) είναι ανεξάρτητο ειδικό σώμα (όχι απλώς διοικητικό) το οποίο είναι υπεύθυνο για τον έλεγχο ενάντια στην διαφθορά, διαφάνεια και ακεραιότητα του πολιτικού συστήματος και χρηματοδότησης<sup>9</sup>. Ο κύριος ρόλος είναι η διερεύνηση και η συγκέντρωση σε συμβάντα ή υποψίες διαφθοράς που σχετίζονται με πολιτικούς, μέλη της κυβέρνησης και δικαστικού σώματος. Για την εκπλήρωση του ρόλου της, η CIDA εργάζεται στενά επί των θεμάτων ενάντια στην διαφθορά, και θεμάτων ακεραιότητας με όλα τα σώματα έρευνας. Η ανεξαρτησία και αποτελεσματικότητα της CIDA βασίζεται σε τρεις βασικούς πυλώνες (i) στην ανεξάρτητη σύνθεση (αποτελείται από πλειοψηφία υψηλόβαθμων δικαστών και από τα τρία ανώτατα δικαστήρια, μαζί με τους επικεφαλής των άλλων ελεγκτικών σωμάτων μεταξύ των οποίων ο διοικητής της ΕΑΔ και μια μικρή μειονότητα Μελών του Κοινοβουλίου, (ii) σε πολλαπλά επίπεδα διακριτικού ελέγχου, (σχετικά με την επιθεώρηση των οικονομικών δημοσιοποιήσεων, η κάθε δήλωση ελέγχεται υπό τριπλή ανεξάρτητη προοπτική: λογιστική, νομοθετική – νομική και ως προς την σύνθεση. Το κάθε ένα από αυτά διεξάγεται από ειδικούς, πιστοποιημένους ανά τομέα με υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ποιότητας, οι οποίοι, για λόγους διαφάνειας, δεν επικοινωνούν ο ένας με τον άλλον κατά την εκτέλεση του σχετικού ελέγχου, και όλες οι επικοινωνίες λαμβάνουν χώρα μέσω ειδικής διεύθυνσης), και (iii) στην διοικητική επάρκεια (η CIDA λειτουργεί υπό την διοικητική ομπρέλα του κοινοβουλίου, το οποίο διασφαλίζει τις διοικητικές ανάγκες, όπως κρίνεται κατάλληλο). Σύμφωνα με τις αρχές το πολλαπλών διαστάσεων σύστημα διασταυρούμενου ελέγχου και ελέγχων προβλέπει περαιτέρω διασφάλιση για



διαδικασίες ελέγχου που θα είναι διαφανείς και ανεξάρτητες από τυχόν (πολιτική ή άλλου είδους) επιρροή. Η CIDA δημοσιεύει (i) επί τακτικής βάσης στοιχεία των οικονομικών συμφερόντων των μελών του κοινοβουλίου και κυβέρνησης και (ii) επί ετήσιας βάσης λεπτομερή αναφορά με τα αποτελέσματα των ελέγχων. Και τα δύο είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της CIDA εντός της πύλης του κοινοβουλίου. Βλέπε επίσης παράγραφο 108 για περισσότερες λεπτομέρειες για την εντολή της CIDA σχετικά με την επίβλεψη οικονομικής δημοσιοποίησης.

79. Το Συμβούλιο Επικρατείας (το οποίο έχει ως πρότυπο το γαλλικό Conseil d'Etat), καθώς και άλλα διοικητικά δικαστήρια, ασκεί αναδρομικό έλεγχο «στις εκτελεστές πράξεις» των διοικητικών αρχών σχετικά με την συνταγματικότητα τους και νομιμότητα, με εξαίρεση τις επονομαζόμενες πράξεις της κυβέρνησης<sup>10</sup>. Ο δικαστικός έλεγχος περιλαμβάνει και νομοθετικά βουλεύματα (επονομαζόμενες κανονιστικές διοικητικές πράξεις) και ατομικές πράξεις (επονομαζόμενες ατομικές διοικητικές πράξεις). Το Συμβούλιο Επικρατείας είναι επίσης υπεύθυνο για την εκ των προτέρων αναθεώρηση των προεδρικών διαταγμάτων, συμπεριλαμβανομένης της συνταγματικότητας αυτών.
80. Ο Συνήγορος του Πολίτη ελέγχει τις δραστηριότητες όλων των προσώπων / οργάνων που διεξάγουν καθήκοντα εντός της δημόσιας διοίκησης. Ο σκοπός των ερευνών του Συνηγόρου του Πολίτη, οι οποίες είτε υποκινούνται από δική του / της πρωτοβουλία, ή έπειτα από αίτημα είναι να εξακριβώσει εάν οι πράξεις και αποφάσεις των ατόμων που πληρούν τα καθήκοντα της δημόσιας διοίκησης ακολουθούν τις αρχές καθοδήγησης της διοίκησης .
81. Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) είναι υπεύθυνη μεταξύ άλλων, για την διεξαγωγή επιθεωρήσεων και ελέγχων του δημόσιου τομέα. Η ευθύνη αυτή είναι πραγματικά πρωταρχική για την ΕΑΔ, η οποία παρατάσσει περίπου το 70% του προσωπικού της στο εν λόγω καθήκον. Στην ΕΑΔ έχουν παρασχεθεί εξουσίες ευρείας επιθεώρησης και διερεύνησης από την άποψη αυτή (πχ

---

<sup>9</sup> Οι Κανονισμοί για την CIDA περιέχονται στο άρθρο 29 του Συντάγματος, καθώς και στους νόμους 3023/2002 και 3213/2003.

<sup>10</sup> Οι επονομαζόμενες πράξεις της κυβέρνησης μπορεί να κατηγοριοποιηθούν σε τρεις κατηγορίες (i) σε εκείνες που αφορούν στις σχέσεις μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας με το κοινοβούλιο και την κυβέρνηση (π.χ βούλευμα που να λύει το κοινοβούλιο και να προκηρύσσει εκλογές, βούλευμα αποδοχής παραίτησης υπουργού της κυβέρνησης, βούλευμα που να προκηρύσσει δημοψήφισμα, κλπ (iii) πράξεις που να δηλώνουν την κινητοποίηση των ενόπλων δυνάμεων και την παραχώρηση ειρήνης, και (iii) πράξεις που σχετίζονται με διεθνείς σχέσεις της Ελλάδος με τρίτες χώρες

επίσκεψη κτιρίων -με ή χωρίς ειδοποίηση, εξέταση προσώπου ο οποίος είναι σε θέση να συνεισφέρει στον έλεγχο, να ζητά πληροφορίες και ενημέρωση, να έχει πρόσβαση σε αρχεία συμπεριλαμβανομένων των απορρήτων, να ζητά την βοήθεια άλλων δημόσιων αρχών, κλπ). Σύμφωνα με την δραστηριότητα της, η ΕΑΔ εκδίδει προτάσεις και συστάσεις προς το ενδιαφερόμενο μέρος. Η εφαρμογή και εκπλήρωση αυτών έχει δεσμευτική φύση για τα όργανα υπό έλεγχο, τα οποία εντός δύο μηνών από την ειδοποίηση της επιθεώρησης αναφοράς ελέγχου, θα ενημερώσουν την ΕΑΔ σχετικά με τις ενέργειες που έχουν ληφθεί. Κατά την απόδοση αυτών των καθηκόντων ελέγχου, αποδειξίς δύνανται να βρεθούν ποινικής και / ή πειθαρχικής πράξης, στις εν λόγω περιπτώσεις τα ενδιαφερόμενα ποινικά /πειθαρχικά όργανα ενημερώνονται και ο απαραίτητος συντονισμός ακολουθεί εφεξής.

82. Στην ΕΑΔ υπάρχει το επονομαζόμενο Εθνικό Συντονιστικό Σώμα Ελέγχου και Απόδοσης Ευθύνης, στο οποίο ανατίθεται (i) η αναγνώριση των συνεργειών και πιθανών επικαλύψεων μεταξύ πράξεων ελέγχου και πρωτοβουλιών ενάντια στην διαφθορά, (ii) ο σχεδιασμός και εφαρμογή κοινών ενεργειών στον τομέα αυτό, (iii) ο συστηματικός διάλογος και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των αρχών, οργάνων και υπηρεσιών που εμπλέκονται στον έλεγχο δραστηριοτήτων των δημοσίων αρχών και στην μάχη ενάντια στη διαφθορά, και (iv) στην διάδοση ορθών πρακτικών και καινοτόμων μεθοδολογικών προσεγγίσεων με την ανάπτυξη κοινών προτύπων και εργαλείων.
83. Τέλος, ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου προβλέπεται από το νόμο 4622/2019 (τα βασικά χαρακτηριστικά αυτού του συστήματος ορίζονται στο άρθρο 39 του νόμου 4622/2019, όπως ακολούθως αναπτύχθηκε από το νόμο 4795/2021). Συγκεκριμένα, οι Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου (IAU) καθιερώνονται, σε στενή διαβούλευση με την ΕΑΔ, σε κάθε υπουργείο για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τον υπουργό με σκοπό την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των σχετικών διαδικασιών διαχείρισης και διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου. Πιο συγκεκριμένα, οι IAU πρόκειται να, (i) ελέγχουν τα συστήματα διακυβέρνησης και πρακτικής λειτουργίας, (ii) θα εξασφαλίσουν κατάλληλες και αποτελεσματικές διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου, (iii) θα διασφαλίσουν την εφαρμογή ορθής οικονομικής διαχείρισης, (iv) θα αναγνωρίσουν και θα ερευνήσουν υποθέσεις κατάχρησης. Οι IAU αναφέρονται

άμεσα στον υπουργό. Η αποτελεσματική καθιέρωση και λειτουργικότητα των IAU επί του παρόντος είναι υπό ανάπτυξη, κατά τον χρόνο θέσπισης της παρούσας αναφοράς οι IAU είχαν ιδρυθεί και ήταν πλήρως σε λειτουργία σε όλα τα αρμόδια υπουργεία και σε αρκετά μεγάλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου όπως σε δήμους, περιφέρειες, πανεπιστήμια και νοσοκομεία.

84. Η ΕΑΔ ενθαρρύνει την ανάπτυξη μονάδων εσωτερικού ελέγχου σε όλους τους οργανισμούς δημοσίου τομέα παρέχοντας συμβουλευτική υποστήριξη και εμπειρία. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Διεύθυνση για την Ακεραιότητα και Απόδοση Ευθυνών της ΕΑΔ έχει αναπτύξει την πρώτη της Οδηγία Εσωτερικού Ελέγχου. Η Οδηγία παρέχει καθοδήγηση για το πως θα διαρθρωθεί το εν λόγω σύστημα και προβλέπει τρία επίπεδα ευθύνης για την δράση (επονομαζόμενες «γραμμές υπεράσπισης») : (i) εργαζόμενοι σε οργανικές θέσεις και οι επόπτες τους, οι οποίοι είναι άμεσα υπεύθυνοι για καθημερινές λειτουργίες και σχετικά καθήκοντα, (ii) γενικοί διευθυντές, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για οικονομική διαχείριση, προμήθεια, πληροφορική, διαχείριση κινδύνου και ασφάλειας και (iii) εσωτερικοί ελεγκτές, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για ανεξάρτητο έλεγχο των πρώτων δύο επιπέδων.

#### **Σύγκρουση συμφερόντων**

85. Ο νόμος 4622/2019 εμπεριέχει βασικές διατάξεις διαφάνειας, ακεραιότητας και απόδοσης ευθυνών για υψηλόβαθμα στελέχη (παράγραφος IV, άρθρα 68 έως 75 νόμος 4622/2019. Το πλαίσιο νόμου προσώπων (personae) 4622/2019 καλύπτει (α) μέλη της κυβέρνησης ( συμπεριλαμβάνοντας αναπληρωτές υπουργούς), (β) γενικούς και ειδικούς γραμματείς, συντονιστές αποκεντρωμένων διοικήσεων, και (γ) προέδρους των επικεφαλής ανεξάρτητων αρχών, προέδρους, αντιπροέδρους /διοικητές, διευθυντές, αναπληρωτές διευθυντές, διοικητές / κυβερνήτες, υποδιοικητές /υποκυβερνήτες, αναπληρωτές διοικητές / κυβερνήτες, ανώτερους εκτελεστικούς υπαλλήλους νομικών προσώπων που διέπονται από το δημόσιο δίκαιο και ιδιωτικό δίκαιο, η επιλογή των οποίων διατηρείται από την κυβέρνηση (άρθρο 68, νόμος 4622/2019) Η Επιτροπή Δεοντολογίας στην ΕΑΔ θα διασφαλίζει την κατάλληλη εφαρμογή αυτών των διατάξεων. Περαιτέρω το σύστημα κυρώσεων δηλαδή αποτελούμενο από χρηματικές ποινές ή/ και επαγγελματικές απαγορεύσεις παρέχεται στην περίπτωση παραβίασης (βλέπε επίσης την παράγραφο 114). Οι νόμοι 3213/2003

και 3023/2002 είναι οι απαραίτητες διαδικασίες, μέθοδοι και εργαλεία για τον έλεγχο των οικονομικών συμφερόντων, μεταξύ άλλων των PTEF (βλέπε παράγραφο παρακάτω στην έκθεση αυτή σχετικά με την οικονομική δημοσιοποίηση, παράγραφοι 105-116).

86. Με συγκεκριμένη αναφορά στο νόμο 4622/2019 τονίζονται οι προϋποθέσεις ακεραιότητας, αντικειμενικότητας, αμεροληψίας, διαφάνειας και κοινωνικής ευθύνης (άρθρο 71 (1), νόμος 4622/2019.) Περαιτέρω ορίζεται η σύγκρουση συμφερόντων σε κάθε κατάσταση όπου η αμερόληπτη απόδοση καθηκόντων επηρεάζεται αντικειμενικά. Η αμερόληπτη απόδοση των δημόσιων καθηκόντων επηρεάζεται συγκεκριμένα (α) από όφελος, είτε οικονομικό ή όχι, για το ίδιο το άτομο, την σύζυγό του / της ή συνétaιρο και συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή έως δευτέρου βαθμού, καθώς και τυχόν κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με το οποίο υπάρχει ειδικός σύνδεσμος ή ειδική σχέση, και (β) από αποζημίωση είτε οικονομική ή όχι, για φυσικά ή νομικά πρόσωπα με τα οποία υπάρχει ειδική εχθρικότητα. Στην περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων, υπάρχει η προϋπόθεση αποχής από τον χειρισμό των ειδικών περιπτώσεων μέσω δήλωσης ad hoc ως προς το αποτέλεσμα αυτό (άρθρο 71 (2) και (3), νόμος 4622/2019).
87. Οι διαδικαστικές υποχρεώσεις με σκοπό την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων έχουν ως εξής : τα πρόσωπα που καλύπτονται από το νόμο θα υποβάλλουν στο Προεδρείο της κυβέρνησης, εντός ενός μήνα από την λήψη των καθηκόντων τους αρχική δήλωση σχετικά με (αα) τις επαγγελματικές δραστηριότητες που επιδιώκονται από αυτούς και τους συζύγους τους ή κατά την διάρκεια των τριών τελευταίων ετών, (ββ) τυχόν συμμετοχή από αυτούς και τους συζύγους τους ή συνεταιίρους στο κεφάλαιο διαχείρισης των επιχειρήσεων, σε οποιαδήποτε μορφή, (γγ) αντίγραφο της κατάστασης των περιουσιακών στοιχείων στα τελευταία τρία χρόνια στην οποία ήδη υποχρεώνονται, ή σε κάθε άλλη περίπτωση, της αρχικής δήλωσης, (δδ) κάθε άλλη δραστηριότητα που αναλαμβάνεται από αυτούς ή από τους συζύγους τους ή συνεταιίρους είτε με αμοιβή ή όχι, που μπορεί κατά την απόλυτη κρίση τους να δημιουργήσει σύγκρουση συμφερόντων για την απόδοση των καθηκόντων τους, (εε) αντίγραφο του ποινικού τους μητρώου, και (στ) επίσημη δήλωση ότι έχουν ενημερωθεί σχετικά με τους περιορισμούς και υποχρεώσεις του παρόντος

κεφαλαίου και της αρμοδιότητας της Επιτροπής Δεοντολογίας καθώς και δήλωση παραίτησης από οποιοδήποτε δικαίωμα αμφισβήτησης των αποφάσεων. (άρθρο 72 (1), νόμος 4622/2019). Πρόσθετα, τα μέλη της κυβέρνησης απαιτείται να καταθέσουν ακόλουθη δήλωση προς το Προεδρείο της κυβέρνησης σε τυχόν άλλη μεταγενέστερη σύγκρουση συμφερόντων, μόλις ενημερωθούν και εάν βρεθούν σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων ή όχι, οποτεδήποτε απαιτείται να πράξουν έτσι (άρθρο 72 (2), νόμος 4622/2019).

88. Η Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων του Προεδρείου της Κυβέρνησης είναι το αρμόδιο σώμα για τον αποτελεσματικό συντονισμό και εφαρμογή των προαναφερόμενων διαδικαστικών υποχρεώσεων με σκοπό να αποφευχθεί η σύγκρουση συμφερόντων. Προχωρά σε αξιολόγηση της υπόθεσης που διακυβεύεται και θέτει πρόταση προς τον Πρωθυπουργό για την απόφαση. Ο Πρωθυπουργός αξιολογεί την πρόταση και προχωρά ανάλογα :
- (α) εάν αυτός / αυτή θεωρήσει ότι δεν υπάρχει καμία σύγκρουση συμφερόντων, η υπόθεση επιστρέφει στην Γενική Γραμματεία για καταχώριση, (β) εάν θεωρήσει ότι η υπόθεση χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση, θα παραπέμψει την υπόθεση συνοδευόμενη από παρατηρήσεις, στη Γενική Γραμματεία, η οποία θα κάνει την αναφορά της προς το ενδιαφερόμενο άτομο. Η Γεν Γραμματεία θα μπορεί να αμφισβητήσει εάν κατά την γνώμη της υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων. Εάν θεωρεί ότι υπάρχει, τότε εφαρμόζεται η αντικατάσταση αυτόματα . Εάν κατά την γνώμη του ενδιαφερομένου ατόμου, δεν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων θα πρέπει να υποβάλλει εγκαίρως δικαιολογημένη δήλωση από την άποψη αυτή. Αυτή η αρνητική κατάσταση προωθείται ξανά στον Πρωθυπουργό, ο οποίος θα λάβει και την τελική απόφαση, αν και δύναται αυτός /αυτή να παραπέμψουν το θέμα στην Επιτροπή Δεοντολογίας της ΕΑΔ για ενημέρωση, (γ) εάν αυτός /αυτή θεωρήσει ότι κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων υπάρχει, η αντικατάσταση εφαρμόζεται (άρθρο 5, Απόφαση Πρωθυπουργού Υ150/ Β 4550/12.12.2019). Εάν παραβιάσεις υπάρξουν η υπόθεση θα παραπεμφθεί στην Επιτροπή Δεοντολογίας η οποία είναι το υπεύθυνο όργανο για να προτείνει κυρώσεις.
89. Η Γενική Γραμματεία λαμβάνει δηλώσεις και τηρεί αρχεία. Οι δηλώσεις υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσω ταχυδρομείου, όλες οι πληροφορίες τηρούνται σε απόρρητο ηλεκτρονικό φάκελο που ικανοποιεί τις προϋποθέσεις

ασφάλειας και διασφαλίζει την προστασία των δεδομένων (άρθρο 4, Απόφαση Πρωθυπουργού Υ150/ Β 4550/12.12.2019). Αποτελεί ευθύνη των PTEF να αξιολογήσουν τις συνθήκες σχετικά με τους κανόνες και να δηλώσουν πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων στην Γενική Γραμματεία, αλλά επίσης είναι πιθανόν για την Γενική Γραμματεία να λάβει υποδείξεις από οποιαδήποτε άλλη πηγή (άρθρο 5, Απόφαση Πρωθυπουργού Υ150/ Β 4550/12.12.2019).

90. Ο κώδικας Δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης ορίζει ότι κάθε μέλος της κυβέρνησης πρέπει (α) να δηλώσει στον Πρωθυπουργό, κατά την ανάληψη των καθηκόντων του / της, τυχόν σύγκρουση συμφερόντων. Αυτή η σύγκρουση συμφερόντων πρέπει να λυθεί πριν την ανάληψη των καθηκόντων του /της, (β) να αναφέρει στον Πρωθυπουργό τυχόν σύγκρουση συμφερόντων τη στιγμή που θα ενημερωθεί σχετικά (γ) να δηλώσει στον Πρωθυπουργό εάν βρίσκεται σε κατάσταση τυχόν σύγκρουσης συμφερόντων ή όχι, οποτεδήποτε ζητηθεί, (άρθρο 6 (2), Κώδικας Δεοντολογίας μελών της κυβέρνησης). Όπως έχει τονισθεί προηγουμένως, η διάταξη αυτή του Κώδικα δεν συμμορφώνεται πλήρως με τους νέους κανονισμούς για το ίδιο θέμα που περιέχονται στο νόμο 4622/2019. Οι αρχές έχουν υποδείξει ότι σύμφωνα με το Ελληνικό πολιτικό σύστημα, σε περίπτωση αντιπαράθεσης, ο νόμος 4622/2019 επικρατεί των διατάξεων του Κώδικα.
91. Η GET τονίζει ότι ο νόμος 4622/2019 περιλαμβάνει αρκετές κεντρικές διατάξεις σχετικά με την παρεμπόδιση σύγκρουσης συμφερόντων, και θεσμικό πλαίσιο για την εφαρμογή τους. Ο χρόνος και η εμπειρία με το νέο νόμο θα βοηθήσει στην ανάπτυξη πολλών εκ των νέων προϋποθέσεων που εισάγει, και μερικές από τις οποίες ήταν ενεργείς πριν, αλλά δεν τηρήθηκαν. Οι αρχές υπέδειξαν ότι πρόσθετες βελτιώσεις αναμένονται στον τομέα αυτό, αφού, έως τώρα, η πολιτική αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων έχει ξεκάθαρα συνδεθεί με οικονομική δημοσιοποίηση. Κάποιες από τις πρωτοβουλίες που αναμένονταν από τη Γενική Γραμματεία αναφέρονται στην έκδοση των FAQ, (Συχνών ερωτήσεων), εγγράφων καθοδήγησης και κατάρτισης που εστιάζουν σε ποικιλία σεναρίων και διλημμάτων. Η ΕΑΔ επίσης ανέφερε την πρόθεσή της να αναπτύξει ομάδα εργαλείων για τις συγκρούσεις συμφερόντων και γνώριζε την πρόκληση της εποπτείας στις αναδύμενες περιοχές.

**92.** Παρά αυτές τις υποσχόμενες βελτιώσεις, η GET θεωρεί ότι μερικά χαρακτηριστικά του συστήματος για αναφορές σε συγκρούσεις συμφερόντων αξίζουν περαιτέρω διευθέτηση. Πιο συγκεκριμένα, η GET έχει ενδοιασμούς σχετικά με τον ρόλο λήψης αποφάσεων του Πρωθυπουργού στον τομέα αυτό. Κατά την άποψη της GET, οι εν λόγω ισχυρές εξουσίες και ο πιο αποφασιστικός ρόλος θα πρέπει να ανατεθεί στην Γενική Γραμματεία και περαιτέρω βήματα θα πρέπει να ακολουθήσουν για να ενισχυθεί η κατανόηση και εμπειρία του υπεύθυνου προσωπικού έτσι ώστε να μπορούν καλύτερα να αναγνωρίσουν τις συγκρούσεις συμφερόντων. Επίσης, δεν είναι ξεκάθαρο ποιος θα είναι υπεύθυνος για την αξιολόγηση δηλώσεων σύγκρουσης συμφερόντων του ιδίου /ας του /της Πρωθυπουργού. Παρόμοια, τίποτα δεν έχει λεχθεί στο νόμο αυτό ως προς την δημοσίευση αποφάσεων στον τομέα αυτόν. Σχετικά με την πιθανότητα για πολίτη ή άλλα ιδρύματα να υποβάλλουν τον προβληματισμό τους για σύγκρουση συμφερόντων σχετικά με τους PTEF, ο νόμος το επιτρέπει, αλλά ποτέ δεν έχει συμβεί στην πραγματικότητα. Η GET σημειώνει ότι η απουσία τέτοιας εισαγωγής μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι δεν έχει διαρθρωθεί η διαδικασία ένστασης (άλλη εκτός από την άποψη των μελών της κυβέρνησης που επίσης είναι μέλη του κοινοβουλίου)<sup>11</sup>. Τέλος, η χρήση δηλώσεων σύγκρουσης συμφερόντων για παρεμβατικούς / συμβουλευτικούς σκοπούς δεν έχει αξιοποιηθεί ακόμη. Υπάρχει αναφερόμενη πρόθεση των αρχών να ενεργήσουν από την άποψη αυτή, αλλά κατά τον χρόνο της επιτόπιας επίσκεψης, αυτό δεν είχε υλοποιηθεί στην πράξη. **Η GRECO συστήνει το σύστημα διαχείρισης σύγκρουσης συμφερόντων ατόμων στα οποία έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα να ενδυναμωθεί (i) με την αφαίρεση της εξουσίας λήψης αποφάσεων από τον Πρωθυπουργό και την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, (ii) με την χρήση δηλώσεων σύγκρουσης συμφερόντων για σκοπούς διαβούλευσης, (iii) με την διαθεσιμότητα στο κοινό των αποφάσεων αποκλεισμού, (iv) με**

---

<sup>11</sup> Σχετικά με τα μέλη της κυβέρνησης που είναι επίσης είναι μέλη του κοινοβουλίου οποιοσδήποτε πολίτης δύναται να υποβάλλει αίτημα ή ένσταση προς το κοινοβούλιο. Σχετικά με τα οικονομικά συμφέροντα των εν λόγω ατόμων, σύμφωνα με το νόμο 3213/2003, οποιοσδήποτε μπορεί να υποβάλλει ένσταση ή πρόταση προς την Γραμματεία της CIDA, η οποία έχει ειδικό μηχανισμό για να τα διαχειριστεί αυτά.

**την διάρθρωση μηχανισμού παραπόνων από το κοινό ή άλλους οργανισμούς.**

93. Οι πολιτικοί σύμβουλοι καλύπτονται από το νόμο περί νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) (4557/2018, κυρίως, θεωρούνται πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα (PEPs) (άρθρο 3 (11)) και (18)) ή πραγματικοί δικαιούχοι (κεφάλαιο Δ) στο πλαίσιο του νόμου (συγκεκριμένα σχετικά με τις υποχρεώσεις που καθιερώνονται υπό άρθρα 11-19). Αυτά τα πρόσωπα, μεταξύ άλλων, υποχρεώνονται να δηλώσουν τα συμφέροντά τους και επίσης αντιμετωπίζονται με την δέουσα επιμέλεια. Τα συμφέροντά τους σύμφωνα με τις διατάξεις του ίδιου δικαίου, γίνονται επίσης δημόσια γνωστά. Η GET, παρόλα αυτά σημειώνει ότι οι πολιτικοί σύμβουλοι δεν καλύπτονται από το καθεστώς δηλώσεων σύγκρουσης συμφερόντων που ορίζεται από το νόμο 4622/2019) όπως περιγράφεται στις προηγούμενες παραγράφους) εκτός εάν διεξάγουν παράλληλες δραστηριότητες. Και ακόμα και έτσι, θα καλύπτονται μόνον σχετικά με την προϋπόθεση της δήλωσης ad hoc, αλλά όχι σε σχέση με την αρχική κατάσταση που οι άλλοι PTEF πρέπει να καταθέσουν εντός ενός μήνα από την λήψη των καθηκόντων τους. Η GET είναι της αυστηρής άποψης ότι όλοι οι πολιτικοί σύμβουλοι (ανεξάρτητα από το αν εκτελούν ή όχι παράλληλες δραστηριότητες) πρέπει να είναι υποκείμενοι σε παρόμοια πρότυπα παρεμπόδισης σύγκρουσης συμφερόντων όπως εκείνα που απαιτούνται για άλλους PTEF. Η GET δεν έχει πειστεί ότι το καθεστώς καταπολέμησης της πρακτικής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες πλήρως συμπληρώνει τα εν λόγω πρότυπα. Αυτό είναι ένα ζήτημα που θα πρέπει να αναζητηθεί κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37.

#### **Απαγόρευση ή περιορισμός συγκεκριμένων δραστηριοτήτων**

*Ασυμβατότητες, εξωτερικές δραστηριότητες και οικονομικά συμφέροντα*

94. Υπάρχει αυστηρό καθεστώς ασυμβατότητας για μέλη της κυβέρνησης, δεν δύνανται να ασκήσουν τυχόν επαγγελματική ή επιχειρηματική δραστηριότητα ούτε να διατηρήσουν τυχόν δημόσια υπηρεσία ή καθήκον σε θέση δημόσιου τομέα ή σε οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο δημοσίου τομέα (άρθρο 70 (1), Νόμος 4622/2019). Επιπλέον, τα μέλη της κυβέρνησης, γενικοί και ειδικοί γραμματείς των υπουργείων δεν μπορούν άμεσα ή έμμεσα να εμπλακούν στο κεφάλαιο ή διαχείριση των επονομαζόμενων εταιρειών offshore (άρθρο 3213/2003 –



Συμμετοχή σε εταιρεία offshore –ούτε να διεξάγουν συναλλαγές χρηματιστηρίου (άρθρο 32 νόμος 2843/2000 που συνδυάζονται με το άρθρο 13 του νόμου 3213/2003).

95. Με την σειρά τους, όπως ήδη υποδεικνύεται, οι πολιτικοί σύμβουλοι μπορούν να διεξάγουν παράλληλες δραστηριότητες. Στην περίπτωση των ειδικών συμβούλων, το εν λόγω σύστημα είναι κατανοητό αφού εκτελούν μερική απασχόληση / καθήκοντα ad hoc και δεν αμείβονται. Ακόμα και έτσι, είναι σημαντικό οι πληροφορίες για την κύρια εργασία τους / δραστηριότητες να είναι διαθέσιμες στο κοινό. Σχετικά με τους συνεργάτες (πολιτικό προσωπικό πλήρους απασχόλησης με πλήρη αμοιβή) η κατάσταση αυτή είναι πιο προβληματική. Οι αρχές υποδεικνύουν ότι η «κακή πρακτική» των παράλληλων δραστηριοτήτων στις εν λόγω περιπτώσεις εγκαταλείφθηκε. Η GET θεωρεί ότι οι δευτερεύουσες θέσεις και επαγγέλματα μπορούν να προκαλέσουν αληθινές ερωτήσεις μεροληψίας και ανησυχίες σύγκρουσης συμφερόντων, δύνανται να εμποδίσουν την πλήρη ικανότητα διεξαγωγής επίσημων καθηκόντων είτε μέσω του χρόνου που χρειάζονται οι εν λόγω δραστηριότητες ή ότι δημιουργούν ανάγκη απαλλαγής από επίσημα θέματα. Αυτό αποτελεί ένα ζήτημα που ειδικά απευθύνεται κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37.

#### *Συμβάσεις με κρατικές αρχές*

96. Τα μέλη της κυβέρνησης δεν επιτρέπεται να συνάψουν καμία μορφή συμβάσεως με το Κράτος ή άλλο νομικό πρόσωπο δημοσίου τομέα που να παρέχει τυχόν όφελος σε αυτούς ή σε τρίτα μέρη. Η απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται επίσης στις συζύγους ή συνεταίρους, καθώς και στα εξαρτώμενα παιδιά. Η απαγόρευση επίσης εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε μορφή εταιρειών ή επιχείρησης στην οποία τα άτομα αυτά συμμετέχουν ως οι κύριοι μέτοχοι ή ως συνέταιροι, ομόρρυθμοι ή ετερόρρυθμοι εταίροι, ή οι οποίοι διατηρούν το αξίωμα του ανώτερου διευθυντή (άρθρο 70 (4) νόμος 4622/2019). Η απαγόρευση αυτή δεν είναι εφαρμόσιμη σε πολιτικούς συμβούλους μίας κατάστασης κατά την οποία από την άποψη της GET θα πρέπει να αναθεωρηθεί κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 38.

#### Δωροληψία

97. Ο Κώδικας δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης καθιερώνει την απαγόρευση δωροληψίας, εκτός από την κανονική φιλοξενία ή μικρά δώρα τελετουργικής

φύσης. Αυτά τα δώρα αναφέρονται σε κατάλογο σε μητρώο που διατηρείται στο Γραφείο του Πρωθυπουργού (άρθρο 8, Κώδικας δεοντολογίας για μέλη κυβέρνησης). Πρόσθετοι κανόνες για δώρα εισήχθησαν έπειτα από την επιτόπια επίσκεψη στο νόμο 4829/2021, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, μερικές καινοτομίες σχετικά με το πλαίσιο τους (το οποίο καλύπτει τον Πρόεδρο, μέλη του Κοινοβουλίου και αναπληρωτές υπουργούς) σύστημα καταγραφής, προϋποθέσεις δημοσίευσης και την καθιέρωση για ανώτατο όριο 200 ευρώ για τα επιτρεπτά δώρα. Ορίζεται ως τεκμήριο ότι τα δώρα άνω αυτού του ανώτατου ορίου προκαλούν αρμόζουσες ανησυχίες, έτσι τα δώρα και οφέλη άνω του ανώτατου αυτού ορίου πρέπει να αναφέρονται και δικαιολόγηση για την αποδοχή τους παρέχεται. Οι αρχές καλούνται να εξετάσουν το θέμα αυτό από την άποψη των πολιτικών συμβούλων συμπεριλαμβάνοντας οτιδήποτε σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 38.

#### *Κατάχρηση Δημόσιων Εσόδων*

98. Ο Κώδικας Δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης τονίζει ότι θα πρέπει να καθοδηγούνται αποκλειστικά από το δημόσιο συμφέρον, κατά την διαχείριση των διευκολύνσεων και δημοσίων εσόδων που τους έχουν ανατεθεί από το Κράτος μέσα σε πνεύμα οικονομίας και με πιο αποτελεσματικό και δραστικό τρόπο (άρθρο 4 (β), Κώδικας δεοντολογίας για μέλη του Κοινοβουλίου). Για τα μέλη της κυβέρνησης τα οποία είναι επίσης μέλη του κοινοβουλίου, οι διατάξεις του νόμου 3023/2002 για την Πολιτική Χρηματοδότηση επίσης εφαρμόζονται κυρίως, σχετικά με την χρήση που έγινε των δημοσίων επιδοτήσεων κατά την διάρκεια των εκλογικών καμπανιών, Η CIDA είναι υπεύθυνη για την απόδοση του σχετικού ελέγχου. Σχετικά με τους πολιτικούς συμβούλους, είναι ένα ζήτημα το οποίο αξίζει περαιτέρω προσοχή κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37.

99. Επιπροσθέτως, οι γενικές κυρώσεις του ΠΚ μπορεί να εφαρμοστούν για παράδειγμα στην περίπτωση πλαστογραφίας (άρθρο 216) πλαστογραφία και κατάχρηση αμοιβών (άρθρο 218), κλοπή (άρθρο 372), υπεξαίρεση (άρθρο 375), απάτη (άρθρο 386). Σε συμφωνία με το άρθρο 1, νόμος 1608/1950, για την «αύξηση κυρώσεων που εφαρμόζονται σε καταχραστές δημοσίων πηγών» σειρά από επιβαρυντικές συνθήκες προβλέπεται όπου το αδίκημα δυσμενώς επηρεάζει το δημόσιο τομέα ή νομικά πρόσωπα αυτού ή συγκεκριμένα άλλα νομικά

πρόσωπα και το όφελος επιτυγχάνεται ή επιδιώκεται από τον δράστη ή η ζημιά που προκαλείται ή απειλείται εναντίον του δημόσιου τομέα ή των προαναφερόμενων νομικών προσώπων υπερβαίνει τα 150.000 ΕΥΡΩ (η τιμωρία είναι τότε η φυλάκιση εάν ο δράστης επανειλημμένα και για μακρά χρονική περίοδο διέπραξε το εν λόγω αδίκημα ή εάν το αντικείμενο του εν λόγω αδικήματος είναι ιδιαίτερα υψηλής αξίας, ισόβια φυλάκιση θα επιβληθεί .

*Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών*

100. Ο νόμος 4622/2019 ορίζει την προϋπόθεση τήρησης κανόνων διακριτικότητας και εμπιστευτικότητας σε σχέση με θέματα τα οποία έγιναν γνωστά κατά την διάρκεια των επίσημων καθηκόντων (άρθρο 71 (2), νόμος 4622/2019). Παρομοίως, ο Κώδικας δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης καθιερώνει την κύρια υποχρέωση εμπιστευτικότητας (άρθρα 2 και 7 Κώδικας δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης). Αναφέρεται επίσης συγκεκριμένα, στην προϋπόθεση μελών της κυβέρνησης να αποφύγουν την εμπλοκή τους, με οποιονδήποτε τρόπο σε οικονομικές συναλλαγές ή να αποκαλύψουν σε τρίτα μέρη ή να χρησιμοποιήσουν ευαίσθητες πληροφορίες οικονομικής κατάστασης, τις οποίες έχουν αποκτήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ή με αφορμή αυτά (άρθρο 7, Κώδικας δεοντολογίας για μέλη της κυβέρνησης). Επιπροσθέτως οι γενικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα για την παραβίαση των κρατικών μυστικών εφαρμόζονται (άρθρα 146 και 147 ΠΚ). Η GET θεωρεί ότι σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37, προσοχή πρέπει να δοθεί στους εφαρμόσιμους κανόνες / οδηγίες σχετικά με την χρήση από πολιτικούς συμβούλους των εμπιστευτικών πληροφοριών που έχουν ληφθεί μέσω της εργασίας τους για την κυβέρνηση.

*Μεταπήδηση προς ή από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα (Revolving Doors)*

101. Ο Νόμος 4622/2019 θέτει σε ισχύ πλαίσιο αναφοράς μετά την πρόσληψη στο δημόσιο από το οποίο απαιτείται από τους ανώτερους δημόσιους λειτουργούς που καλύπτονται από το Νόμο 4622/2019 για ένα έτος αφού αποχωρήσουν από την θέση τους για οποιαδήποτε αιτία, να λάβουν εξουσιοδότηση για τυχόν επαγγελματική ή επιχειρηματική δραστηριότητα που σχετίζεται με την δραστηριότητα του νομικού προσώπου στο οποίο διορίστηκαν, στο βαθμό που αυτό θα αυξήσει την σύγκρουση συμφερόντων. Η εν λόγω κατάσταση υπάρχει, ειδικά, (α) μέσω της παροχής υπηρεσιών, με

οποιαδήποτε νομική σχέση, σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που διέπεται από το ιδιωτικό δίκαιο στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ή μέσω της συμμετοχής στο κεφάλαιο ή στην διαχείριση των παραπάνω νομικών προσώπων εκτός από την περίπτωση απόκτησης μετοχών, ή άλλων δικαιωμάτων με τον τρόπο κληρονομίας (άρθρο 73, Νόμος 4622/2019).

102. Η Επιτροπή Δεοντολογίας στην ΕΑΔ, είναι υπεύθυνη για την παροχή αυτής της άδειας (ή για να επιτρέψει αυτή την δραστηριότητα υπό ειδικές περιπτώσεις) και στην περίπτωση παραβιάσεων να προτείνει κυρώσεις στο πλαίσιο του νόμου, που θα επιβληθούν από τον Επικεφαλής της ΕΑΔ. Η αιτιολογημένη απόφαση της Επιτροπή Δεοντολογίας θα πρέπει να εκδοθεί εντός ενός μήνα. Κατά την διάρκεια της περιόδου, το πρόσωπο θα πρέπει να απέχει από την άσκηση της δραστηριότητας με την οποία η αίτηση σχετίζεται. Όπου η Επιτροπή δεν έχει λάβει καμία απόφαση εντός της προθεσμίας που έχει οριστεί, η εξουσιοδότηση θα θεωρείται ότι έχει εκχωρηθεί. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τον αιτούντα πρόσθετες πληροφορίες που θα θεωρήσει απαραίτητες για την απόφασή της. Η Επιτροπή δύναται να ορίσει λογική αποζημίωση κατά την διάρκεια της προσωρινής περιόδου ανικανότητας. Η τελική απόφαση δημοσιεύεται στην πύλη της ΕΑΔ. Το σύστημα κυρώσεων προβλέπει και για άλλες κυρώσεις του σχετικού πλαισίου διαφάνειας και ακεραιότητας που έχει καθιερωθεί από το Νόμο 4622/2019 π.χ. πρόστιμα ή/και επαγγελματικές απαγορεύσεις (βλέπε επίσης παράγραφο 114 επί των κυρώσεων).

103. Η GET σημειώνει ότι η μεταπήδηση προς ή από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα έχει πρόσφατα αναθεωρηθεί, και, κατά την επιτόπια επίσκεψη πραγματικά δεν υπήρχε καμία εμπειρία με την εφαρμογή αυτής. Η περίοδος χαλάρωσης έχει συντμηθεί από δύο έτη σε ένα. Σχετικά με την αλλαγή αυτή, οι αρχές εξήγησαν ότι η περίοδος χαλάρωσης δύο ετών καθιερώθηκε στον Κώδικα Δεοντολογίας για μέλη του Κοινοβουλίου, αλλά καθώς δεν υπήρξε καμία πρακτική εφαρμογή από την άποψη αυτή, δεν υπήρξε απόδειξη που θα δικαιολογούσε ότι το εν λόγω χρονικό περιθώριο ήταν το κατάλληλο πρότυπο για να εφαρμοστεί. Ο πρόσφατα εφαρμοσμένος νόμος 4829/2021 εισάγει μία πιο μακρά περίοδο χαλάρωσης (18 μήνες) για δραστηριότητες lobbying . Η GET κατανοεί ότι όσον αφορά στην περίοδο χαλάρωσης, η διάρκεια είναι λιγότερο σημαντική από το αν τα όρια είναι αποτελεσματικά για την

παρεμπόδιση και διαχείριση σύγκρουσης συμφερόντων. Δίκαιη ισορροπία θα πρέπει να αναζητηθεί στην αναζήτηση δημόσιας ακεραιότητας και υποστήριξης ευέλικτης αγοράς εργασίας. Η GET σημειώνει ότι τα περισσότερα μέλη της GRECO που έχουν επιθεωρηθεί έως σήμερα στον Πέμπτο Κύκλο Αξιολόγησης καθιερώνουν μακρύτερη περίοδο χαλάρωσης για PTEF- το πιο κοινό χρονικό πλαίσιο γενικά τηρείται για δύο έτη. Κατά την άποψη της GET δοθείσας της έκθεσης των PTEF στην λήψη αποφάσεων η περίοδος ενός έτους διακινδυνεύει να είναι πολύ σύντομη, έτσι ώστε να αποτελέσει αποτελεσματικό εργαλείο για την παρεμπόδιση της σύγκρουσης συμφερόντων. Η GET περαιτέρω ενημερώθηκε ότι το ζήτημα της μεταπήδησης προς ή από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα είναι όντως αρκετά επίκαιρο στην Ελλάδα. Τα μέσα ενημέρωσης αποκάλυψαν σε αρκετές περιπτώσεις την ύπαρξη άμεσης σχέσης μεταξύ της δραστηριότητας που διεξήχθη από τους PTEF ενώ βρίσκονταν σε υπηρεσία και των καινούριων αρμοδιοτήτων που αποκτήθηκαν στον ιδιωτικό τομέα εφεξής

- 104.** Η GET σημειώνει επίσης ότι οι κανόνες παύσης καθηκόντων δεν εφαρμόζονται σε πολιτικούς συμβούλους. Τέλος, τίποτα δεν έχει λεχθεί σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων ενός PTEF εν ενεργεία που μπορεί να προκύψουν από τις δραστηριότητές του/της πριν την υπηρεσία στην κυβέρνηση, όπως τα συμφέροντα προηγούμενου εργοδότη, προηγούμενου πελάτη, ή ζήτημα συνεχιζόμενο στο οποίο ο PTEF έχει ουσιαστικά εμπλακεί πριν να ενταχθεί στην κυβέρνηση. Κατά συνέπεια, η GET θεωρεί σκόπιμη την ενδυνάμωση και εφαρμογή μερικών απόψεων του προτύπου μεταπήδησης προς ή από τον δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, καθώς η εμπειρία με το νόμο εξελίσσεται, καινούριοι τομείς χρειάζονται πρόσθετο κανονισμό. Έτσι είναι ιδιαίτερα σημαντική η προσεκτική εφαρμογή ελέγχου και η εμπειρία με πρόσφατα καθιερωμένες νομοθετικές διατάξεις. Η Επιτροπή Δεοντολογίας έχει έως τώρα λάβει τρεις περιπτώσεις. Μία από αυτές τις περιπτώσεις είχε ως αποτέλεσμα την επιβολή χρονικής περιόδου περιορισμού μετά την παύση καθηκόντων (μετά την λήξη της εργασιακής σχέσης), ειδικότερα, η Επιτροπή Δεοντολογίας αποφάσισε ότι ο αιτών πρέπει να απέχει από την σύναψη συμβολαίου μεταξύ της εταιρείας που σκόπευε να ιδρύσει και των δημόσιων προσώπων που ήταν πρόσφατα υπό την επίβλεψή του. **Η GRECO συστήνει την αναθεώρηση του καθεστώτος απασχόλησης μετά την παύση**

**καθηκόντων με σκοπό να αξιολογηθεί η ακρίβειά του και να ενισχυθεί με την διεύρυνση του πλαισίου του, όσον αφορά στα πρόσωπα με υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα.**

*Δήλωση περιουσιακών στοιχείων, εισοδήματος, παθητικού, και συμφερόντων*

105. Σύμφωνα με το νόμο 3213/2003, όπως τροποποιήθηκε όλοι οι ΡΤΕΦ (συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών συμβούλων) απαιτείται να καταθέσουν οικονομικές αναφορές για την ανάληψη της θέσης τους, και έπειτα, επί ετήσιας βάσης, ενώ βρίσκονται στην υπηρεσία. Η πληροφορία αυτή πρέπει επίσης να δηλωθεί για τις συζύγους τους, ή πρόσωπα με τα οποία υπάρχει συμφωνία συγκατοίκησης, καθώς και για ανήλικα παιδιά (άρθρο 1, νόμος 3213/2003). Έπειτα από την ολοκλήρωση των καθηκόντων δημόσιας λειτουργίας η υποχρέωση αναφοράς για μέλη της κυβέρνησης παρατείνεται έως τρία χρόνια, ενώ για πολιτικούς συμβούλους είναι μόνον ένα έτος. Υπάρχουν δύο τύποι μορφών (i) δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων και (ii) δηλώσεις οικονομικού ενδιαφέροντος. Οι ΡΤΕΦ πρέπει να υποβάλλουν τις δηλώσεις τους ηλεκτρονικά, ωστόσο η υποχρέωση να ταχυδρομήσουν τις δηλώσεις τους διαδικτυακά εφαρμόζεται μόνον σε μέλη της κυβέρνησης (και μέλη του κοινοβουλίου, όπως ήδη έχει αναλυθεί στον Τέταρτο Κύκλο που αφορά την κατηγορία αυτή των φυσικών προσώπων).

106. Σχετικά με δηλώσεις περιουσιακών στοιχείων αυτές καλύπτουν α) το εισόδημα από τυχόν πηγή κατά την διάρκεια των τελευταίων τριών ετών, β) εισόδημα από τυχόν πηγή στο τρέχουσα χρήση, (δηλαδή το 2013 για τις δηλώσεις που θα κατατεθούν το 2014), - μία στήλη επίσης αναφέρεται σε «οικονομική βοήθεια, δάνεια, κληρονομιά κλπ.» γ) ακίνητη περιουσία και ιδιοκτησιακά δικαιώματα<sup>12</sup> για την κατάσταση, τοποθεσία, δομές επιπέδου γης, έτος κτήσης, τρόπος κτήσης μερίδιο ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων, τιμή που καταβλήθηκε (ή εισπράχθηκε) δ) μετοχές εγχώριων και ξένων εταιρειών συμπεριλαμβάνοντας μετοχές, τυχόν ομόλογα, αμοιβαία κεφάλαια, οικονομικά παράγωγα, ε) οικονομικές καταθέσεις (σε τράπεζες, ταμειυτήρια, άλλα εγχώρια ή ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα , στ) οχήματα – πλοία (και αέρος και θαλάσσης), στ) συμμετοχή σε κάθε είδους επιχειρήσεις (συμπεριλαμβάνοντας

---

<sup>12</sup> Συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για την κατάσταση, τοποθεσία, γης / κατασκευών, έτος απόκτησης, τρόπος απόκτησης, μερίδιο ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων, τιμή που καταβλήθηκε (ή εισπράχθηκε)

το όνομα της επιχείρησης, τύπο συμμετοχής, έτος έναρξης ποσό κεφαλαιουχικής συνεισφοράς και μερίδιο συμμετοχής). Οι πίνακες απαιτούν να αναφέρεται όπου είναι σχετικό, η προέλευση των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιείται για την απόκτηση. Πολιτικοί σύμβουλοι δεν απαιτείται νομικά να δηλώσουν τις υποχρεώσεις (είτε στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό), αν και δύνανται να πράξουν έτσι κατά την κρίση τους (η αντίστοιχη μορφή επιτρέπει την εν λόγω πιθανότητα).

107. Οι Δηλώσεις οικονομικών συμφερόντων εμπεριέχουν α) επαγγελματικές δραστηριότητες, β) συμμετοχή στην διαχείριση κάθε είδους νομικών προσώπων και εταιρειών, συνεταιρισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, γ) κάθε τακτική αμειβόμενη δραστηριότητα που έχει αναληφθεί παράλληλα με την απόδοση καθηκόντων, είτε ως δημόσιοι υπάλληλοι ή αυτό απασχολούμενοι, δ) τυχόν περιστασιακή αμειβόμενη δραστηριότητα (συμπεριλαμβάνοντας γραπτή δραστηριότητα, ή διαβούλευση) που έχει ληφθεί παράλληλα με την άσκηση καθήκοντος, εάν η συνολική αμοιβή ξεπερνά τα 5000 ΕΥΡΩ ανά ημερολογιακό έτος, ε) συμμετοχή σε εταιρεία ή κοινοπραξία, όπου η εν λόγω συμμετοχή μπορεί να έχει επίπτωση σε δημόσια πολιτική ή όταν παρέχει στο υποκείμενο την δυνατότητα σημαντικού επηρεασμού για τις υποθέσεις της εταιρείας ή κοινοπραξίας, (στ) στην περίπτωση προσώπων που υπηρετούν σε εκλεγμένη δημόσια υπηρεσία, τυχόν οικονομική υποστήριξη από τρίτες χώρες, σε προσωπικό ή πηγές υλικού, διανεμημένο σχετικά με τις δημόσιες δραστηριότητές του δοθείσας της ταυτότητας των τρίτων χωρών, εάν η συνολική αξία ξεπερνά τις 3.000 ΕΥΡΩ, ζ) τυχόν ειδικό οικονομικό συμφέρον που προκάλεσε άμεση ή πιθανή σύγκρουση συμφερόντων σχετικά με τα επίσημα καθήκοντα (η πρόβλεψη αυτή ακολουθείται έπειτα από τον ορισμό των συγκρούσεων συμφερόντων που αναφέρονται παραπάνω).
108. Τα αρμόδια όργανα για τον έλεγχο οικονομικών δημοσιοποιήσεων των ΡΤΕΦ είναι : Η επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (CIDA)<sup>13</sup> για μέλη της κυβέρνησης (η οποία αναθέτει τον έλεγχο οικονομικών

---

<sup>13</sup> CIDA είναι ένα ανεξάρτητο σώμα έρευνας το οποίο είναι υπεύθυνο για την επίβλεψη και κυρώσεις επί χρηματοδότησης πολιτικών προσώπων ( όπως μέλη και φυσικά πρόσωπα ) χ και για δηλώσεις Περιουσιακής Κατάστασης ) Έχει διεπιστημονική σύνθεση, συμπεριλαμβάνοντας τρία πρόσωπα του κοινοβουλίου (ένα από αυτά, ο Αντιπρόεδρος του κοινοβουλίου που προεδρεύει στην Επιτροπή) ένα Δικαστή Ανωτάτου Δικαστηρίου, ένα σύμβουλο του Ελεγκτικού Δικαστηρίου ανώτερο μέλος της Τράπεζας της Ελλάδος και τον Πρόεδρο της FIU. Επτά αναπληρωτές διορίζονται ανάλογα. Ο CIDA υποστηρίζεται από ειδική υπηρεσία που λειτουργεί υπό την δικαιοδοσία του Προέδρου και αποτελείται

δηλώσεων σε ανεξάρτητο όμιλο επαγγελματιών ελεγκτών που υπηρετούν ενόρκως) και την AML <sup>14</sup> Ελληνική Αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) για πολιτικούς συμβούλους. Αυτά τα όργανα εξετάζουν εάν ο PTEF ο οποίος δηλώνει, χρησιμοποίησε την εξουσία του / της ή την θέση του για να κερδίσει προσωπικό συμφέρον, όφελος ή κέρδος. Για να έχουν ξεκάθαρη εικόνα από την άποψη αυτή, ελέγχουν μεταξύ άλλων αποδείξεις την ορθότητα, νομιμότητα και ακρίβεια των καταχωρημένων κονδυλίων, καθώς και τις αντίστοιχες ετήσιες διακυμάνσεις, διασταυρώνοντας την υποβληθείσα τεκμηρίωση και δεδομένα έναντι εκείνου που τηρείται από τις δημόσιες αρχές και ιδιωτικούς οργανισμούς<sup>15</sup>.

109. Η GRECO εισηγείται δύο συστάσεις στον Τέταρτο Κύκλο Αξιολόγησης για την βελτίωση του συστήματος οικονομικής δημοσιοποίησης που εφαρμόζεται σε Μέλη του Κοινοβουλίου (το οποίο είναι αυτό που επίσης εφαρμόζεται σε μέλη της κυβέρνησης). Σχετίζονται με τις κατηγορίες των κονδυλίων που θα δημοσιοποιηθούν (συγκεκριμένα, χρέη και παθητικό) και την λειτουργικότητα της CIDA. Στην αντίστοιχη διαδικασία συμμόρφωσης και οι δύο προτάσεις θεωρήθηκαν ικανοποιητικά εφαρμοσμένες. Δοθείσας της πρόσφατης καθιέρωσης από την CIDA η GRECO την ενθαρρύνει για να

---

από μέλη που ορίζονται από τον Ομιλητή του Κοινοβουλίου ο οποίος μπορεί να αποσπασθεί επίσης από Κρατικές υπηρεσίες.

<sup>14</sup> Ελληνική Αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) αποτελείται από τρεις ατομικά και αυτόνομα Τμήματα : Το Τμήμα – Το τμήμα Οικονομικών Πληροφοριών (FIU), το τμήμα Β- Τμήμα Οικονομικών Κυρώσεων, το Τμήμα Γ – Τμήμα Έρευνας Πηγής Κεφαλαίων (SPFIU). Αυτά τα τρία τμήματα έχουν διακριτές ευθύνες προσωπικό και υποδομή και κοινό Πρόεδρο. Η πηγή Τμήματος Έρευνας Κεφαλαίων λαμβάνει και ελέγχει της Δηλώσεις Περιουσιακής Κατάστασης και Δηλώσεις Οικονομικού Συμφέροντος συγκεκριμένων κατηγοριών των υπόχρεων, συμπεριλαμβάνοντας τους πολιτικούς συμβούλους ( άρθρα 47 και 48, Νόμος 4557/2018).

<sup>15</sup> Θα πρέπει να τονισθεί ότι ο έλεγχος οικονομικής δημοσιοποίησης στην Ελλάδα ανατίθεται σε τέσσερις διαφορετικές αρχές (οι οποίες εξαρτώνται από τις κατηγορίες των δημοσίων λειτουργών που θα ελεγχθούν, i) η Επιτροπή του Κοινοβουλίου Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης, (CIDA) η οποία είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο των δηλώσεων μελών του Κοινοβουλίου και κυβέρνησης, ii) η Μονάδα AML (Αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) η οποία είναι υπεύθυνη για τον έλεγχο των δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης αρκετών κατηγοριών δημοσίων υπαλλήλων, καθώς και για τα πρόσωπα που εκτελούν καθήκοντα διαχείρισης σε ειδικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου iii) το Τμήμα Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας, που είναι υπεύθυνο για τον έλεγχο δηλώσεων αστυνομικών, και (iv) τον Επικεφαλής της ΝΤΑ ο οποίος είναι υπεύθυνος για την λήψη και επαλήθευση των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης αρχών διοικητικού ελέγχου επιθεωρητές, ελεγκτές, ερευνητές). Πρόσθετα άλλα όργανα εποπτείας δύνανται να επαληθεύσουν την δήλωση Περιουσιακής Κατάστασης επί βάσης ad hoc, σε περίπτωση που λάβουν καταγγελίες ( πχ Ελεγκτικό Συνέδριο σε περιπτώσεις παράνομου πλουτισμού).



αναπτύξει περαιτέρω την δραστηριότητά της με σκοπό να διεξάγει ουσιαστικό έλεγχο του περιεχομένου των Δηλώσεων Περιουσιακών Στοιχείων. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΑΣΑ) (OECD) βοηθά επίσης την Ελλάδα στην ενίσχυση του πλαισίου Δηλώσεων Περιουσιακών Στοιχείων και στο δίκαιο και στην πράξη. Έπειτα από διαδοχικές μεταρρυθμίσεις το Ελληνικό σύστημα οικονομικής δήλωσης περιβάλλεται σήμερα από μερικά σημαντικά χαρακτηριστικά συμπεριλαμβάνοντας την λογική ευρεία κάλυψη οικονομικών και άλλων συμφερόντων, και την ύπαρξη αναβαθμισμένου μηχανισμού επιβολής και υπό όρους τις ευρείας κλίμακας δυνάμεις των σωμάτων επίβλεψης και την ποικίλη συστοιχία πιθανών κυρώσεων στην περίπτωση παραβίασης.

110. Η GET ωστόσο, σημειώνει ότι όλοι οι PTEF είναι υποκείμενοι σε ισότιμες προϋποθέσεις. Οι πολιτικοί σύμβουλοι δεν απαιτείται να αναφέρουν το παθητικό τους (υποχρεώσεις) (αν και μπορεί να πράξουν έτσι επί εκούσιας βάσης), οι οικονομικές τους δηλώσεις δεν δημοσιεύονται και όταν αποχωρήσουν από το αξίωμα, δεσμεύονται μόνον να αναφέρουν στο επόμενο έτος (ενώ η υποχρέωση για τα μέλη της κυβέρνησης παρατείνεται στα τρία έτη έπειτα από την ολοκλήρωση των καθηκόντων δημόσιας λειτουργίας). Εξαιτίας του τύπου πληροφοριών διαθέσιμων σε αυτούς και τα ζητήματα για τα οποία μπορεί να κληθούν να βοηθήσουν το υπουργό μπορεί να είναι τόσο ευρέα όσο ο υπουργός που υπηρετούν, η GET θεωρεί ότι πρέπει να είναι υποκείμενοι σε ισότιμο επίπεδο δημοσιοποίησης. Αυτό αποτελεί έλλειψη που ειδικά τίθεται κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37.

111. Επιπλέον, οι εξουσίες και το σύστημα επαλήθευσης των διαφορετικών οργάνων επιθεώρησης ποικίλουν. Από την άποψη αυτή, η GET ενημερώθηκε σχετικά με προβληματισμούς για πολύ αποκλίνουσες μεθοδολογίες, εξουσίες και αυστηρότητα στη διενέργεια ελέγχων. Την GET επίσης γνωστοποιήθηκε αλλαγή στη νομοθεσία, η οποία έθεσε μη υποχρεωτικό για την CIDA να διεξάγει ελέγχους σε τραπεζικούς λογαριασμούς για μέλη της κυβέρνησης (και μέλη του Κοινοβουλίου)<sup>16</sup>. Η CIDA παρόλα αυτά επεσήμανε ότι, αν και δεν

---

<sup>16</sup> κατά παρέκκλιση της προτελευταίας υποπαραγράφου της παραγράφου 1 του άρθρου 3β Νόμος 3213/2003, που αναφέρει ότι η χρήση των πληροφοριών που έχουν συλλεγεί εάν απαιτηθεί, με την άρση τραπεζικού χρηματοπιστωτικού φορολογικού και επαγγελματικού απορρήτου αποτελεί προϋπόθεση για την ολοκλήρωση τυχόν ελέγχου από την CIDA

είναι υποχρεωτικό, κατέφυγε σε ελέγχους σε τραπεζικούς λογαριασμούς οποτεδήποτε πίστευε ότι είναι απαραίτητο. Πρόσφατες πρωτοβουλίες για την απλοποίηση των διευθετήσεων εφαρμογής, σχετίζονται με την ανάπτυξη κοινού διαδικαστικού κανονισμού το 2020, που καθιερώνει μερικές ελάχιστες προϋποθέσεις (ελάχιστος αριθμός διασταυρούμενων ελέγχων και εξετάσεων).<sup>17</sup>

**112.** Παρόλα αυτά, η GET θεωρεί ότι περαιτέρω πρωτοβουλίες μπορούν να ληφθούν για να μεγιστοποιήσουν τις συνέργειες και να ενισχύσουν την ανταλλαγή πληροφοριών με τις καλύτερες δυνατόν πρακτικές και μαθήματα που έχουν ληφθεί με βάση την εμπειρία που ήδη έχει κερδηθεί από τα υπεύθυνα μέρη. Συγκεκριμένα, η GET πιστεύει ότι η θετική εμπειρία, αρμοδιότητα, και μέθοδοι επαλήθευσης της Αρχής για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) μπορούν ευρέως να ωφελήσουν άλλα όργανα επιθεώρησης με ευθύνες στον τομέα αυτό. Επιπλέον, η GET τονίζει ότι το κοινό δύναται να παίξει αποφασιστικό ρόλο στην αρωγή της αναγνώρισης παρατυπιών. Η GET ενθαρρύνει τις αρχές να σκεφθούν εκτεταμένα από την άποψη αυτή, με την δέουσα αναφορά στα δικαιώματα των ατόμων που δηλώνουν, συμπεριλαμβανομένων σχετικά των προϋποθέσεων του GDPR (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Δεδομένων). Κατά την άποψη της GET, και σχεδιάζοντας με βάση την εμπειρία που έχει κερδηθεί στον τομέα αυτόν, περαιτέρω βελτιστοποίηση του συστήματος και καλύτερος συντονισμός είναι επιθυμητά. **Η GRECO συστήνει την περαιτέρω βελτιστοποίηση και ενίσχυση της εποπτείας των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων και οικονομικών συμφερόντων των ατόμων στα οποία έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα.**

### ***Μηχανισμοί Λογοδοσίας και επιβολής***

#### *Μη ποινικοί μηχανισμοί λογοδοσίας*

113. Μέλη της κυβέρνησης έχουν πολιτική ευθύνη συλλογικά και ατομικά για τις δικές τους ενέργειες ή παραλείψεις, καθώς και για ενέργειες ή παραλείψεις των αναπληρωτών υπουργών που αναφέρουν σε αυτούς και για οποιοδήποτε άλλο άτομο υπό την επίβλεψή τους. Η πιο ακραία μορφή πολιτικής ευθύνης είναι η πρόταση μομφής (επίσης γνωστή ως πρόταση άρσης εμπιστοσύνης) του κοινοβουλίου εναντίον της κυβέρνησης, συνολικά, ή προς

---

<sup>17</sup> Μοναδικός Κανονισμός Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (GG B 3947/15.9.2020)

ένα από τα μέλη της ατομικά. Εάν η πρόταση μομφής υιοθετηθεί, ο Πρωθυπουργός παραιτείται μαζί με το υπουργικό συμβούλιό του. Σε περίπτωση που η πρόταση που θα υιοθετηθεί αφορά άτομο μέλος της κυβέρνησης, τότε μόνον ο υπουργός αυτός ή υφυπουργός παραιτείται. Το ανώτατο όριο για την υποκίνηση της πρότασης μομφής είναι αρκετά χαμηλό : κάθε εκτίμηση που να δικαιολογεί την άρση της εμπιστοσύνης μπορεί να προκαλέσει την εν λόγω πρόταση. Τα μέλη της κυβέρνησης επίσης έχουν πολιτική ευθύνη για πράξεις και παραλείψεις που δεν σχετίζονται με την απαλλαγή των καθηκόντων τους. Σχετικά με τις πράξεις που συνδέονται με την απαλλαγή αυτών των καθηκόντων, είναι από κοινού υπεύθυνοι με την Πολιτεία. Σχετικά με διοικητικούς μηχανισμούς για την τήρηση υποχρεώσεων διαφάνειας και λογοδοσίας υπό το Νόμο (4622/2019, η Επιτροπή Δεοντολογίας της ΕΑΔ είναι αρμόδια, μεταξύ άλλων, για την εποπτεία αυτεπάγγελτα, της εφαρμογής των κανόνων μη ικανότητας, αναρμοδιότητας και την πρόληψη σύγκρουσης συμφερόντων των προσώπων υπό το πλαίσιο του προαναφερόμενου Νόμου, καθώς και για την πρόταση της επιβολής κυρώσεων (που τελικά επιβάλλονται μέσω διοικητικής πράξης του Διοικητή της ΕΑΔ).

114. Οι κυρώσεις για παραβάσεις των σχετικών προϋποθέσεων διαφάνειας και ακεραιότητας υπό το νόμο 4622/2019 αποτελούνται από (α) επιβολή προστίμου έως το διπλό της συνολικής αμοιβής και όλων των επιδομάτων που έχουν ληφθεί κατά την διάρκεια του αξιώματος, το οποίο πιστοποιείται και άμεσα εισπράττεται ως δημόσιο έσοδο, σε συμφωνία με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων. Στην περίπτωση αποτυχίας καταβολής του προστίμου, η μέθοδος υπολογισμού παρατείνεται, πέραν της θητείας, για όσο διάστημα το πρόστιμο δεν καταβάλλεται, (β) απαγόρευση διορισμού σε θέσεις υψηλάς διαχείρισης στον δημόσιο τομέα για περίοδο έως πέντε χρόνια από την ανακάλυψη της παραβίασης. Οι προαναφερθείσες ποινές δύνανται να επιβληθούν σωρευτικά ή εναλλακτικά (άρθρο 75, Νόμος 4622/2019). Σχετικά με κυρώσεις για παραβιάσεις υποχρεώσεων οικονομικής δημοσιοποίησης αυτές θα περιλαμβάνουν πρόστιμα και φυλάκιση (έως δέκα χρόνια φυλάκιση και 1.000 000 ευρώ για περιπτώσεις υψηλής αξίας). Οι ποινές επίσης προβλέπονται για συνεργούς τρίτων μερών και άτομα που έχουν παραβιάσει τις προϋποθέσεις αναφοράς. Σχετικά με τις στατιστικές δεν υπάρχει καμία παραβίαση των

διατάξεων του πρόσφατα εισηγμένου Νόμο 4622/2019 που θα μπορούσε να έχει οδηγήσει την Επιτροπή Δεοντολογίας να προτείνει στον Διοικητή της ΕΑΔ την επιβολή κυρώσεων υπό το άρθρο 75, υπάρχουν παρόλα αυτά τρεις περιπτώσεις σχετικά με περιόδους χαλάρωσης, μία από τις οποίες είχε ως αποτέλεσμα την επιβολή περιορισμό μετά την παύση καθηκόντων, όπως έχει ήδη περιγραφεί. Στατιστικές έχουν ήδη υποβληθεί σχετικά με παραβάσεις των υποχρεώσεων οικονομικής δημοσιοποίησης όπου μεγαλύτερη εμπειρία υπάρχει έως σήμερα. Η CIDA αναφέρει ότι μεταξύ 2016-2021, έξι υποθέσεις PTEF κεντρικής κυβέρνησης παραπέμφθηκαν σε εισαγγελείς. Από αυτές τις περιπτώσεις μία εξ αυτών, αθώωθηκε, δύο από αυτές καταδικάστηκαν (μία από τις οποίες με πρόστιμο και η άλλη και με πρόστιμο και με φυλάκιση), για τρεις από αυτές το αποτέλεσμα ακόμα εκκρεμεί. Η GET θεωρεί ότι το σύστημα κυρώσεων που περιγράφεται παραπάνω, σε συνδυασμό με την ποινική ευθύνη όπως περιγράφεται παρακάτω, προβλέπει για ευρεία κλίμακα μέτρων και αποκλειστικό μηχανισμό τιμωρίας της ανάρμοστης συμπεριφοράς. Περαιτέρω η GET δεν συνάντησε τυχόν επιτόπια κριτική από την άποψη αυτή. Πρόσθετες ρυθμίσεις παρόλα αυτά χρειάζεται να γίνουν για να καλύψουν πολιτικούς συμβούλους, που αποτελεί ζήτημα που τίθεται ειδικά κατά την εφαρμογή της σύστασης i, παράγραφος 37.

#### *Ποινικές διαδικασίες και ασυλίες*

115. Οι διατάξεις που διέπουν την ποινική ευθύνη των υπουργών προβλέπονται από το Σύνταγμα (άρθρο 86), Νόμος 3126/2003, και Νόμος 4622/2019. Καλύπτουν όλες τις μορφές πλημμελήματος και κακουργήματος, αδικήματα που έχουν διαπραχθεί από τον Πρωθυπουργό ή τυχόν μέλος της κυβέρνησης κατά την απαλλαγή των καθηκόντων τους. Είναι επουσιώδες εάν ο υπουργός υπό αμφισβήτηση παραμένει στο αξίωμά του ή όχι. Ειδικό δικαστήριο είναι υπεύθυνο για την ακροαματική διαδικασία αυτού του τύπου υποθέσεων. Ρητώς προβλέπεται ότι σχετικά με τις ποινικές πράξεις που διαπράχθηκαν κατά την άσκηση των υπουργικών καθηκόντων μπορεί να μην υπάρξει δίωξη, διερεύνηση, προκαταρκτική εξέταση ή προανάκριση του υπουργού, χωρίς την προηγούμενη απόφαση της ολομέλειας της βουλής. Η άρνηση του κοινοβουλίου στο αίτημα του εισαγγελέα να άρει την ασυλία αυστηρά περιορίζεται σε εκείνες τις υποθέσεις που έχουν άμεση σχέση με την άσκηση των κοινοβουλευτικών

καθηκόντων, που θα μπορούσε να εξαιρέσει την διαφθορά. Όταν ποινικό αδίκημα ή πλημμέλημα δεν διαπράχθηκε κατά την διάρκεια της απαλλαγής των υπουργικών καθηκόντων οι κατηγορίες θα εκδικαστούν από τα τακτικά ποινικά δικαστήρια.

116. Η GET τονίζει ότι οι συνταγματικές διατάξεις σχετικά με το καθεστώς ασυλίας για τα μέλη του κοινοβουλίου και έκτισης ή για προηγούμενους υπουργούς τροποποιήθηκαν το 2019. Υπό το καινούριο καθεστώς το πλαίσιο ασυλίας περαιτέρω περιορίζεται, και πρόκειται να αρθεί υποχρεωτικά εάν το αίτημα της διωκτικής αρχής αφορά αδίκημα που δεν συνδέεται με την απόδοση των καθηκόντων (ή με πολιτικές δραστηριότητες) του μέλους του κοινοβουλίου/ έκτισης ή προηγούμενων υπουργών. Η κίνηση αυτή ήταν ευπρόσδεκτη από την GRECO ως συμβατή με την σύσταση που είχε γίνει στον Τέταρτο Κύκλο Έκθεσης Αξιολόγησης της Ελλάδος (πβ. σύσταση x, παράγραφοι 27 έως 32 του Τέταρτου Κύκλου Αξιολόγησης, Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης για την Ελλάδα). Το ειδικό νομοθέτημα περιορισμών έχει επίσης καταργηθεί, ιδιαίτερα όσον αφορά στην απομάκρυνση του χρονικού ορίου για το κοινοβούλιο ως προς την θέσπιση πρότασης για δίωξη εναντίον έκτισης ή προηγούμενους υπουργούς.
117. Δύο εξειδικευμένα τμήματα ενάντια στην διαφθορά είναι υπεύθυνα για την αντιμετώπιση της διαφθοράς που διαπράχθηκε από πολιτικούς και υψηλόβαθμους υπαλλήλους. Η υπηρεσία εισαγγελίας και η υπηρεσία δίωξης υπεύθυνες για οικονομικά εγκλήματα υποστηρίζονται από ειδικά ερευνητικά γραφεία, όπως το ΣΔΟΕ, η Οικονομική Αστυνομία και οι ελεγκτές – επιθεωρητές της ΕΑΔ. Έπειτα από ειδικές συστάσεις από ΟΑΕΔC, η Ελλάδα κάνει προσπάθειες για να εξοπλίσει τις ερευνητικές και διωκτικές αρχές με επαρκές ανθρώπινο και τεχνικό δυναμικό.<sup>18</sup> Οι Αρχές έχουν αναφερθεί σε δύο ποινικές υποθέσεις που αφορούν δύο προηγούμενους υπουργούς η εκδίκαση των οποίων έλαβε χώρα στα τελευταία πέντε χρόνια, αν και η διάπραξη των σχετικών αδικημάτων έλαβε χώρα προηγούμενα, στην δεκαετία 1990 και 2000. Η μία υπόθεση σχετίζεται με ξέπλυμα χρήματος για το οποίο ο κατηγορούμενος υπουργός τιμωρήθηκε με 19 χρόνια φυλάκιση και η άλλη αναφερόταν στην υποβολή ανακριβούς δήλωσης περιουσιακών στοιχείων όπου επιβλήθηκε η ποινή τεσσάρων ετών φυλάκισης. Και οι δύο υποθέσεις εκδικάστηκαν σε

---

<sup>18</sup> OECD (2018): Συνέχεια Σταδίου 3bis – πρόσθετη γραπτή έκθεση από την Ελλάδα

τακτικά δικαστήρια επειδή οι ποινικές πράξεις δεν εκτελέστηκαν με βάση τα υπουργικά τους καθήκοντα. Οι πολιτικοί σύμβουλοι είναι ποινικά υπεύθυνοι σύμφωνα με τους κανόνες που εφαρμόζονται σε οποιονδήποτε άλλο Έλληνα πολίτη, καμία πληροφόρηση δεν είναι διαθέσιμη σχετικά με υποθέσεις διαφθοράς όπου να εμπλέκονται πολιτικοί σύμβουλοι.

## **V. ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ**

### ***ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΛΟΣΙΑ ΑΡΧΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ / ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΝΟΜΟΥ***

#### ***Συνολική εικόνα διαφόρων αρχών επιβολής νόμου***

118. Τα καθήκοντα επιβολής νόμου στην Ελλάδα διεξάγονται από διάφορες διακριτές αρχές, η κάθε μία εκ των οποίων λειτουργεί εντός του δικού της τομέα αρμοδιότητας :

Η Ελληνική αστυνομία ανέλαβε την παρούσα δομή της το 1984, όταν η Χωροφυλακή και Αστυνομία Πόλεων ενώθηκαν. Διοικητικά υπάγεται στο Υπουργείο Προστασίας του πολίτη. Αποστολή της είναι (i) να διασφαλίσει την ειρήνη και την τάξη, καθώς και την ανεμπόδιστη κοινωνική ανάπτυξη των πολιτών-αποστολή που περιλαμβάνει γενικά αστυνομικά καθήκοντα και ασφάλεια κυκλοφορίας, (ii) την πρόληψη και καταπολέμηση του εγκλήματος, καθώς και την προστασία του Κράτους και την δημοκρατική μορφή κυβέρνησης σύμφωνα με το πλαίσιο συνταγματικής τάξης – αποστολή που επίσης περιλαμβάνει την εφαρμογή δημόσιας και πολιτειακής αστυνομίας ασφάλειας, και (iii) την καταπολέμηση παράνομης εισροής και εξόδου αλλοδαπών στην και εκτός Ελλάδος, και έλεγχο συμμόρφωσης με τις διατάξεις σχετικές με την εισαγωγή, έξοδο, κατοικία και εργασία των αλλοδαπών στην χώρα – αποστολή που περιλαμβάνει την εφαρμογή καθηκόντων αστυνόμευσης προστασίας συνόρων και αλλοδαπών. Η αστυνομία επίσης απασχολείται με την αντιμετώπιση επειγόντων που απορρέουν από φυσικές καταστροφές και ατυχήματα ή άλλο τύπο καταστροφών σε καιρό ειρήνης ή πολέμου, καθώς και σε συνεργασία με τις Ένοπλες Δυνάμεις για την διασφάλιση της εθνικής άμυνας.

- Το ΣΔΟΕ (Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος) που ιδρύθηκε το 1997, υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών και επιθεωρείται από τον Εισαγγελέα ενάντια στο Οικονομικό Έγκλημα και τη Γενική Γραμματεία ενάντια στη Διαφθορά. Η αποστολή του ΣΔΟΕ είναι η παρεμπόδιση, δημοσιοποίηση, πάταξη και δίωξη του οικονομικού εγκλήματος, απάτης και διαφθοράς, η

αντιμετώπιση παρανόμων επιδοτήσεων που χρηματοδοτήθηκαν από εθνικές πηγές προϋπολογισμού, παράνομων χορηγιών στο πλαίσιο των επονομαζόμενων δραστηριοτήτων επένδυσης των κεφαλαίων αρωγής της ΕΕ, σε συνεργασία με την OLAF (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης και σε εθνικό επίπεδο, ξεπλύματος χρήματος, πνευματικής ιδιοκτησίας, λαθρεμπορίου τσιγάρων, διακίνησης ναρκωτικών και όπλων, στοχεύοντας έτσι στην προστασία του πολίτη και των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Πρόσθετα, η Εθνική Υπηρεσία Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων για κεφάλαια και περιουσιακά στοιχεία που απορρέουν από εγκληματική δραστηριότητα, λειτουργεί στο ΣΔΟΕ.

- Η Ελληνική Ακτοφυλακή υπάγεται στην εξουσία του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής. Αποτελεί ένα ένοπλο σώμα, στρατιωτικά οργανωμένο του οποίου το προσωπικό έχει στρατιωτική ιδιότητα και υπάγεται στο Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα. Εκτελεί πολλαπλά καθήκοντα συμπεριλαμβανομένης της αστυνομικής εποπτείας πλοίων, λιμένων, ακτών, χωρικών υδάτων και συνόρων, προστασίας ανθρώπινης ζωής και περιουσίας στην θάλασσα, έρευνας και διάσωσης στη θάλασσα, ασφάλεια πλοήγησης και προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Τα Ελληνικά Τελωνεία υπάγονται στο Υπουργείο Οικονομικών. Αποστολή τους είναι να εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία και αυτή της ΕΕ, να εκτιμούν και να εισπράττουν φόρους ειδικής κατανάλωσης και άλλους φόρους, να διασφαλίσουν την συμμόρφωση με τις διαδικασίες και διατυπώσεις για την διακίνηση των αγαθών που υπόκεινται σε έλεγχο τελωνείων ή επιθεώρησης, να ερευνούν τα τελωνειακά αδικήματα και να επιβάλλουν διοικητικές ή ποινικές κυρώσεις, να διερευνούν απάτες και λαθρεμπόριο. Επίσης να συλλέγουν, επεξεργάζονται και αξιολογούν πληροφορίες για την καταπολέμηση της διακίνησης ναρκωτικών, όπλων και οργανωμένου εγκλήματος γενικότερα.

#### *Η Ελληνική Αστυνομία*

119. Η έκθεση εστιάζει στην Ελληνική Αστυνομία (στο παρόν εφεξής η αστυνομία) το μεγαλύτερο σώμα επιβολής νόμου με 56 573 αστυνομικούς και

την εκτέλεση των κύριων λειτουργιών επιβολής νόμου υπό την εθνική νομοθεσία στην Ελλάδα.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΦΥΛΟΥ (από την 22 <sup>η</sup> ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2021)			
ΤΥΠΟΣ	ΑΡΡΕΝ	ΘΗΛΥ	ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ
Γενικά καθήκοντα	45 113	7 562	52 675
Ειδικά καθήκοντα	257	249	506
Ειδικοί φρουροί	1 571	43	1 614
Συνοριοφύλακες	1 528	150	1 678

120. Αν και υπάρχουν ισχύουσες νομικές διατάξεις που απαιτούν αμερόληπτα κριτήρια και ισότιμες ευκαιρίες για άνδρες και γυναίκες στην αστυνομία συγκεκριμένα σε επίπεδο εισαγωγής (αστυνομικοί και αστυφύλακες) σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 4/1995, είναι ξεκάθαρο από τον πίνακα παραπάνω η αναλογία των γυναικών αστυνομικών (14%) είναι μάλλον χαμηλή. Προκύπτει από τις επιτόπιες συζητήσεις ότι μερικές από τις προϋποθέσεις εισαγωγής στο σώμα μπορεί να περιορίζουν την πιθανότητα για τις γυναίκες να γίνουν αστυνομικοί. Συγκεκριμένα, μεταξύ των προϋποθέσεων εισαγωγής απαιτείται το ύψος του αιτούντα να είναι τουλάχιστον 1,70 μέτρα χωρίς τα παπούτσια και οι φυσικές εξετάσεις στις οποίες υποβάλλονται οι άνδρες και οι γυναίκες είναι οι ίδιες. Ακόλουθες εργασιακές συνθήκες ενώ βρίσκονται στην υπηρεσία δύνανται επίσης να υπονομεύουν την θηλυκή εκπροσώπηση στην αστυνομία (πχ. Μη προβλεψιμότητα του εργασιακού χρόνου – βλέπε επίσης παράγραφο 152).

121. Η αστυνομία πρέπει να αντιπροσωπεύει την κοινωνία ως σύνολο. Πολλά περισσότερα χρειάζεται να γίνουν για να εκπροσωπούνται οι γυναίκες καλύτερα στο αστυνομικό σώμα, συμπεριλαμβάνοντας τις στρατηγικές, διευθυντικές και θέσεις αστυνόμησης. Η αναζήτηση καλύτερης ισορροπίας φύλου δεν αποτελεί ισότητα υπό το διεθνές δίκαιο αλλά μπορεί επίσης να προκαλέσει ουσιαστικές βελτιώσεις στην καθημερινή εργασία και ρουτίνα (πχ σε επαφές με το κοινό, στην δημιουργία πιο ετερογενούς περιβάλλοντος σε μερικά μέρη της



αστυνομίας που θα μπορούσε να ανταπεξέλθει σε πιθανό κώδικα σιωπής, περαιτέρω ανάπτυξη ρουτίνας πολλαπλής θέασης κλπ.). Από την άποψη αυτή, η GET θεωρεί την πολυμορφία και ισότητα των φύλων ως ένα βασικό μηχανισμό για την παρεμπόδιση ομαδικής σκέψης και έπειτα της διαφθοράς. Κατά συνέπεια, **η GRECO συστήνει ειδικά μέτρα να ληφθούν για την ενίσχυσης της αντιπροσώπευσης των γυναικών σε όλα τα επίπεδα της αστυνομίας.**

122. Η αστυνομία έχει οργανωθεί σε κεντρικές και τοπικές υπηρεσίες με ΓΑΔΑ να είναι η ανώτερη αρχή αυτών των υπηρεσιών. Οι προσπάθειές της εστιάζονται στην εκπλήρωση της αποστολής του σώματος. Κατά συνέπεια προγραμματίζει, κατευθύνει, επιβλέπει και ελέγχει τις δραστηριότητες των σχετικών υπηρεσιών, και διασφαλίζει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την άσκηση της εντολής. Η οργάνωση, δομή και αποστολή της αστυνομίας ρυθμίζεται κυρίως από το Προεδρικό Διάταγμα 178/2014 και το Προεδρικό Διάταγμα 7/2017. Η ιεραρχία της αστυνομίας έχει ως εξής :

- Ο Αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας στον οποίο έχει ανατεθεί η ηγεσία της αστυνομικής δύναμης και των διοικητών, επιθεωρητών και ελέγχει τις λειτουργίες και ενέργειες των αστυνομικών υπηρεσιών για την επιτυχή εκπλήρωση της αποστολής τους. Σύμφωνα με το πλαίσιο αυτό, σε σοβαρές υποθέσεις και με την αντίστοιχη σύσταση των Γενικών Επιθεωρητών της Αστυνομίας ο Αρχηγός δύναται να διατάξει την επιχειρησιακή δραστηριοποίηση οποιασδήποτε υπηρεσίας του σώματος ακόμα και σε περιοχές εκτός της τοπικής δικαιοδοσίας τους.
- Ο Υπαρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας είναι ο άμεσος αρωγός του Αρχηγού. Αυτός / Αυτή βοηθά στην απόδοση των καθηκόντων του / της, και επιπλέον επιθεωρεί, συντονίζει, κατευθύνει και ελέγχει τις ανεξάρτητες κεντρικές Υπηρεσίες υπό την δικαιοδοσία του / της.
- Ο Επικεφαλής του Γενικού Προσωπικού βοηθά τον Αρχηγό και τον Υπαρχηγό στην εκπλήρωση της αποστολής τους, διευθύνει το προσωπικό και επιθεωρεί συντονίζει ηγείται και ελέγχει τα σχετικά αστυνομικά τμήματα και ανεξάρτητα τμήματα του σώματος.
- Οι Επιθεωρητές της Γενικής Αστυνομίας για την Αττική και Θεσσαλονίκη, Οι Γενικοί Περιφερειακοί Αστυνομικοί Διοικητές οι Διοικητές (Επικεφαλής) των ανεξάρτητων ή μη κεντρικών υπηρεσιών, καθώς και οι διευθυντές οι διοικητές

ή οι επικεφαλής των περιφερειακών υπηρεσιών του σώματος διευθύνουν, διατάσσουν ή διοικούν τις υπηρεσίες τους με τον συντονισμό και έλεγχο σύμφωνα με το πλαίσιο της αρμοδιότητάς τους του έργου των υφιστάμενων υπηρεσιών και του προσωπικού τους, με σκοπό αποτελεσματικά να εκπληρώσουν την αποστολή τους.

*Πρόσβαση σε πληροφορίες*

123. Οι πληροφορίες που τηρούνται από την αστυνομία εμπίπτουν στην αρχή δημόσιας πρόσβασης σε επίσημα έγγραφα όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα και άλλη νομοθεσία για το αντικείμενο. Συγκεκριμένες εξαιρέσεις προβλέπονται από το νόμο, πχ εθνική υπεράσπιση, δημόσια τάξη, έγγραφα τα οποία ουσιαστικά παρεμποδίζουν τις δικαστικές στρατιωτικές ή διοικητικές έρευνες ποινικών ή διοικητικών αδικημάτων (για ειδικές λεπτομέρειες για την πρόσβαση σε δημόσιες πληροφορίες, βλέπε το πρώτο μέρος της αναφοράς αυτής για ΡΤΕΦ. Η αστυνομία είναι υπεύθυνη για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με το έργο μέσω συνεντεύξεων τύπου και δελτίων τύπου, καμπάνιες ενημέρωσης, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πληροφορίες που περιέχονται στον διαδικτυακό τόπο (καλύτερη διευκόλυνση πρόσβασης, ειδικός χώρος έχει δημιουργηθεί στον διαδικτυακό τόπο της αστυνομίας με τίτλο Οδηγός Πολιτών). Οι εν λόγω πληροφορίες δεν περιλαμβάνουν το αποτέλεσμα των διαδικασιών σχετικών με την διαφθορά που διαχειρίστηκε το Εσωτερικών. Η αστυνομία επίσης εκδίδει ετήσια αναφορά για τις δραστηριότητές της.

*Δημόσια εμπιστοσύνη στις αρχές επιβολής νόμου*

124. Το Ειδικό Ευρωβαρόμετρο του 2019 σημειώνει ότι το 54% των Ελλήνων που αποκρίθηκαν πιστεύουν ότι η δωροδοκία είναι ευρέως διαδεδομένη στην Ελληνική αστυνομία (μέσος όρος ΕΕ :26%). Από την άλλη πλευρά οι αποκρινόμενοι θεωρούν την αστυνομία ως τον πιο έμπιστο θεσμό για καταγγελία διαφθοράς (60%) που ακολουθείται από το σύστημα δικαιοσύνης (30%). Εθνική έρευνα για την εμπιστοσύνη για την περίοδο 2015 – 2018 καταθέτει ότι τα πιο έμπιστα σώματα από τους Έλληνες πολίτες είναι ο στρατός (89%) η αστυνομία (72%) και τα σχολεία (66%). Σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση της Υπηρεσίας Εσωτερικών για τα Σώματα Επιβολής του Νόμου (στο παρόν εφεξής) : (Εσωτερικών) το 219, το 43.5% των υποθέσεων διαφθοράς αντιμετωπίστηκε με εμπλεκόμενους αστυνομικούς (που ακολουθείται από

27.6% που αφορά μη ένστολους αξιωματικούς και 11.6% που αφορά την Ακτοφυλακή).

*Συνδικάτα και επαγγελματικές οργανώσεις*

125. Οι αστυνομικοί μπορούν ελεύθερα να συμμετάσχουν σε επαγγελματικούς οργανισμούς και συνδικάτα (άρθρο 20, Προεδρικό Διάταγμα 538/1989, όπως τροποποιήθηκε). Υπάρχουν πάνω από 50 αστυνομικά συνδικάτα / οργανισμοί στην αστυνομία. Έχουν πρωταρχικό ρόλο την προστασία των δικαιωμάτων εργασίας των μελών τους. Συμμετέχουν στο διορισμό, μεταφορά, και επιτροπές απόλυσης.

#### **ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ**

*Πολιτική, σχεδιασμός και μέτρα διαχείρισης κινδύνου για την περιοχές που είναι επιρρεπείς στην διαφθορά*

126. Η αστυνομία έχει στρατηγικά επιχειρησιακά προγράμματα διάρκειας πέντε ετών, τα οποία θέτουν προτεραιότητες και αντικειμενικούς σκοπούς, συμπεριλαμβάνοντας τις απόψεις που αφορούν σε στρατηγικούς και επιχειρησιακούς στόχους, οργανωτική δομή του σώματος, διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, ουσιαστικό τεχνικό εξοπλισμό, προϋπολογισμό, εκσυγχρονισμό, ανάπτυξη και συνεργασία με άλλες αρχές, υπηρεσίες και νομικά πρόσωπα συγκεκριμένα με οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, τα αρμόδια τμήματα στην ΓΑΔΑ αναπτύσσουν επίσης ετήσιο λειτουργικό προγραμματισμό και σχέδια δράσης.

127. Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Πρόληψη Διαφθοράς εκδίδεται κάθε τρία έτη, σχετικά, μεταξύ άλλων με τα μέτρα που θα ληφθούν για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πρόληψη της διαφθοράς. Η NACAP επί του παρόντος (2018-2021) δεν περιλαμβάνει ειδικά μέτρα που να έχουν άμεση αναφορά στην αστυνομία. Από την άποψη αυτή, η GET ενημερώθηκε ότι η αστυνομία δεν είχε συμμετάσχει στην ανάπτυξη των προηγούμενων σχεδίων ενάντια στην διαφθορά αλλά ότι, σε σχέση με την ανερχόμενη NACAP για την περίοδο 2002-2025, η ΕΑΔ διεξήγαγε διαβουλεύσεις με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη σχετικά με την αναθεώρηση των διατάξεων πειθαρχικού νόμου για την αστυνομία.

128. Οι αρχές περαιτέρω τονίζουν τα ιδιαίτερα μέτρα και μηχανισμούς στην Ελληνική αστυνομία για την παρεμπόδιση της διαφθοράς στις ιδίες τις βαθμίδες, συμπεριλαμβάνοντας την κατάρτιση στην ακεραιότητα, πειθαρχικό

μηχανισμό σε περιπτώσεις παραβίασης καθηκόντων, συστήματα εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου και άλλα εργαλεία όπως γραπτή βεβαίωση όλων των διαδικασιών λήψης αποφάσεων. Στην GET επίσης γνωστοποιήθηκε ένα πιλοτικό πρόγραμμα για κάμερες σώματος οι οποίες παρασχέθηκαν σε μικρή μερίδα αξιωματικών με βάση την μονάδα μοτοσικλετιστών . Και οι κάμερες έχουν αποδειχθεί ως αξιόπιστη τεχνολογία βασιζόμενη σε αποδείξεις η οποία έχει πολλά πλεονεκτήματα όπως την εξασφάλιση ηθικής, δικαιολογημένης και ανάλογης συμπεριφοράς από αστυνομικούς 24/7, καθώς και υποστηρικτικές δηλώσεις αξιωματικού σε ψευδείς και κακόβουλους ισχυρισμούς. Περαιτέρω, μπορούν επίσης να υπηρετήσουν ως εργαλείο για να προσφέρουν στο κοινό ανοικτό και διάφανο παράθυρο στις προκλήσεις που οι αστυνομικοί αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους. Έτσι, η GET ενθαρρύνει κάθε ευκαιρία να επεκτείνει και να χρησιμοποιήσει κάμερες που φοριούνται στο σώμα σε όλο το εργατικό δυναμικό της πρώτης γραμμής σε πρώτη ευκαιρία.

129. Επιπλέον, η GET πιστεύει ότι μία πιο προληπτική προσέγγιση θα πρέπει να ληφθεί όσον αφορά την παρεμπόδιση της διαφθοράς στην αστυνομία, η ανάπτυξη της αφιερωμένης αστυνομίας (πέραν του σχεδίου δράσης τριών ετών επί του παρόντος) είναι κρίσιμη από την άποψη αυτή. Η πρόληψη είναι κρίσιμη με σκοπό η Ελληνική αστυνομία να κοιτάζει μπροστά και να είναι επιλεκτική στην διαχείρισή της προκλήσεων, παρά στην ανταπόκριση των προκλήσεων όπως αναπτύσσονται ή ακόμα χειρότερα, αφού αυτές οι προκλήσεις προκαλέσουν σοβαρή ζημιά. Καθιερωμένη στρατηγική πρόληψης καθιστά ικανές τις οργανώσεις να βγουν μπροστά στην ροή των προβλημάτων καθώς τα προβλήματα προβλέπονται και αντιμετωπίζονται προληπτικά παρά αντιδραστικά, οδηγώντας σε πολλά πλεονεκτήματα όπως εξοικονόμηση κόστους και ενίσχυση της φήμης. Πρόσθετα, ισχυρή στρατηγική παρεμπόδισης ενθαρρύνει ένα πιο ευχαριστημένο εργατικό δυναμικό καθώς οι εργαζόμενοι αισθάνονται εκτιμημένοι μέσω της δέσμευσης της διοίκησης αυτών για κατάρτιση, εκπαίδευση και ευημερία, που οδηγεί σε αλλαγή στην συμπεριφορά του εργαζομένου και θωρακίζει τον πολιτισμό όπου το προσωπικό αισθάνεται μέρος της λύσης και λαμβάνει την ιδιοκτησία.

130. Κάθε οργανισμός είναι μοναδικός στην φύση του και στις αρμοδιότητές του. Οι εξουσίες και οι ευθύνες των σωμάτων του Κράτους είναι διαφορετικές

και το ίδιο είναι και οι δυνατότητες για κινδύνους διαφθοράς και αποκλίνουσες συμπεριφορές στα σώματα αυτά. Σημαντικό ζήτημα στην μελέτη της διαφθοράς της αστυνομίας είναι η αντίληψη των ιδιωτών αστυνομικών για το τι αποτελεί δραστηριότητα διαφθοράς . Οργανωτική πολιτική είναι έτσι το κλειδί για να ορίσει τα πρότυπα υψηλά και να καθιερώσει στοχευμένα μέτρα και δείκτες επίτευξης των εν λόγω προτύπων. Η εν λόγω πολιτική καθίσταται αναγκαία από την ανάπτυξη αξιολόγησης κινδύνου που διέπεται από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβάνοντας την ανάλυση καταγγελιών, πειθαρχικών και ποινικών υποθέσεων, πληροφορίες από διαδικασίες ελέγχου, αρχεία καταγραφής IT, πιθανές έρευνες προσωπικού, κλπ. **Η GRECO συστήνει αξιολόγηση του συνολικού κινδύνου για επιρρεπείς περιοχές στην διαφθορά και των δραστηριοτήτων που θα αναληφθούν από την αστυνομία, για την αναγνώριση προβλημάτων και τις αναδυόμενες τάσεις, και τα δεδομένα να χρησιμοποιούνται για τον προληπτικό σχεδιασμό στρατηγικής ακεραιότητας και καταπολέμησης διαφθοράς για την αστυνομία.**

*Διαχείριση μυστικών επιχειρήσεων και επαφών με πληροφοριοδότες και μάρτυρες*

131. Το εσωτερικών υποθέσεων στο πλαίσιο διαφθοράς που σχετίζεται με την διερεύνηση, μπορεί να καταφύγει σε μυστικές επιχειρήσεις. Αυτές θα πρέπει να διατάσσονται από τον Επικεφαλής των Εσωτερικών Υποθέσεων με την προηγούμενη συγκατάθεση του Εισαγγελέα Εφετών που εποπτεύει το Εσωτερικών (άρθρο 5, Νόμος 2713/1999). Υπάρχουν κανόνες για την προστασία μαρτύρων, άτομα που συνεργάζονται με τις αρχές και τις οικογένειές τους (άρθρο 5, Νόμος 2713/1999 και άρθρο 9, Νόμος 2928/2001), συμπεριλαμβανομένης της απόκρυψης των προσωπικών τους δεδομένων στην πορεία των ποινικών διαδικασιών, αλλαγής ταυτότητας, πηγών για την κατάθεση εφαρμόζοντας τεχνολογίες επικοινωνίας κλπ. Επίσης, ο μάρτυρας μπορεί να φυλάσσεται από αρμόδιο και εκπαιδευμένο αστυνομικό προσωπικό, μπορεί να έχει επανατοποθετηθεί σε άλλες χώρες, μεταφερθεί, ή αποσπαστεί για αόριστη περίοδο. Επιπλέον, ο νόμος προβλέπει για την προστασία ενάντια στην αδικαιολόγητη δίωξη ατόμων που συνεργάζονται με την επιβολή του νόμου για την αποκάλυψη εγκλημάτων διαφθοράς (άρθρο 45β, Νόμος 4254/2014- βλέπε επίσης την παράγραφο στην έκθεση αυτή για την προστασία

πληροφοριοδοτών). Δεν υπάρχει ειδικό τμήμα Προστασίας Μαρτύρων στην Ελληνική αστυνομία.

132. Ισχυρισμοί βιαιότητας και κακής αντιμετώπισης ποινικών υπόπτων που στερήθηκαν της ελευθερίας τους από την ελληνική αστυνομία δεν είναι ασυνήθιστο ( πχ υπερβολική χρήση δύναμης κατά την σύλληψη, σωματική και ψυχολογική κακή αντιμετώπιση κατά την διάρκεια ή στο πλαίσιο αστυνομικών ανακρίσεων για τον σκοπό λήψης απολογίας, λεκτική κακοποίηση, συμπεριλαμβάνοντας ρατσιστικές / ξενοφοβικές παρατηρήσεις των κρατούμενων), και στην GET αναφέρθηκε ότι κατά την διάρκεια της πανδημίας COVID – 19 η αστυνομική βιαιότητα αυξήθηκε (οι στατιστικές του Συνηγόρου του Πολίτη διαπίστωσαν αύξηση του 75% το 2020<sup>19</sup> ). Η Επιτροπή Συμβουλίου Ευρώπης για την Καταπολέμηση Βασανισμών και Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Συμπεριφοράς ή Τιμωρίας (CPT) έχει επανειλημμένα εισηγηθεί την προώθηση θεμελιωδών διαφορετικής προσέγγισης προς μεθόδους αστυνομικής έρευνας, καθώς και τη ανάπτυξη καθαρών κανόνων ή οδηγιών για το πως οι ανακρίσεις με υπόπτους θα πρέπει να διεξάγονται με δομημένες διασφαλίσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα<sup>20</sup>. Σε συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης για την Επαγγελματική Αστυνόμευση η οποία οργανώθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Εισαγγελία του Ελληνικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου (ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ) (Αθήνα Ιανουάριος 2019) μερικές πρόσθετες συστάσεις υπογραμμίστηκαν στον τομέα αυτό συμπεριλαμβάνοντας (αλλά δεν περιορίστηκαν) την επιθεώρηση των πολιτικών και πρακτικών που σχετίζονται με την προληπτική αστυνομική δράση, την προσέγγιση συλλογής αποδεικτικών στοιχείων και δηλώσεων μαρτύρων, τα εφαρμόσιμα πρότυπα σύλληψης, την έγκαιρη δημιουργία και διατήρηση των λεπτομερών αρχείων κράτησης, γνώση και δραστηριότητες εκπαίδευσης για αστυνομικούς για την διεξαγωγή ανακρίσεων συμβατών με τα ανθρώπινα δικαιώματα των υπόπτων και μαρτύρων κλπ.

*Κώδικας δεοντολογίας, ενημέρωσης, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης της ακεραιότητας*

---

<sup>19</sup> Οι αρχές, παρόλα αυτά, υπογράμμισαν ότι η αύξηση αυτή χρειάζεται να ενσωματωθεί στα συμφραζόμενα καθώς δεν θα αναφέρεται μόνον σε αύξηση πραγματικών συμβάντων, αλλά επίσης σε περισσότερες αναφορές εξαιτίας καλύτερης γνώσης των διόδων αναφοράς, περισσότερη εμπιστοσύνη στον Συνήγορο του Πολίτη ως εξωτερικό εποπτικό σώμα της αστυνομίας κλπ.

<sup>20</sup> Παράβαλλε CPT/ INF (2020) 15.

133. Με την λήψη των καθηκόντων οι αστυνομικοί ορκίζονται επίσημα για πιστή και επιμελή συμπεριφορά. Υπάρχει ο Κώδικας Δεοντολογίας για την Αστυνομία (Προεδρικό Διάταγμα 254/2004). Περιέχει κανόνες που αφορούν στις απαιτούμενες αστυνομικές ενέργειες, συμπεριφορά και διαγωγή, η παραβίαση των οποίων μπορεί να ισούται με πειθαρχική ή ποινική ευθύνη σε πιο σοβαρές υποθέσεις. Η αρμόδια αρχή για τις πειθαρχικές διαδικασίες είναι ο επικεφαλής της υπηρεσίας του αστυνομικού, για ποινικές διαδικασίες η ευθύνη εναπόκειται στο Εσωτερικών. Μερικοί πρόσθετοι κανόνες σχετικοί με την δεοντολογία περιέχονται στο Προεδρικό Διάταγμα 538/1989 για τις Υποχρεώσεις και Δικαιώματα του Προσωπικού Αστυνομίας.

134. Η Ακαδημία Αστυνομίας είναι υπεύθυνη για την οργάνωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και ειδίκευσης του αστυνομικού προσωπικού. Η Ακαδημία έχει διοικητική και οικονομική αυτονομία. Εμπίπτει στην δικαιοδοσία του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη (όπως έχει ανατεθεί στη ΓΑΔΑ) και του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Η εκπαίδευση σε βασικό εκπαιδευτικό επίπεδο παρέχεται από την Ελληνική Σχολή Αστυνομίας και την Σχολή Αξιωματικών Ελληνικής Αστυνομίας . Και οι δύο Σχολές διατηρούν μεταξύ άλλων, ένα ειδικό πρόγραμμα για την κοινωνική και επαγγελματική συμπεριφορά, ηθική, δημόσιες σχέσεις και επικοινωνία. Επιπλέον, η Σχολή Αστυνομίας Αποφοίτων και Εκπαίδευσης προβλέπει περαιτέρω ευκαιρίες εκπαίδευσης σε αξιωματικούς (υπαστυνόμους, υπαρχιφύλακες και αρχιφύλακες) στο πλαίσιο των διαδικασιών προαγωγής. Το διδακτικό προσωπικό αποτελείται από καθηγητές, δικαστικούς και αστυνομικούς ειδικούς καθώς και από ιδιώτες διδασκάλους. Τα μαθήματα εκπαίδευσης συνδυάζουν θεωρητική και πρακτική προσέγγιση στην δεοντολογία στην υπηρεσία.

135. Οι συστάσεις, οδηγίες και παροχή συμβουλών δύνανται να παρέχονται από ιεραρχικά ανώτερα σώματα στις υφιστάμενες υπηρεσίες. Επιπλέον, η παροχή συμβουλών περί δεοντολογίας μπορεί επίσης να προκύψει στο πλαίσιο της εκπαίδευσης που περιγράφεται παραπάνω, αλλά επίσης κατά την διάρκεια συνελεύσεων προσωπικού. Πρόσθετα, οι προτάσεις και εντολές εκδίδονται για να υπενθυμίσουν στο προσωπικό τα καθήκοντά τους και να αποφύγουν τυχόν πιθανή ζημιά στην εικόνα της αστυνομίας εξαιτίας κακής διαγωγής (εντολές

εκδόθηκαν, για παράδειγμα, για θέματα που σχετίζονται με την προστασία των αναπήρων, ισότητα των δύο φύλων, ξενοφοβία και φυλετική διάκριση, σεβασμός σε θρησκευτική ελευθερία, ανθρώπινα δικαιώματα κατά την διάρκεια της δράσης της αστυνομίας<sup>21</sup>). Έκθεση δραστηριότητας εκδίδεται ετησίως σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την διάρκεια δράσης αστυνομίας, και προστίθεται στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς που προηγούμενα περιγράφεται το οποίο περιέχει δραστηριότητες σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μαζί με τα μέτρα καταπολέμησης διαφθοράς .

136. Η GET σημειώνει ότι ο Κώδικας Δεοντολογίας για την αστυνομία εκδόθηκε το 2004. Η πρόκληση με κάθε τέτοιο κώδικα είναι απλά ότι είναι ένα σετ κανόνων που αφήνεται σε ένα ράφι και δεν χρησιμοποιείται ως αποτελεσματικό εργαλείο επί ημερήσιας βάσης για να εξηγούνται τα θέματα. Ένας αποτελεσματικός κώδικας χρειάζεται να είναι λειτουργικός, να ορίζει τι είναι αποδεκτό και τι δεν είναι, μέσω σχετικών παραδειγμάτων πραγματικού χρόνου, πραγματικής ζωής. Ενώ αποδείχθηκε στην GET ότι οδηγήθηκαν παραδείγματα προτύπων μέσω δημοσιεύσεων στην Εφημερίδα της Αστυνομίας η GET δεν είδε αποδείξεις ότι τέθηκαν τα πρότυπα αυτά επί τακτικής βάσης. Προτάθηκε ότι υπήρχαν τακτικά (μηνιαία, μεσοβδόμαδα) μηνύματα από τον Αρχηγό της Αστυνομίας στους ανώτερους διοικητές προς τα κάτω, οι οποίοι με την σειρά τους έδιναν τακτικές «ενημερώσεις ορόφου» επί των τρεχόντων ζητημάτων στο εργατικό δυναμικό πρώτης γραμμής. Όταν οι νεότερες ομάδες ερωτήθηκαν, κατά την διάρκεια επίσκεψης επί τόπου, σχετικά με την πρακτική αυτή δεν γνώριζαν για το σύστημα παροχής μηνυμάτων πρόσωπο με πρόσωπο με κατεύθυνση από πάνω προς τα κάτω.

137. Η GET ενημερώθηκε σχετικά με τις προσπάθειες που έγιναν για την βελτιστοποίηση σχετικών θεμάτων εκπαίδευσης δεοντολογίας και ακεραιότητας στην αρχική και επαγγελματική εκπαίδευση των αστυνομικών . Παρά αυτές τις προσπάθειες η GET αναφέρεται στις εκθέσεις της Επιτροπή Συμβουλίου Ευρώπης για την Καταπολέμηση Βασανισμών και Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Συμπεριφοράς ή Τιμωρίας (CPT) οι οποίες επαναλαμβάνουν

---

<sup>21</sup> Βλέπε για παράδειγμα, τον Οδηγό για τους Έλληνες Αστυνομικούς για το πως να αντιμετωπίζουν



κυριολεκτικά χρόνο με το χρόνο, ότι η κακή συμπεριφορά από την αστυνομία είναι σοβαρό θέμα στην Ελλάδα, συγκεκριμένα εναντίον ξένων πολιτών και ατόμων από την κοινότητα των ΡΩΜΑ. Οι εισηγήσεις που έγιναν από την CPT από την άποψη αυτή είναι καίριες για την ενίσχυση της θεσμικής κουλτούρας ακεραιότητας. Για την GET, η αστυνομική κακή συμπεριφορά δύναται επίσης να συνδέεται με την διαφθορά. Συγκεκριμένα η αστυνομική βιαιότητα ενδυναμώνει μορφές αστυνομικής κουλτούρας και αφοσίωσης που θρέφουν και αποκρύπτουν την διαφθορά. Για παράδειγμα, η βιαιότητα, άσχετα από το κίνητρο μερικές φορές υπηρετεί ως τελετή διόδου σε άλλες μορφές κακής συμπεριφοράς συμπεριλαμβανοντας την διαφθορά.

- 138.** Πρόσθετη δράση θα πρέπει έτσι να ακολουθήσει για την καλύτερη παροχή στους αστυνομικούς με στοχευμένη καθοδήγηση για ηθικά διλήμματα που μπορεί να αντιμετωπίσουν στην πορεία των καθηκόντων τους. Κατά την προσέγγιση ζητημάτων όπως αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, δωροδοκιών, κακή χρήση πληροφοριών, κατάχρηση δημοσίων πηγών κλπ. οι διατάξεις του Κώδικα Δεοντολογίας δεν παρέχουν επεξηγηματική κατεύθυνση και οι συνομιλητές μάλλον αναφέρονται στο ποινικό δίκαιο όταν ερωτώνται σχετικά με τα θέματα αυτά. Κατά την άποψη της GET υπάρχει κατά κάποιο τρόπο ένας χαμένος σύνδεσμος εδώ καθώς υπάρχουν γκρίζες ζώνες όπου η κακή χρήση, αν και ανήθικη, δεν ισούται απαραίτητα με την διάπραξη εγκλήματος. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση είναι βασικά στοιχεία για την εξασφάλιση ηθικής ευαισθητοποίησης και οι αστυνομικοί έχουν ευρύτερη προοπτική όταν σκέπτονται πως τις ενέργειές τους και σχέσεις ενδέχεται να τις βλέπει ένα τρίτο μέρος. Η χρήση της εκπαίδευσης με βάση ένα σενάριο θα ήταν πρόσθετο στοιχείο από την άποψη αυτή. **Η GRECO συστήνει (i) ο Κώδικας Δεοντολογίας για την Αστυνομία να ενημερωθεί με σκοπό να απευθύνεται στις τρέχουσες προκλήσεις αστυνόμευσης και να περιλαμβάνει λεπτομερή καθοδήγηση για θέματα ακεραιότητας (αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, δωροδοκιών, κακή χρήση πληροφοριών κατάχρηση δημοσίων εσόδων κλπ.. (ii) η επαγγελματική εκπαίδευση (αρχική και στην υπηρεσία) για αστυνομικούς για την ηθική μπορεί περαιτέρω να αναπτυχθεί, λαμβάνοντας υπόψη την εξειδίκευση των καθηκόντων τους και**

---

θηρσκευτικές και ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.

**ευπάθεια και με προσανατολισμό στην πρακτική, και (ii) η στρατηγική τακτικής επικοινωνίας να αναθεωρηθεί για να αποδείξει τα ηθικά πρότυπα στο εργατικό δυναμικό πρώτης γραμμής.**

- 139.** Τέλος, δεν υπάρχει ξεκάθαρη καίρια διαδικασία για αστυνομικούς για να επωφεληθούν της εμπιστευτικής ενημέρωσης για την ακεραιότητα και ηθικά θέματα παρά μόνον αναζητώντας πληροφορίες από εσωτερικούς διαδικτυακούς τόπους, ενδεχόμενες συζητήσεις σε προσωπικές συναντήσεις ή στρεφόμενοι στους ανωτέρους τους. Η GET θεωρεί ότι μία πιο θεσμοποιημένη προσέγγιση θα πρέπει να εισαχθεί στον τομέα αυτό. Για την GET θα ήταν πιο σκόπιμο εάν ένα ειδικό σώμα ή άτομα χωρίς καμία επαφή με LEO θα ήταν υπεύθυνοι για την παροχή εμπιστευτικής συμβουλής σε αστυνομικούς στην περίπτωση ηθικού διλήμματος. Παρά το βασικό ρόλο που οι ανώτεροι / γραμμικοί διευθυντές πρόκειται να παίξουν θέτοντας το σωστό τόνο και ηγούμενοι ως παράδειγμα εντός του σώματος, η GET πιστεύει ότι από το να τους έχει άμεσα εμπλεκόμενους στην διαδικασία αυτή (η οποία θα επιδείωνε τα αιτήματα για συμβουλές από χαμηλόβαθμο προσωπικό), θα ήταν προτιμότερο να υπάρχουν κατάλληλα εκπαιδευμένα, να εύκολα προσβάσιμα άτομα εμπιστοσύνης στους οποίους ο αστυνομικός να μπορεί να στραφεί με εμπιστοσύνη με σκοπό να λάβει πληροφορίες για ζητήματα ακεραιότητας. Σε αυτά τα άτομα μπορεί επίσης να ανατεθεί να ενεργούν ως καθορισμένος αποδέκτης δημοσιοποιήσεων κακής συμπεριφοράς στην αστυνομία για σκοπούς προστασίας μαρτύρων (βλέπε επίσης την παράγραφο 176). **Η GRECO συστήνει μηχανισμός να εισαχθεί για την παροχή εμπιστευτικής παροχής συμβουλών σε αστυνομικούς για θέματα ηθικής και ακεραιότητας.**

### **Πρόσληψη, καριέρα και συνθήκες υπηρεσίας**

#### *Προϋποθέσεις Πρόσληψης και Συνθήκες Διορισμού*

140. Οι υποψήφιοι για τις θέσεις αστυνομικών και αστυφυλάκων πρέπει να παρακολουθήσουν την Σχολή Ελληνικής Αστυνομίας και την Σχολή Αξιωματικών Ελληνικής Αστυνομίας, αντίστοιχα, και η εισαγωγή τους διεξάγεται μέσω του κανονικού συστήματος εισαγωγών στο πανεπιστήμιο, το οποίο διευθύνεται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Δημόσιες αναρτήσεις δημοσιεύονται στον καθημερινό τύπο για να ενημερώσουν τους ιδιώτες που ενδιαφέρονται να εισαχθούν στην αστυνομία. Περιλαμβάνουν

λεπτομέρειες για : τον αριθμό των θέσεων ανά σχολή, συνολικά και ανά κατηγορία, τα δικαιολογητικά που απαιτούνται, καθώς και τον τόπο και χρόνο της υποβολής τους, την διαδικασία, χρόνο και τόπο προκαταρκτικών εξετάσεων (ιατρικός έλεγχος και εξετάσεις υγείας των υποψηφίων) καθώς και άλλα απαραίτητα στοιχεία.

141. Ειδικοί αστυνομικοί φρουροί και συνοριοφύλακες<sup>22</sup> προσλαμβάνονται χρησιμοποιώντας αντικειμενικά κριτήρια, όπως ορίζεται από το νόμο. Οι απαιτούμενες προϋποθέσεις βασίζονται σε φυσικές και νοητικές ικανότητες, καταλληλότητα και αξία. Πιο συγκεκριμένα, προσλαμβάνονται με την χρήση συστήματος σόρευσης μορίων και πρέπει να είναι Έλληνες πολίτες, απόφοιτοι γυμνασίου με ικανότητες ξένων γλωσσών, να μην είναι άνω των 28 και να έχουν ολοκληρώσει την στρατιωτική τους θητεία. Αστυνομικοί ειδικού καθήκοντος προσλαμβάνονται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, όπως η ειδικότητα σπουδών τους, εργαστηριακή εμπειρία, μεταπτυχιακά, κλπ. όπως ορίζεται στην σχετική δημόσια ανακοίνωση. Για όλες τις προαναφερθείσες κατηγορίες το αρμόδιο νομικό πρόσωπο για επίσημο διορισμό είναι το Υπ. Προστασίας του Πολίτη. Τα ποινικά μητρώα επίσης ελέγχονται πριν την λήψη της απόφασης πρόσληψης. Οι υποψήφιοι θα πρέπει να μην έχουν κριθεί ένοχοι μεταξύ άλλων, για αδίκημα διαφθοράς. Οι υποψήφιοι οι οποίοι έχουν κατηγορηθεί δύνανται να συμμετάσχουν στις εξετάσεις αλλά δεν μπορούν να εγγραφούν στην αστυνομία εκτός εάν αμετάκλητη απόφαση αθώωσης εκδοθεί έως τον χρόνο απόφασης της πρόσληψης.

142. Ο Αρχηγός της Αστυνομίας επιλέγεται από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ) μεταξύ Αντιστράτηγων και Υποστράτηγων γενικών καθηκόντων. Το ΚΥΣΕΑ διαθέτει την κρίση να προβεί στον διορισμό αυτό, καθώς εισχωρεί στο προφίλ του κάθε υποψηφίου. Οι υποψήφιοι εξετάζονται ατομικά – δεν συγκρίνονται ο ένας με τον άλλον σχετικά με την ηλικία τους αλλά με βάση τα προσόντα τους, πρακτικά συντάσσονται για να τεκμηριώσουν την διαδικασία εκλογής.

---

<sup>22</sup> Οι Ειδικοί φρουροί διεξάγουν καθήκοντα σχετικά με την προστασία ευαίσθητων στόχων και περιπολιών. Προσλαμβάνονται σε προσωπικό ειδικών αστυνομικών υπηρεσιών, για να στελεχώσουν μονάδες και προσηρηνά να υπηρετήσουν σε άλλες θέσεις για να καταπολεμήσουν συγκεκριμένες μορφές εγκλήματος καθώς και για να ερευνήσουν το που βρίσκονται εγκληματίες ή αγνοούμενοι ή χαμένοι άνθρωποι. Οι υπηρεσίες φύλαξης συνόρων αντιμετωπίζουν το πρόβλημα παράνομης μετανάστευσης και διασυνοριακών εγκλημάτων

143. Υπάρχουν ένδικα μέσα για να αμφισβητηθεί τη διαδικασία πρόσληψης. Πρώτον, η απόφαση απόρριψης υποψηφίου θα πρέπει να είναι το αντικείμενο ειδικής και ρητής αιτιολογίας. Δεύτερον, οι υποψήφιοι δύνανται να εγείρουν ένσταση ενώπιον Ανώτατης Επιτροπής για την Εκλογή Προσωπικού (η οποία είναι ανεξάρτητο σώμα από την αστυνομία). Περαιτέρω, μπορούν να εφεσιβάλλουν την προαναφερθείσα απόφαση της Επιτροπής, πρώτον, εσωτερικά ενώπιον της ίδιας επιτροπής για τυχόν πιθανό σφάλμα, και έπειτα, εξωτερικά σε τελευταίο βαθμό ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων για την ακύρωση .
144. Η GET θεωρεί ότι οι διαδικασίες αξιολόγησης στην αστυνομία χρειάζεται να αναβαθμιστούν. Ο έλεγχος ιστορικού κατά την διάρκεια της διαδικασίας πρόσληψης αποτελείται μόνον από την επαλήθευση ποινικών μητρώων (αδικήματα εκ προθέσεως τιμωρητέα με φυλάκιση τουλάχιστον τριών χρόνων) κα ψυχολογικά τεστ. Η επιμελής διεξαγωγή ελέγχων του ιστορικού αυξάνει την ευκαιρία εντοπισμού υποψηφίων οι οποίοι έχουν μη έντιμο χαρακτήρα ή παρουσιάζουν ανήθικη συμπεριφορά. Η αξιολόγηση επίσης σκοπό έχει να διασφαλίσει την ακρίβεια των πληροφοριών που έχουν παρασχεθεί από τον υποψήφιο. Είναι σημαντικό να διεξάγονται έλεγχοι ιστορικού πριν την πραγματική εισαγωγή στο σώμα, καθώς οι πιθανές πληροφορίες σχετικά με την ανέντιμη συμπεριφορά που λαμβάνονται έπειτα από την εισαγωγή δεν δύνανται πάντα να οδηγήσουν σε επαρκή αιτία απόρριψης. Η αστυνομία έτσι έχει την άριστη ευκαιρία να περιορίσει την απειλή της διαφθοράς από την αρχή συγκεκριμένα, εάν η διαδικασία πρόσληψης είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική και η αστυνομία μπορεί να επιλέξει μεταξύ πολλών υποψηφίων όπως αναφέρθηκε στην GET κατά την διάρκεια της επίσκεψης επί τόπου. Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες να ελεγχθούν οι υποψήφιοι στην μοντέρνα τεχνολογική εποχή του σήμερα, για παράδειγμα, πλούτος πληροφοριών μπορεί να ανευρεθεί στα κοινωνικά δίκτυα. Η αστυνομία μπορεί επίσης να διεξάγει ελέγχους αναφοράς συλλέγοντας πληροφορίες σχετικά με την φήμη του υποψηφίου σε προηγούμενες εργασίες. Παρόμοια, οι έλεγχοι μπορούν επίσης να διεξαχθούν σε μέλη της οικογένειας και συνεργάτες, καθώς και σε οικονομικά αρχεία του αιτούντα (τα οποία χρησιμεύουν ως ιστορικό ευθύνης διαχείρισης οικονομικών) ή για μητρώα οδήγησης για παράδειγμα. Αυτά είναι απλώς μερικά

παραδείγματα για τους πιθανούς τρόπους ενίσχυσης των διαδικασιών αξιολόγησης επί του παρόντος για τον διορισμό.

145. Όταν πρόκειται για την αξιολόγηση κατά την διάρκεια της υπηρεσίας η GET ικανοποιήθηκε ότι υπάρχει ένα εύρωστο σύστημα σε εφαρμογή για να διασφαλίσει ότι τυχόν σύλληψη αστυνομικού υπηρεσίας θα εντοπιστεί όταν ο κρατούμενος έχει υποβληθεί σε διαδικασία αστυνομικής κράτησης (που οφείλεται στην εθνική ταυτότητα και στην διαδικασία σύμφωνα με την οποία η κράτηση και η κατάσταση του αστυνομικού καταγράφονται στο εθνικό σύστημα βάσης δεδομένων, περαιτέρω υποστηριζόμενο από αναγνώριση δακτυλικών αποτυπωμάτων). Το σύστημα αυτό καλείται «Police On Line» (P.O.L) και είναι ένα διαδικτυακό σύστημα βάσης δεδομένων που συνδέει όλα τα αστυνομικά τμήματα και υπηρεσίες. Εντός της POL ο χρήστης (αστυνομικός) έχει πρόσβαση σε πολλαπλές εφαρμογές (ταχυδρομείο, αρχεία αστυνομικού προσωπικού, πίνακες διάταξης υπηρεσιών κλπ.), και μπορεί να επικοινωνήσει άμεσα με άλλες υπηρεσίες. Στην GET αναφέρθηκε ότι αυτό αποτελεί χρήσιμο εργαλείο σε κάθε αστυνομικό κατά την διάρκεια των προκαταρκτικών ερευνών, το οποίο παρέχει πρόσβαση στον χρήστη να ξεκαθαρίσει εάν ο συλληφθείς είναι αστυνομικός ή πολίτης και σχετικές πληροφορίες σχετικά με τον αστυνομικό, συμπεριλαμβάνοντας προηγούμενες ποινικές διώξεις και πειθαρχικές διαδικασίες. Περαιτέρω, όταν ένα άτομο (συλλαμβάνεται, η τακτική διαδικασία περιλαμβάνει ότι τα δακτυλικά αποτυπώματα έχουν ληφθεί. Για κάθε αστυνομικό υπάρχει η τράπεζα δεδομένων με τα δακτυλικά του αποτυπώματα, τα οποία θα αποκαλύψουν την ταυτότητά του εάν η έρευνα της POL αποτύχει. Σε κάθε προκαταρκτική διερεύνηση ή καταγγελία ο χρήστης της POL μπορεί εύκολα να φθάσει σε ένα συμπέρασμα, εάν ο διώκτης ή ο καταγγέλλων είναι αστυνομικός, μόνο με τον συνδυασμό διαφόρων στοιχείων εάν αυτός ή / αυτή είναι άγνωστος (άδεια κυκλοφορίας, το τμήμα ή η υπηρεσία του κλπ.).

146. Κατόπιν τούτου, εκτός από την δήλωση ή αναγνώριση ή σύλληψη αστυνομικού, δεν υπάρχει αποδεικτικό στοιχείο ελέγχων ιστορικού που να διεξάγεται στους αστυνομικούς ως διαδικασία ρουτίνας. Είναι αυτή η αναγνωρισμένη σειρά καταπολέμησης που δεν χρησιμοποιείται στην Ελλάδα και έτσι αποτελεί ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί. Τα εργαλεία στον οπλισμό ενός οργανισμού για να εμβαθύνει στην συμπεριφορά των εργαζομένων του

είναι πρακτικές όπως τυχαία τεστ ναρκωτικών, πρόγραμμα παρέμβασης καταγγελιών και έλεγχος ακεραιότητας. Στην αξιολόγηση κατά την διάρκεια της υπηρεσίας θα πρέπει να γίνεται χρήση όλων των σχετικών πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένης σχετικά της οικονομικής κατάστασης του ενδιαφερόμενου προσωπικού, για να είναι άμεση όταν προκύψει η αμφιβολία. Ανάλογα, η προϋπόθεση για μέλη της αστυνομίας να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τυχόν αλλαγή στην κατάσταση προσωπικού καθώς θα μπορούσε να οδηγήσει σε υψηλότερη έκθεση σε κινδύνους θα πρέπει να ξεκαθαριστεί στο προσωπικό της αστυνομίας, συγκεκριμένα στις περιοχές κινδύνου, και θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον κώδικα δεοντολογίας και η σχετική οδηγία. Από την άποψη αυτή, η GET ενημερώθηκε ότι επί του παρόντος οι αστυνομικοί έχουν την υποχρέωση να αναφέρουν τυχόν αλλαγή στην οικογενειακή τους κατάσταση (άρθρο 16, Προεδρικό Διάταγμα 538/1989). Τέλος, η περιοδικότητα των ελέγχων ακεραιότητας θα πρέπει να οριστεί, καθώς και η τακτικότητα εξαρτώμενη από την έκθεση της θέσης και το επίπεδο ασφάλειας που απαιτείται, και θα πρέπει να διεξάγονται από εκπαιδευμένο προσωπικό, κατά προτίμηση εκτός της άμεσης αλυσίδας εντολής. **Η GRECO συστήνει την ενίσχυση των ελέγχων ακεραιότητας κατά την διάρκεια πρόσληψης προσωπικού καθώς και σε τακτικά διαλείμματα καθόλη την διάρκεια της καριέρας των αστυνομικών.**

*Αξιολόγηση απόδοσης και προαγωγή σε υψηλότερη βαθμίδα, μεταθέσεις και τερματισμός υπηρεσίας*

147. Έπειτα από την αποφοίτηση από την Σχολή Αστυφυλάκων Αστυνομίας, οι δόκιμοι αναλαμβάνουν το βαθμό του αστυφύλακα και διορίζονται σε τμήμα ή τομέα της αστυνομίας με σύστημα βασιζόμενο σε μόρια. Δύνανται να διοριστούν στο βαθμό του υπαρχιφύλακα έπειτα από τουλάχιστον τρία χρόνια υπηρεσίας και με επιτυχή ολοκλήρωση της εξέτασης προαγωγής. Εάν προαχθούν, εισέρχονται στην κατηγορία των υπαξιωματικών. Παρόμοια, έπειτα από πέντε έτη στην υπηρεσία οι υπαρχιφύλακες δύνανται να επιτύχουν την προαγωγή στον βαθμό του αστυνομικού επιθεωρητή μέσω τεστ αξιολόγησης. Οι απόφοιτοι αυτής της σχολής υπηρετούν ως ανακριτές οι υπαρχιφύλακες και οι επιθεωρητές κανονικά υπηρετούν ως αξιωματικοί υπηρεσίας. Οι αστυνομικοί επιθεωρητές μπορούν να προαχθούν στον βαθμό του υπαστυνόμου β'

παρακολουθώντας το Τμήμα Επανεκπαίδευσης Αστυνομικών Επιθεωρητών στην Ακαδημία Αστυνομίας, προϋπόθεση για την προαγωγή στον βαθμό του αστυνόμου β' (πρώτης τάξης). Οι απόφοιτοι της Σχολής Αξιωματικών διατηρούν το βαθμό του αστυνόμου β' (δεύτερης τάξης) και είναι αστυνομικοί του Σώματος Ελληνικής Αστυνομίας. Μπορούν να προαχθούν έως το βαθμό του Αντιστράτηγου. Οι αστυνομικοί ειδικού καθήκοντος διατηρούν ξεχωριστό σύστημα κατάταξης και δύνανται να προαχθούν έως τον βαθμό του Υποστράτηγου .

148. Αποφάσεις για τις προαγωγές μεταθέσεις και απολύσεις λαμβάνονται από τις υπεύθυνες επιτροπές (επιτροπές αξιολόγησης, κινητικότητας ή πειθαρχικές) με ανοικτή ψήφο και με το κριτήριο της πλειοψηφίας. Οι προαγωγές γίνονται με βάση τα προσόντα και το μητρώο. Πιο συγκεκριμένα, όταν λαμβάνεται απόφαση προαγωγής, το αρχείο προσωπικού του υποψηφίου ελέγχεται και αξιολογείται, περιλαμβάνει πληροφορίες για την καριέρα του αστυνομικού, συμπεριλαμβάνοντας τα προσόντα του, απόδοση, ήθος (χαρακτήρα ιδιότητες και ηθικές αξίες) καθώς και στοιχεία για πιθανές / πειθαρχικές / ποινικές κυρώσεις που του επιβάλλονται. Οι τελευταίες όταν είναι σοβαρής φύσης φέρουν βαρύτητα στις αποφάσεις προαγωγής, συγκεκριμένα, όπου ο νόμος προβλέπει ότι ο αστυνομικός μπορεί να λάβει τιμητική απαλλαγή από δημόσιο καθήκον. Κοιτώντας στα προαναφερθέντα αρχεία οι επιτροπές μπορούν να φθάσουν έως δέκα χρόνια πριν να λάβει χώρα η επιτροπή αξιολόγησης.
149. Αξιολογήσεις απόδοσης διεξάγονται ετησίως (εξαιρετικές αξιολογήσεις μπορεί να διεξαχθούν εάν η θέση ή ο ανώτερος αλλάξει) διεξάγονται από τους υπεύθυνους διοικητές σειράς. Για πιο ανώτερες θέσεις (από τον βαθμό του αστυνομικού διευθυντή έως τον Υποστράτηγο) σύστημα αυτο-αξιολόγησης εφαρμόζεται (ικανότητες, έργα που ολοκληρώθηκαν καλύτερες πρακτικές, έκταση επίτευξης αντικειμενικών σκοπών και πρωτοβουλίες που ελήφθησαν). Οι αξιολογήσεις έχουν επίπτωση στην προαγωγή, και άλλη προώθηση καριέρας (δηλαδή θέσεις αποσπάσεων), ευκαιρίες. Η διαδικασία αξιολόγησης επιμελώς ρυθμίζεται και μπορεί να είναι υποκείμενη σε ένσταση από τον εκτιμώμενο, πρώτα εσωτερικά, ενώπιον της επιτροπής αξιολόγησης και εξωτερικά, ενώπιον διοικητικών δικαστηρίων

150. Κυκλική εναλλαγή δύναται να απαιτηθεί για συγκεκριμένες ευαίσθητες θέσεις. Είναι η περίπτωση, για παράδειγμα αστυνομικών, που εργάζονται στο Εσωτερικών, που δεν μπορούν να μείνουν στην θέση περισσότερο από τέσσερα έτη (μόνιμο προσωπικό που έχει επιλεγεί ή διοριστεί στο Εσωτερικών) ή τρία έτη (για αποσπασμένο προσωπικό) αυτές οι περίοδοι δύναται να ανανεωθούν για περίοδο τριών πρόσθετων ετών (στην περίπτωση μεταθέσεων) και δύο ετών (στην περίπτωση αποσπάσεων).

*Εργασιακές συνθήκες*

151. Για την κατηγοριοποίηση μισθοδοσίας μόνιμου προσωπικού, τέσσερις κατηγορίες έχουν καθιερωθεί, με βάση την προέλευση του εν λόγω προσωπικού (νόμος 4472/2017, άρθρα 124 και 125). Κατά συνέπεια, ο μηνιαίος μισθός ποικίλει από ελάχιστο 939 ευρώ κατηγορία Γ, κλίμακα 22) σε μέγιστο 4.200 ευρώ (Κατηγορία Α κλίμακα 1). Πρόσθετα στον βασικό μισθό, τα επιδόματα και παροχές δύναται να εφαρμόζονται πχ οικογενειακό επίδομα, επίδομα ειδικών εργασιακών συνθηκών και υπερωρίας, θέσης ευθύνης, αναπηρίας και κινδύνου, προσωπικού και Εσωτερικών κλπ. (νόμος 4472/2017, άρθρο 127 α έως ι).

152. Κατά την επιτόπια συζήτηση των εργασιακών συνθηκών των αστυνομικών, προέκυψε ότι αν και οι υπερωρίες είναι πολύ συχνές (οι συνομιλητές είπαν ότι αυτό συμβαίνει σε καθημερινή βάση), η οικονομική αμοιβή στις εν λόγω περιπτώσεις δεν υπάρχει στην πράξη. Περαιτέρω, η GET προβληματίστηκε ιδιαίτερα όταν ενημερώθηκε ότι οι υπάλληλοι δεν λαμβάνουν λίστα βαρδιών προκαταβολικά. Ο νόμος ορίζει ότι υπηρεσία θα ανακοινώνεται επί εβδομαδιαίας βάσης (κυρίως έως 2.00 π.μ. την Παρασκευή), αλλά μπορεί να τροποποιηθεί σε οποιαδήποτε στιγμή εάν σοβαρές και επείγουσες υπηρεσιακές ανάγκες το απαιτούν (άρθρο 1 (7), Προεδρικό διάταγμα 394/2001, όπως τροποποιήθηκε το 2013). Η εξαίρεση αυτή φαίνεται ότι είναι ο κανόνας στην πραγματικότητα, όπως αναφέρθηκε στην GET (με τους αστυνομικούς να γνωρίζουν μόνον μια μέρα πριν το πρόγραμμά τους) αυτοί οι ισχυρισμοί είναι πολύ σοβαροί για να αγνοηθούν. Ενώ μπορεί να υπάρχουν λόγοι που να δικαιολογούν ευέλικτη ανταπόκριση στον χειρισμό μεγάλου κύματος απαιτήσεων, θα πρέπει να αποτελεί προσφυγή σε εξαιρετικές περιπτώσεις παρά για πρόγραμμα υπηρεσίας. Η έλλειψη αναγνωρισμένου προγράμματος βαρδιών



με το βλέμμα στο μέλλον / εμπεριέχει τους μη αμελητέους κινδύνους διαφθοράς καθώς μπορεί να επηρεάσει την αποτελεσματικότητα, ικανότητα, αρμονία των αστυνομικών. Επίσης μετράει την διεθνώς αναγνωρισμένη αρχή ισορροπίας ζωής – εργασίας. Επιπλέον, απρόβλεπτα προγράμματα είναι πιθανόν περαιτέρω να πυροδοτήσουν τον διαχωρισμό φύλου στην εργασία.

- 153.** Η προσδοκία εργατικού δυναμικού να εργάζεται επιπλέον ώρες χωρίς οικονομική ανταμοιβή, σε συνδυασμό με την έλλειψη προγράμματος βάρδιας που δεν επιτρέπει άμεσο προγραμματισμό, φαίνεται να δημιουργεί περιβάλλον που δεν επιτρέπει την αποζημίωση των εργαζομένων είτε οικονομικά ή με την κατάλληλη χορήγηση. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε ανήθικη συμπεριφορά για να τα βγάλουν πέρα με άλλα μέσα (βλέπε επίσης προβληματισμούς για εξωτερικές δραστηριότητες, παράγραφοι 157 και 158), πιθανώς προκαλώντας διεφθαρμένες πρακτικές οι οποίες τελικά πρωταρχικά προκαλούνται από τις πολιτικές και διαδικασίες των εργαζομένων. Απευθυνόμενοι στις βελτιώσεις εργασιακών συνθηκών – όπως προτείνεται παρακάτω, θα ήταν σημαντικό να καθιερωθεί πλήρης διαδικασία διαβούλευσης με επαγγελματικούς οργανισμούς. **Η GRECO συστήνει (i) την εξασφάλιση συστήματος επαρκούς οικονομικής ανταμοιβής για τις υπερωρίες, και (ii) εφαρμογή προγράμματος βαρδιών που να ικανοποιεί την δημόσια υπηρεσία καθώς και τις απαιτήσεις των ιδιωτών αστυνομικών, διασφαλίζοντας έτσι ισορροπία εργασίας - ζωής στην αστυνομία .**

*Συγκρούσεις συμφέροντος, απαγορεύσεις και περιορισμοί*

- 154.** Ο Κώδικας Δεοντολογίας αναφέρεται στην σημασία των προϋποθέσεων αμεροληψίας και αντικειμενικότητας για την αστυνομία. Οι κανόνες που περιγράφονται παρακάτω σχετικά με ασυμβατότητες, παράπλευρες δραστηριότητες, εμπιστευτικότητα κλπ., προστίθενται στο εν λόγω πλαίσιο καταπολέμησης συγκρούσεων συμφερόντων στην αστυνομία. Από την αρχή, η GET τονίζει ότι οι αρχές ευρέως αναφέρονται στις διατάξεις του ποινικού δικαίου. Η GRECO έχει εκτεταμένη δικαιοδοσία σε αυτόν τον συγκεκριμένο τομέα όπου εργάζεται με βάση την ανάγκη να δώσει προσοχή στις γκρίζες περιοχές (πχ δώρα και φιλοξενία) και να πράττει έτσι μέσω (προληπτικών) διοικητικών κανόνων ή καθοδήγησης παρά αποκλειστικά στηριζόμενη σε (κατασταλτική /τιμωρητέα) ποινική νομοθεσία. Η GET θεωρεί ότι αυτό είναι

ένα θέμα που θα μπορούσε περαιτέρω να ωφεληθεί από πιο αναπτυγμένη καθοδήγηση, συμπεριλαμβάνοντας πρακτικά παραδείγματα για καταστάσεις που μπορεί να συμβαίνουν στις καθημερινές ρουτίνες και πιθανούς τρόπους και εσωτερικές διόδους για την αντιμετώπισή τους (όπως σύμφωνα με την σύσταση χι, παράγραφος 138).

*Ασυμβατότητες, εξωτερικές δραστηριότητες και περιορισμοί μετά την έξοδο από την υπηρεσία)*

155. Ο Κώδικας Δεοντολογίας προβλέπει ότι οι αστυνομικοί δεν θα δεσμεύονται σε δραστηριότητες που μπορεί να αντανakλούν την θέση τους . Ως παράδειγμα στο γενικό αυτό κανόνα, αστυνομικοί δύνανται να δεσμεύονται σε ιδιωτικά αμειβόμενη εργασία εάν (α) είναι συμβατή με τα καθήκοντα της θέσης τους, (β) δεν αναμειγνύεται με την προηγούμενη απόδοση των επίσημων καθηκόντων τους, και (γ) δεν προκαλεί δυσμενή σχόλια εναντίον αστυνομικού ή των σωμάτων (άρθρο 5, Προεδρικό Διάταγμα 538/1989, όπως τροποποιήθηκε). Περαιτέρω, ο νόμος επίσης ορίζει ότι οι αστυνομικοί δεν πρέπει να συμμετέχουν σε, ή να είναι διευθυντές, σε εμπορική εταιρεία, ή να είναι ανώτεροι εκτελεστικοί υπάλληλοι ή εκτελεστικοί διευθυντές σε ανώνυμη εταιρεία. Υποκείμενος σε εξουσιοδότηση (όπως περιγράφεται παραπάνω), ο αστυνομικός δύνανται να συμμετάσχει στην διοίκηση ανώνυμης εταιρείας ή αγροτικού συνεταιρισμού (άρθρο 5, Προεδρικό Διάταγμα 538/1989, όπως τροποποιήθηκε). Οι αστυνομικοί απαγορεύεται να διατηρούν κάθε είδους επίδειξη στην υποστήριξη των κομμάτων (άρθρο 4, Προεδρικό διάταγμα 538/1989, όπως τροποποιήθηκε). Είναι ελεύθεροι όμως να συμμετάσχουν σε επίσημους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς (φιλανθρωπικού, αθλητικού, εκπαιδευτικού, πολιτιστικού, αστικού ή περιβαλλοντικού σκοπού) και συνδικάτα, η εν λόγω συμμετοχή δεν είναι υποκείμενη σε τυχόν προϋπόθεση εξουσιοδότησης (άρθρο 20, Προεδρικό Διάταγμα 538/1989, όπως τροποποιήθηκε).

156. Οι επικουρικές δραστηριότητες είναι υποκείμενες σε εξουσιοδότηση από τον Αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας για μέγιστη περίοδο τριών ετών. Τυχόν απαίτηση για την εν λόγω άδεια πρέπει να σταλεί στο Τμήμα Προσωπικού Αστυνομίας επιδεικνύοντας όλες τις λεπτομέρειες για την δευτερεύουσα δραστηριότητα, τα αρχεία διατηρούνται αναλόγως (ωστόσο, οι αρχές δεν ήταν σε θέση να υποβάλλουν στατιστικά στοιχεία για αυτό εξαιτίας του τρόπου

συλλογής των δεδομένων). Εάν αίτημα της δευτερεύουσας δραστηριότητας απορριφθεί, μπορεί να αμφισβητηθεί πρώτα ενώπιον της υπηρεσίας και έπειτα ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου. Η άσκηση του επαγγέλματος άλλου εκτός από του αστυνομικού και η άσκηση τυχόν επιτρεπτής επικουρικής δραστηριότητας χωρίς την απαιτούμενη εξουσιοδότηση, αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα τιμωρητέο με πρόστιμο. Αστυνομικός που απασχολείται σε ασύμβατη δραστηριότητα οδηγείται σε απόλυση .

157. Δεν φαίνεται να υπάρχει αποτελεσματική διαδικασία αντιμετώπισης της δευτερεύουσας δραστηριότητας. Το σύστημα επί του παρόντος δεν παρέχει ξεκάθαρους και διαφανείς κανόνες αξιολόγησης εάν υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων ή όχι. Περιπλέκεται περισσότερο από την γραφειοκρατική διαδικασία επιθεώρησης που μπορεί να πάρει έως 14 μήνες όπως αναφέρθηκε στην GET. Με το να μην αντιμετωπίζουμε το πρόβλημα κατάματα η GET πιστεύει ότι υπάρχει απειλή επί του παρόντος που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ακούσιο ή ανήθικο ιστορικό εργασίας, ή θα μπορούσε να οδηγήσει σε συμπεριφορά μη δήλωσης αίτησης νόμιμη εργασίας που κανονικά θα υποστηριζόταν. Η GET για παράδειγμα πληροφορήθηκε για περιπτώσεις που αστυνομικοί εργάστηκαν στον τομέα ασφάλειας .

158. Επιπλέον, κατά την επισκόπηση του εφαρμόσιμου συστήματος προσοχή θα πρέπει να αποδοθεί σε κινήσεις στον ιδιωτικό τομέα έπειτα από την έξοδο από τον οργανισμό. Από την άποψη αυτή, η GET αναγνωρίζει ότι συγκεκριμένες ικανότητες ειδικού και η γνώση που αστυνομικοί μπορούν να φέρουν στον ιδιωτικό τομέα δύνανται να είναι ανεκτίμητες και να παρέχουν ευπρόσδεκτες ευκαιρίες απασχόλησης για (προηγούμενους) αστυνομικούς. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, οι κινήσεις στον ιδιωτικό τομέα από ειδικούς αστυνομικούς μπορεί να εμπεριέχουν συγκεκριμένους κινδύνους (για παράδειγμα, ότι γίνεται κατάχρηση συγκεκριμένων πληροφοριών που κερδήθηκαν στην αστυνομική υπηρεσία, ότι αστυνομικός επηρεάζεται στην άσκηση της εξουσίας του από την ελπίδα ή προσδοκία μελλοντικής πρόσληψης ή ότι δίοδοι επικοινωνίας με προηγούμενους συναδέλφους χρησιμοποιούνται για το ανεγγύητο όφελος του καινούριου εργοδότη). Η GET θεωρεί ότι αποτελεί πλεονέκτημα η περαιτέρω διαμόρφωση του υπάρχοντος συστήματος. Ξεκάθαρη κατηγορηματική πολιτική πρόκειται να καθιερωθεί στον τομέα αυτό. Χρειάζεται

να είναι ρεαλιστική, πρακτική και αποτελεσματική. **Η GRECO συστήνει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του τρέχοντος συστήματος / πολιτικής παράλληλων και επιχειρηματικών συμφερόντων εργασίας / δραστηριοτήτων της αστυνομίας, συμπεριλαμβάνοντας την καθιέρωση κατηγορηματικών κριτηρίων για επιτρεπτές δραστηριότητες και βελτιστοποίηση της διαδικασίας εξουσιοδότησης για την ξεκάθαρη, έγκαιρη και αποτελεσματική απόδοσή της.**

#### *Δωροληψία*

159. Σύμφωνα με το άρθρο 236 και 238 του ΠΚ οποιοδήποτε πρόσωπο ο οποίος υπόσχεται ή παρέχει σε δημόσιο υπάλληλο, άμεσα ή μέσω τρίτου μέρους οφέλη κάθε φύσης για τον εαυτό του ή τρίτο μέρος έτσι ώστε ο δημόσιος υπάλληλος αθετώντας τα καθήκοντά του να προβεί σε πράξη ή παράλειψη σχετικά με τα καθήκοντά του που σχετίζονται με ή σε παράβαση αυτών είναι τιμωρητέο με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και η απόφαση διατάσσει την κατάσχεση του δώρου που προσφέρθηκε η την αξία του.
160. Ο Πειθαρχικός Κώδικας ορίζει την αποδοχή κάθε υλικού οφέλους, με την προϋπόθεση ότι δεν αποτελεί δωροδοκία και δίδεται στον αστυνομικό εξαιτίας της ικανότητάς του / είναι τιμωρητέα με πρόστιμο (άρθρο 13, Προεδρικό διάταγμα 120/2008). Ο Κώδικας Δεοντολογίας για την αστυνομία δεν περιλαμβάνει τυχόν αναφορά σε ευαίσθητο θέμα. Είναι θεματική ενότητα, τομέας που θα επωφεληθεί περαιτέρω τελειοποίησης (δηλαδή πρακτικά σενάρια και διαδικασίες για καταστάσεις στις οποίες τα δώρα προσφέρθηκαν, αναφορά και καταγραφή των δώρων, κλπ.) υπό την οδηγία που προαναφέρθηκε (σύσταση ix παράγραφος 138).

#### *Κατάχρηση των δημόσιων πηγών*

161. Οι Σχετικές διατάξεις του ΠΚ για την πλαστογραφία (άρθρο 216), πλαστογραφία και κατάχρηση ενσήμων (άρθρο 218), κλοπή (άρθρο 372) υπεξαίρεση (άρθρο 375), απάτη (άρθρο 386) εφαρμόζονται από την άποψη αυτή. Η GET πιστεύει ότι πρόκειται για ένα τομέα που θα μπορούσε να επωφεληθεί από περαιτέρω βελτίωση, όπως σύμφωνα με την σύσταση xi, παράγραφος 138.

#### *Κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών*

162. Οι αστυνομικοί θα πρέπει να διατηρούν απόλυτη κρίση σχετικά με εμπιστευτικά γεγονότα ή πληροφορίες καθώς και για γεγονότα ή πληροφορίες που λαμβάνονται κατά την απόδοση των καθηκόντων τους ή υπό την ιδιότητά τους ως τέτοια, είτε σχετίζονται με επίσημα θέματα ή με ιδιωτικές υποθέσεις ιδιωτών, εκτός εάν διαφορετικά απαιτηθεί από το νόμο (άρθρο 3, Προεδρικό Διάταγμα 538/1989, όπως τροποποιήθηκε). Πρόσθετα, άρθρα 252 και 259 του ΠΚ για παραβιάσεις απορρήτου υπηρεσιών και παράβαση καθήκοντος εφαρμόζονται από την άποψη αυτή. Επτά υποθέσεις κατάχρησης εμπιστευτικών πληροφοριών έχουν αναφερθεί στα τελευταία πέντε χρόνια στην αστυνομία. Αυτό αποτελεί ένα άλλο ζήτημα το οποίο μπορεί να συμπληρωθεί με πρακτική καθοδήγηση και παραδείγματα κατά την εφαρμογή της σύστασης χί παράγραφος 138.

#### **Δήλωση περιουσιακών στοιχείων, εισοδήματος υποχρεώσεων και συμφερόντων**

163. Το αστυνομικό προσωπικό είναι υποκείμενο στο καθεστώς οικονομικής δήλωσης δημοσίων υπαλλήλων σύμφωνα με το νόμο 3212/2003, όπως έχει τροποποιηθεί (το οποίο είναι αυτό που έχει περιγραφεί υπό την παράγραφο για τους ΡΤΕΦ στην έκθεση αυτή, βλέπε παράγραφο 105-107). Η υπεύθυνη Αρχή ελέγχου των σχετικών δημοσιοποιήσεων ποικίλει ανάλογα με την θέση του ατόμου (βλέπε υποσημείωση 15). Αρκετοί προβληματισμοί έχουν εγερθεί σχετικά με την ικανότητα αντιμετώπισης της εισροής δημοσιοποιήσεων επίσημων δημοσίων λειτουργιών επιβολής του νόμου δοθέντος του σημαντικού όγκου δηλώσεων που έχουν ληφθεί (περίπου 54 000 επίσημοι ανώτεροι υπάλληλοι εμπίπτουν στην υποχρέωση οικονομικής δημοσιοποίησης)<sup>23</sup>. Τα σχόλια που έγιναν παραπάνω στην έκθεση αυτή σχετικά με την βελτίωση των οργάνων και μεθοδολογιών για την ενίσχυση των τρεχόντων διαδικασιών επαλήθευσης των δηλώσεων εφαρμόζεται εδώ, βλέπε παράγραφο 112.

#### **Μηχανισμοί Εσωτερικού Ελέγχου**

164. Η υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων για τα Σώματα Επιβολής νόμου (Εσωτερικών) ιδρύθηκε το 2019 (μέσω της συγχώνευσης του Τμήματος Εσωτερικών της Αστυνομίας και Τμήματος Εσωτερικών της Ακτοφυλακής), είναι η αρμόδια αρχή για την άσκηση εσωτερικού ελέγχου και έρευνας εγκλημάτων που διαπράχθηκαν από αστυνομικούς. Επίσης χειρίζεται

---

<sup>23</sup> Αναφορά της ΕΕ Κράτους Δικαίου για την Ελλάδα SWD (2021) 709 τελικό.

εγκλήματα διαφθοράς που εργαζόμενοι και δημόσιοι λειτουργοί στον ευρύτερο δημόσιο τομέα καθώς και δημόσιοι λειτουργοί της ΕΕ ή διεθνείς οργανισμοί που λειτουργούν στην Ελληνική επικράτεια, διαπράττουν ή συμμετέχουν. Δεν αντιμετωπίζει πειθαρχικά αδικήματα αλλά μπορεί να υποβάλλει αντίτυπα των προ ανακριτικών αναφορών στην σχετική υπηρεσία που χειρίζεται ζητήματα προσωπικού που μπορεί να υπηρετήσουν ως αποδείξεις κατά την διάρκεια της έρευνας πειθαρχικής υπόθεσης (ποινικές και πειθαρχικές διαδικασίες δύνανται να τρέχουν παράλληλα).

165. Το Εσωτερικών αποτελείται από Διεύθυνση που ευρίσκεται στο Νομό Αττικής και υποδιεύθυνση Βόρειας Ελλάδος, που ευρίσκεται στο Νομό Θεσσαλονίκης. Η Διεύθυνση αποτελείται από τους ακόλουθους τομείς : Διοίκηση Πληροφοριών και Στρατηγικής, Ειδικών Υποθέσεων, Έρευνας και Δίωξης, Λήψης και Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακών Στοιχείων, Εσωτερικών Επιχειρήσεων και Προσωπικού, Διαχείρισης Πληρωμών και Υλικών, Γραφείο Υπασπιστή. Η υφιστάμενη Υποδιεύθυνση αποτελείται από τους ακόλουθους τομείς Ειδικών Υποθέσεων, Έρευνας και Δίωξης, Διοικητικής Υποστήριξης. Το προσωπικό των Εσωτερικών Υποθέσεων εμπεριέχει και μόνιμο προσωπικό αστυνομίας και άλλες LEA, καθώς και αξιωματικούς ειδικών καθηκόντων και πολιτικό προσωπικό με ειδίκευση στα καθήκοντα υπηρεσίας. Κατά συνέπεια, στελεχώνεται με 217 ανώτερους υπαλλήλους (179 άνδρες και 38 γυναίκες) . Το προσωπικό πρέπει να συμμορφώνεται με κάποιες προϋποθέσεις όπως εμπειρίες και ήπιες δεξιότητες, όπως προβλέπεται από το Προεδρικό Διάταγμα (65/2019) (πχ ικανότητα και αποτελεσματικότητα, ήθος, λογοδοσία, αποφασιστικότητα, εμπειρία τουλάχιστον δύο ετών στις Υπηρεσίες Ασφαλείας σε τακτικές εκπαιδεύσεις και συνέδρια για να είναι ενημερωμένοι με τις δεξιότητες τελευταίας τεχνολογίας.

166. Μπορεί να ενεργεί αυτεπάγγελα ή έπειτα από καταγγελία. Ανοιχτή γραμμή η οποία λειτουργεί 24/7 καθιστά ικανό ένα αποτελεσματικό κανάλι αναφοράς αδικημάτων τα οποία συνέβησαν εκτός εργασιακών ωρών. Εάν οι ισχυρισμοί διαφθοράς αφορούν ποινικά αδικήματα που διαπράχθηκαν επ'αυτοφώρω, το Εσωτερικών διεξάγει όλες τις προκαταρκτικές ανακρίσεις με σκοπό να επαληθεύσει τις πληροφορίες που έχουν ληφθεί και αποστέλλει τον δράστη / υπαίτιο, στην αρμόδια διωκτική αρχή για σκοπούς ποινικής δίωξης. Σε

όλες τις άλλες περιπτώσεις το Εσωτερικών είτε συντάσσει ένα φάκελο ή αναφέρει τις πληροφορίες που έλαβε στον υπεύθυνο Εισαγγελέα Εφετείου, ο οποίος έπειτα από την εκτίμηση των περιεχομένων της αναφοράς διατάσσει (i) την διεξαγωγή είτε προανάκρισης ή προκαταρκτικής εξέτασης. Αφού ο φάκελος της υπόθεσης συνταχθεί και ολοκληρωθεί, υποβάλλεται στον αρμόδιο εισαγγελέα για τις ποινικές διαδικασίες, (ii) την ανάθεση της αναφοράς που έγινε σε άλλες αρμόδιες αστυνομικές υπηρεσίες, εάν η υπόθεση δεν χρήζει εξειδικευμένης έρευνας, το Εσωτερικών έχει την δυνατότητα να προβεί σε οπτικοακουστικές καταγραφές να λάβει δηλώσεις των μαρτύρων και να διεξάγει έρευνες, συμπεριλαμβάνοντας την προσφυγή σε ευρείας κλίμακας ειδικές ερευνητικές τεχνικές. Επίσης εξουσιοδοτείται να έχει πρόσβαση στα αρχεία όλων των αστυνομικών υπηρεσιών και άλλων αρχών ή υπηρεσιών του ευρύτερου δημόσιου τομέα στην πορεία της αποστολής.

167. Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη ώστε να αποφεύγονται παρεμβάσεις και να παρέχονται πρόσθετες διασφαλίσεις ως προς τη νομιμότητα και την σωστή επίβλεψη των ενεργειών της, εποπτεύεται από ανώτερους εισαγγελείς, π.χ. τους Εισαγγελείς Εφετείου Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Η εποπτεία αυτή δεν περιορίζεται αυστηρά στην προκαταρκτική έρευνα/προανάκριση αλλά καλύπτει γενικότερα όλη την δράση της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων. Από την άποψη αυτή, οι εισαγγελείς πρέπει να ενημερώνονται για όλα τα στοιχεία ή τις καταγγελίες που λαμβάνει η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων, να λαμβάνουν γνώση για τις περιπτώσεις που χειρίζεται, να παρακολουθούν τις εξελίξεις αυτών, να δίνουν οδηγίες και κατευθύνσεις, και να εμφανίζονται κατά την κρίση τους στην διεξαγωγή των ερευνών. Οι ετήσιες αναφορές για την αξιολόγηση της εργασίας της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων υπόκεινται στην κοινοβουλευτική εποπτεία με την ετήσια υποβολή της σχετικής αναφοράς από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Αυτές οι αναφορές αναρτώνται στο διαδικτυακό τόπο της Αστυνομίας. Επίσης, οι στατιστικές για τις δικογραφίες, τις συλλήψεις, τις ποινικές διώξεις που ασκούνται από την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων αναρτώνται στο διαδίκτυο.

168. Η GET θεωρεί ότι ο θεσμός των Εσωτερικών Υποθέσεων διαθέτει ορισμένα συμπαγή χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένου ενός πλαισίου άμεσης διακυβέρνησης που ασκείται από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη, τα εξαιρετικά διαπιστευτήρια του προσωπικού του και την εποπτεία του οργανισμού από την Εισαγγελική Υπηρεσία, που μπορεί να ζητήσει προανακρίσεις και άλλες ενέργειες.

**Αναφορά υποχρέωσεων και προστασία πληροφοριοδοτών.**

*Γενικό πλαίσιο για την προστασία των πληροφοριοδοτών στην Ελλάδα.*

169. Υπάρχει γενική υποχρέωση για τους δημόσιους λειτουργούς να αναφέρουν αξιόποινη πράξη στις αρμόδιες αρχές (Άρθρο 40, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας). Η υποχρέωση αυτή επαναλαμβάνεται στο Άρθρο 12 του Νόμου 3560/2007 κατά την κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης Ποινικού Δικαίου περί Διαφθοράς (ETS 173) και του Συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου (ETS 191). Η μη αναφορά συνιστά ποινικό αδίκημα σύμφωνα με το Άρθρο 232 (μη αναφορά αξιόποινης πράξης) ή το Άρθρο 259 (κατάχρηση εμπιστοσύνης) του Ποινικού Κώδικα. Το 2014, ελήφθησαν κάποια μέτρα για να ενθαρρύνουν τα άτομα που γνώριζαν αδικήματα σχετικά με διαφθορά να αναφέρουν τις σχετικές πληροφορίες στις αρχές, κυρίως μέσω της εισαγωγής του Άρθρου 45B για τους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (τροποποίηση εισήχθη με το Νόμο 4254/2014 στα Μέτρα για την Στήριξη και Ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας και Άλλες Διατάξεις).

Η προαναφερόμενη διάταξη ορίζει ότι όποιο άτομο, το οποίο, χωρίς να έχει ανάμιξη σε λίστα συγκεκριμένων αδικημάτων (σχετιζόμενα αδικήματα δωροδοκίας και αθέμιτης χρήσης επιρροής) και χωρίς προσωπικό όφελος, συμβάλλει ουσιαστικά στην δίωξη τέτοιων αδικημάτων παρέχοντας στοιχεία στις αρχές, μπορεί να χαρακτηριστεί ως πληροφοριοδότης, επομένως δεν μπορεί να υποστεί δυσμενή διάκριση άμεσα ή έμμεσα ως αποτέλεσμα της αποκάλυψης των στοιχείων. Η προστασία εναπόκειται στην ευχέρεια του Εισαγγελέα και είναι διαθέσιμη μόνο σε περίπτωση ποινικής δίωξης.

170. Για τη GET, ακόμα και με αυτή την βελτίωση του συστήματος προστασίας πληροφοριοδοτών, η Ελλάδα υπολείπεται των απαιτούμενων



προτύπων. Πρώτον, η προστασία των πληροφοριοδοτών σχετίζεται μόνο με ποινικά αδικήματα, αλλά δεν επεκτείνεται ευρύτερα στην κακή συμπεριφορά (π.χ. ηθικές παραβάσεις). Δεύτερον, υπάρχει ένα ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας που δίδεται στον αρμόδιο εισαγγελέα, ο οποίος παρέχει προστασία εάν ο πληροφοριοδότης έχει «συμβάλλει ουσιαστικά» στην αποκάλυψη του αδικήματος. Εάν η αποκάλυψη δεν οδηγήσει στην ποινική δίωξη, δεν παρέχεται προστασία. Τρίτον, η προστασία μπορεί να αρθεί οποιαδήποτε στιγμή. Τέταρτον, το σύστημα συσχετίζει την αναφορά μόνο με την δίωξη, αλλά δεν αναφέρεται κάτι για τα εσωτερικά κανάλια αναφοράς ή για την πιθανότητα εξωτερικής αναφοράς. Τέλος, οι απαγορεύσεις για την άσκηση αντιποίνων περιορίζονται στις αποκαλύψεις που αφορούν ποινικά αδικήματα και εφαρμόζονται μόνο στην περίπτωση δικαστικής έρευνας.

171. Το Ειδικό Ευρωβαρόμετρο του 2019 αποκαλύπτει ότι το 32% των Ελλήνων πολιτών θεωρεί ότι η έλλειψη προστασίας για άτομα που αναφέρουν διαφθορά είναι ένας από τους κύριους λόγους που μία περίπτωση διαφθοράς δεν αναφέρεται. Στην έρευνα του ΟΟΣΑ το 2016 για την Κοινή Γνώμη, τις Συμπεριφορές και τις Εμπειρίες με την Διαφθορά στην Ελλάδα, το 91% των δημοσίων υπαλλήλων δήλωσε ότι είναι «πολύ πιθανόν» ή «πιθανόν» κάποιος που θα ανέφερε δωροδοκία ή κλοπή στην εργασία, να αντιμετωπίσει επιπτώσεις. Επίσης, μεταξύ των δημοσίων υπαλλήλων που δεν θα ανέφεραν ότι ήταν μάρτυρες κακής συμπεριφοράς στο χώρο εργασίας, το 48% βασίζει την απόφαση αυτή στο γεγονός ότι δεν θα είχε κάποιο αποτέλεσμα ή ότι θα ήταν ιδιαιτέρως επιβαρυντικό ή δεν θα άξιζε την προσπάθεια.

172. Η προστασία των πληροφοριοδοτών αποτελεί βασικό στοιχείο για την αποκάλυψη σχεδίων διαφθοράς · αυτό συνέβη, για παράδειγμα, στην περίπτωση της δίκης για την Novartis. Είναι φανερό ότι στην Ελλάδα πρέπει να αναπτυχθεί και να αυξηθεί το πλαίσιο προστασίας των πληροφοριοδοτών. Στον δεύτερο Κύκλο αξιολόγησης, η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO), εξέδωσε μία πρόταση προς την Ελλάδα για αυτό το θέμα, αλλά δεν εφαρμόστηκε. Δεκαέξι έτη μετά την υιοθέτηση αυτής της έκθεσης, το θέμα απέχει πολύ από την λύση του. Πιο πρόσφατα, το 2018, ο ΟΟΣΑ εξέδωσε Τεχνική Έκθεση για την Προστασία των Πληροφοριοδοτών στον Δημόσιο Τομέα στην Ελλάδα όπου επισημαίνει τα κενά του συστήματος και περιγράφει συνοπτικά την μελλοντική

πορεία<sup>24</sup>. Η έκθεση της ΕΕ του 2021 για το Κράτος Δικαίου στην Ελλάδα επισημαίνει επίσης ότι στον συγκεκριμένο τομέα χρειάζεται περισσότερη προσοχή κατά της διαφθοράς. Νομοθετική πρωτοβουλία για την ίδρυση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού προστασίας πληροφοριοδοτών αποτελεί τμήμα του Δικτύου Εισαγγελέων για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP), αλλά ακόμα χρειάζεται να αναπτυχθεί. Για την καταπολέμηση αυτού του πλαισίου, η GRECO μπορεί μόνο να επιμείνει στην μεγάλη σημασία που συνιστά η ενδεδειγμένη ρύθμιση του θέματος και να διασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή του μετέπειτα πλαισίου, ως θέμα κατά προτεραιότητα.

*Προστασία πληροφοριοδοτών στην αστυνομία.*

173. Με ειδική αναφορά στην αστυνομία, υπάρχει η υποχρέωση εκ μέρους των ανακριτικών υπαλλήλων να ανακοινώνουν άμεσα στον αρμόδιο εισαγγελέα κάθε πληροφορία σχετικά με αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπάγγελτα (Άρθρο 38, Ποινικός Κώδικας). Παρομοίως, κάθε αστυνομικός υποχρεούται να πληροφορεί άμεσα τις αρχές όταν διεξάγεται προκαταρκτική έρευνα/προανάκριση για αδικήματα που εμπίπτουν στην δικαιοδοσία της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων (Άρθρο 1, Νόμος 2713/1999). Παράλειψη αυτού συνεπάγεται πειθαρχική κύρωση (Άρθρο 5, Π.Δ. 120/2008). Επίσης, ο Κώδικας Δεοντολογίας της αστυνομίας περιλαμβάνει την υποχρέωση αναφοράς οποιαδήποτε πράξης διαφθοράς στις αρμόδιες αρχές (Άρθρο 6 (i), Κώδικας Δεοντολογίας).

174. Ο Νόμος 2713/1999 για την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας περιλαμβάνει την υποχρέωση για την προστασία των αξιωματικών σε υπηρεσία, καθώς και των μαρτύρων, σε καθορισμένες περιπτώσεις (Άρθρο 5 (5), Νόμος 2713/1999)<sup>25</sup> Η αστυνομία αναφέρεται επίσης

<sup>24</sup> Η έκθεση αυτή προετοιμάστηκε ως μέρος του Έργου για την Τεχνική Υποστήριξη ενάντια στη διαφθορά Ελλάδος – ΟΟΑΣ. Η έκθεση συνοδεύεται από οδηγίες για την Αναφορά Κακής διαχείρισης στο Δημόσιο (2018), καθώς και οδηγίες για την προστασία μαρτύρων για εταιρείες στην Ελλάδα (2018).

<sup>25</sup> Νόμος 2713/1999, άρθρο 5, - ελάφρυνση συνθηκών προστασία μαρτύρων

(1) Δεν θα είναι άδικο για αστυνομικό των Εσωτερικών ο οποίος με εντολές ανώτερου αξιωματικού και για τον σκοπό ανακάλυψης ή σύλληψης ατόμου που εμπλέκεται σε ποινικό αδίκημα που αναφέρεται στην παρούσα πράξη εμφανίζεται ως συνεργός στο αδίκημα. Αυτό εφαρμόζεται σε οποιοδήποτε άτομο που ενεργεί για τον σκοπό έπειτα από σύσταση του επικεφαλής. Και στις δύο περιπτώσεις η συγκατάθεση του εισαγγελέα που αναφέρεται στο άρθρο 3 θα απαιτείται.

(2) Επίσης δεν είναι αδικαιολόγητο για αστυνομικό των Εσωτερικών να ενεργεί όταν, έπειτα από καταγγελία ή λογική υποψία, διενεργεί έρευνα σε μέσο μεταφοράς για τον σκοπό ανακάλυψης αποδείξεων των ποινικών πράξεων που προβλέπονται στην παράγραφο 2 άρθρου 1.

στις σχετικές διατάξεις του Νόμου 2928/2001 περί προστασία μαρτύρων για την Προστασία των Πολιτών κατά Αξιοποινων Πράξεων από το Οργανωμένο Έγκλημα και από Τρομοκρατικές Ομάδες (Άρθρο 9 (2) (3) και (4), Νόμος 2928/2001)<sup>26</sup>, το πεδίο εφαρμογής των οποίων επεκτείνεται σε αδικήματα διαφθοράς σύμφωνα με τις τροποποιήσεις που εισήχθησαν με το Νόμο 4254/2014.

175. Κατά την συζήτηση προστασίας πληροφοριοδοτών στην αστυνομία, ήταν ξεκάθαρο προς την GET ότι οι αρχές γενικά ενσωματώνουν την προστασία

- 
- (3) Αστυνομικός ή άλλο πρόσωπο ο οποίος διέπραξε από κοινού με άλλο αστυνομικό εγκλήματα από εκείνα που αναφέρονται στην παρούσα Πράξη ή συμμετείχε με οποιονδήποτε τρόπο στην διάπραξη των εν λόγω εγκλημάτων θα τιμωρείται με μειωμένη ποινή υπό άρθρο 83 του Ποινικού Κώδικα, το μέγιστο του οποίου θα μειώνεται περαιτέρω κατά το ήμισυ, με αντίστοιχη μείωση της ελάχιστης ποινής φυλάκισης που προβλέπεται σε περιπτώσεις (β) και (γ) του προαναφερθέντος άρθρου, εάν πριν την πράξη για την οποία ποινικές διαδικασίες έχουν ξεκινήσει εναντίον του και παραπέμπεται, παράσχει πληροφορίες σχετικά με άτομα και την ποινική τους δραστηριότητα και με τον τρόπο αυτό συνεισφέρει στην αποκάλυψή τους. Ωστόσο, το δικαστήριο μπορεί, υπό το φως των τύσεων συνειδήσεως και της προσωπικότητας και ειδικών περιστάσεων υπό τις οποίες διέπραξε την πράξη τον κρίνει αθώο.
- (4) Στην περίπτωση που ο κατηγορούμενος έπειτα από την δίωξη και έως να καταδικασθεί χωρίς τελική ποινή, παράσχει πληροφορίες που αναφέρονται στη προηγούμενη παράγραφο η μέγιστη ποινή που προβλέπεται από το νόμο θα μειωθεί κατά το ήμισυ χωρίς να εξαιρείται η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 84 του ΠΚ
- (5) Στα άτομα που αναφέρονται στο άρθρο αυτό θα παρέχεται η απαραίτητη προστασία από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Παρόμοια προστασία θα παρέχεται σε ουσιαστικούς μάρτυρες στις περιπτώσεις αυτές, ειδικούς, θύματα ή συγγενείς τους ή άλλα άτομα στενά συνδεδεμένα, οποτεδήποτε είναι απαραίτητο έπειτα από αίτημα της αρμόδιας δικαστικής αρχής, σε συμφωνία με τις διατάξεις του άρθρου 9, παράγραφοι (2) έως (4) νόμου 2928/2001

<sup>26</sup> Νόμος 2928/2001, άρθρο 9, προστασία μαρτύρων

(2) Τα μέτρα προστασίας διαφυλάσσουν με κατάλληλα εκπαιδευμένο αστυνομικό προσωπικό, την κατάθεση χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα, και η χρήση οπτικοακουστικής ή ακουστικής μόνο μετάδοσης, απουσία υπόδειξης του ονόματος, τόπου γεννήσεως, τόπου κατοικίας τόπου εργασίας επάγγελμα και ηλικία, όπως εντέλλονται με αιτιολογημένη εντολή του αρμόδιου εισαγγελέα, η αλλαγή ταυτότητας, επανατοποθέτηση σε άλλες χώρες και μεταφορά μετάθεση σε άλλο δημόσιο τομέα νομικό πρόσωπο ή απόσπαση για αόριστη περίοδο, με την δυνατότητα ανάκλησή της, των δημοσίων λειτουργών που αποφασίζεται κατά παρέκκλιση των διατάξεων σε ισχύ, θα αποφασίζονται από τους αρμόδιους υπουργούς έπειτα από πρόταση του αρμόδιου εισαγγελέα. Η υπουργική απόφαση μπορεί να προβλέπει ότι δεν θα δημοσιευθούν στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και μπορεί επίσης να παράσχει ακόμα και άλλους τρόπους για να διασφαλίσει το απόρρητο της πράξης. Προστατευτικά μέτρα θα ληφθούν με την συγκατάθεση του μάρτυρα, δεν θα περιορίζουν την ελευθερία του ατόμου πέραν του τι είναι απαραίτητο για την ασφάλειά του/ της, και θα σταματούν εάν ο μάρτυρας ζητήσει αυτό γραπτώς ή αποτύχει να συνεργαστεί προς την ευόδωσή τους.

(3) Με απόφαση των Υπουργών Εξωτερικών, Οικονομικών Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης, και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας, Εκπαίδευσης Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Προστασίας του πολίτη, Εσωτερικών και Διοικητικής Μεταρρύθμισης καθώς και με κάθε άλλου αρμόδιου υπουργού, όπου εφαρμόζεται, ο φορέας και η διαδικασία για την εφαρμογή των μέτρων προστασίας που περιλαμβάνονται στην προηγούμενη παράγραφο θα καθορίζονται.

(4) Κατά την διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας ο μάρτυρας του οποίου η ταυτότητα δεν αποκαλύπτεται θα καλείται με το όνομα που του έχει δοθεί στην αναφορά της ανάκρισής του. Εάν ο εισαγγελέας ή ένα μέρος ζητήσει την δημοσιοποίηση του πραγματικού ονόματός του / της, το δικαστήριο θα παράσχει τους λόγους για την απόφαση είτε να το δημοσιοποιήσει ή όχι. Το δικαστήριο μπορεί επίσης

μαρτύρων με την προστασία πληροφοριοδοτών, από την άποψη διαβεβαιώσεων που χορηγούνται (επανατοποθέτηση αλλαγή ταυτότητας και προστασία, εμπιστευτικότητα, κατάθεση χρησιμοποιώντας τεχνολογίες επικοινωνίας κλπ.) και μείωση των ποινών (εάν ο πληροφοριοδότης επίσης εμπλέκεται στην διάπραξη του εγκλήματος αλλά μετανόησε και συνεργάστηκε με την δικαιοσύνη). Οι αρχές επίσης επισήμαναν ότι η πειθαρχική διαδικασία επιτρέπει τη δέουσα διασφάλιση προστασίας από την αντεκδίκηση. Για την GET, το ζήτημα προστασίας πληροφοριοδοτών δεν εξαντλείται με την προστασία των μαρτύρων σε ποινικές διαδικασίες και εγγυήσεις στις πειθαρχικές διαδικασίες.

176. Επιπλέον, οι επί του παρόντος διατάξεις προστασίας μαρτύρων αναφέρονται στην αναφορά εγκλημάτων, δεν απευθύνουν αναφορές καλή τη πίστη εναντίον συναδέλφων ή επιθεωρητών, οι οποίοι έχουν διαπράξει λιγότερο σοβαρές παραβάσεις ή κακή συμπεριφορά. Η GET θεωρεί ότι ένα πιο προσαρμοσμένο σύστημα είναι απαραίτητο, συμπεριλαμβάνοντας, με την ανάπτυξη ειδικών επιχειρησιακών ρυθμίσεων και θεσμικών μηχανισμών να παράσχει πλήρη κάλυψη σε αστυνομικούς οι οποίοι αναφέρουν υποψίες διαφθοράς καλή τη πίστη (όχι απαραίτητα αποτελώντας έγκλημα) από την έναρξη της αναφοράς έως το τέλος της διαδικασίας. Η GET επισημαίνει την εμπειρία που ήδη έχει αναπτυχθεί σε άλλες δικαιοδοσίες για να θέσει ένα «ασφαλές» περιβάλλον αναφοράς π.χ. αποκλειστικές γραμμές αναφοράς, διορισμό ανθρώπων εμπιστοσύνης, ανάπτυξη εξατομικευμένης καθοδήγησης, μέτρα ευαισθητοποίησης κλπ. Η GET επίσης επισημαίνει ότι η διασφάλιση εμπιστευτικότητας για πληροφοριοδότες χρειάζεται να ενδυναμωθούν, ενώ υπάρχουν μηχανισμοί για την προστασία του ατόμου που προχωρά στην αποκάλυψη (η αστυνομία χρησιμοποιεί αριθμούς εντοπισμού για κάθε αναφερόμενη υπόθεση), η διασφάλιση εμπιστευτικότητας μπορεί να αποσυρθεί σε στάδιο αργότερα κατά την κρίση του εισαγγελέα του δικαστηρίου. Αυτό ουσιαστικά αμφισβητεί εάν οι πληροφοριοδότες θα προσέλθουν εξαιτίας του φόβου.

177. Η GET ενθαρρύνει την αστυνομία να σκεφθεί διεξοδικά και προληπτικά στον τομέα αυτό. Από την άποψη αυτή η Τεχνική Έκθεση του ΟΟΣΑ για την προστασία πληροφοριοδοτών στο Δημόσιο στην Ελλάδα επισημαίνει την

---

να διατάξει την δημοσιοποίηση με δική του πρόταση. Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να

δυνατότητα χρήσης πιλότων σε στρατηγικούς δημόσιους οργανισμούς για να δοκιμάσει τις βελτιώσεις στην προστασία πληροφοριοδοτών παράλληλα με την ανάπτυξη ευρύτερου πλαισίου προστασίας πληροφοριοδοτών (διαδικασία η οποία έχει αποδειχθεί ότι είναι χρονοβόρα και ακόμα αναμένει καταληκτική δράση). Η GET συμφωνεί ότι αυτό δύναται να είναι πραγματικά θετική πορεία δράσης στην αστυνομία, συγκεκριμένα επειδή η προστασία πληροφοριοδοτών είναι αποφασιστικής σημασίας για την αστυνομία δοθέντος του «κώδικα σιωπής» (ψευδής αλληλεγγύη ή blue code) που ανεπίσημα κυβερνούν σε ιεραρχικούς οργανισμούς. **Η GRECO συστήνει την ενίσχυση της προστασίας πληροφοριοδοτών στην αστυνομία λαμβάνοντας όλα τα άλλα μέτρα που θεωρούνται απαραίτητα για την διευκόλυνση της αναφοράς της διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης της εγγύησης εμπιστευτικότητας πληροφοριοδοτών όπου κρίνεται απαραίτητο.**

#### **Διαδικασίες Ενδίκων Μέσων για το γενικό κοινό**

##### *Διοικητική εσωτερική διαδικασία καταγγελιών*

178. Κάθε αστυνομική υπηρεσία είναι υπεύθυνη για την λήψη καταγγελιών από πολίτες σχετικά με την διαφθορά και σχετική κακή διαγωγή αστυνομικών (θέματα πειθαρχίας). Οι καταγγελίες δύνανται να κατατεθούν προφορικά ή σε γραπτή μορφή καταφεύγοντας σε διάφορα κανάλια (τηλέφωνο, επιστολή, email, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κλπ.). Ανώνυμες ή προφορικές καταγγελίες εναντίον αστυνομικών για τις οποίες ο καταγγέλλων αρνείται να υπογράψει την σχετική αναφορά, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως η βάση για την έναρξη πειθαρχικών διαδικασιών. Ωστόσο, εάν είναι συγκεκριμένες και σχετικές, σε περίπτωση που θεμελιώνονται σε πειθαρχικό αδίκημα το οποίο είναι τιμωρητέο με υψηλότερη ποινή, προκαταρκτική εξέταση διατάσσεται.

179. Η διαδικασία καταγγελίας σχετικά με πειθαρχικό παράπτωμα είναι η κάτωθι: (i) η καταγγελία λαμβάνεται αρχικά από αποδέκτρια αστυνομική υπηρεσία, (ii) έρευνα και γνωμοδότηση του αρμοδίου πειθαρχικού οργάνου, (iii) η αποδέκτρια υπηρεσία υποβάλλει την καταγγελία στην αρχή που εποπτεύει την υπηρεσία όπου ο/η αστυνομικός, εναντίον του οποίου/της οποίας υποβλήθηκε η καταγγελία, ασκεί τα καθήκοντά του/της, (iv) η καταγγελία, το υλικό που συγκεντρώθηκε κατά την έρευνα και η γνωμοδότηση του πειθαρχικού οργάνου

---

διατάζει όπως ορίζεται στο άρθρο 354 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

που ερεύνησε την υπόθεση αυτή υποβάλλονται σε άλλα ιεραρχικά ανώτερα όργανα που αποφασίζουν εάν πρέπει να επιβληθεί ή όχι πειθαρχική κύρωση. Η παράλειψη ενέργειας της αρμόδιας υπηρεσίας, ή του αρμόδιου πειθαρχικού οργάνου, μπορεί να προσβληθεί εσωτερικά και εξωτερικά. Η αποτυχία ενέργειας επί μιας δημόσιας καταγγελίας μπορεί να προκαλέσει πειθαρχικές, ακόμη και ποινικές ενέργειες.

180. Με ιδιαίτερη αναφορά σε καταγγελίες (εγκλήματα) που σχετίζονται με διαφθορά, τα πρόσωπα μπορούν να απευθύνονται στο Εσωτερικών Υποθέσεων αυτοπροσώπως, μέσω τηλεφώνου (διαθέσιμο όλο το εικοσιτετράωρο), μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή φαξ. Όλες οι καταγγελίες ή οι πληροφορίες που λαμβάνονται (συμπεριλαμβανομένων των ανωνύμων καταγγελιών) αξιολογούνται και καταχωρούνται στο ηλεκτρονικό σύστημα του οργανισμού. Καταγγελίες που σχετίζονται με εγκλήματα που δεν ανήκουν στην αρμοδιότητα των Εσωτερικών Υποθέσεων διερευνώνται ή διαβιβάζονται σε άλλη αρμόδια αστυνομική υπηρεσία ή δημόσια αρχή. Κατ' εξαίρεση, η καταγγελία μπορεί να περατωθεί με τη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα λόγω έλλειψης συνάφειας ή ελλιπούς ουσίας. Οι καταγγέλλοντες ενημερώνονται για την εξέλιξη της υπόθεσής τους.

#### ***Μηχανισμοί εξωτερικών καταγγελιών***

181. Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι ένα ανεξάρτητο όργανο η αποστολή του οποίου είναι να αντιμετωπίζει την κακοδιοίκηση δημόσιων φορέων και να αποκαθιστά τη νομιμότητα, να ερευνά τις καταχρήσεις των αρχών και να συλλέγει, αξιολογεί ή περαιτέρω παραπέμπει για έναρξη πειθαρχικών διαδικασιών στις αρμόδιες υπηρεσίες. Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι ένας διαμεσολαβητής, ο οποίος διατυπώνει συστάσεις και υποβάλλει προτάσεις στη δημόσια διοίκηση. Δεν επιβάλλει κυρώσεις, ούτε ακυρώνει παράνομες ενέργειες που έγιναν από τη δημόσια διοίκηση. Επιπλέον, το 2014, ο Συνήγορος του Πολίτη ορίστηκε ως ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης. Υπό αυτή την ιδιότητα, η αποστολή του περιλαμβάνει την τακτική παρακολούθηση και επιθεώρηση της μεταχείρισης των ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους. Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να ενεργήσει κατόπιν ατομικών καταγγελιών ή αυτεπαγγέλτως. Ανώνυμες καταγγελίες δεν είναι εφικτές· ωστόσο, η ταυτότητα της καταγγελίας θα μπορούσε να

παραμείνει εμπιστευτική και η συγκατάθεσή του/της είναι απαραίτητη για την αποκάλυψη του ονόματός του/της. Η καταγγελία πρέπει να υποβληθεί εντός έξι μηνών από την επίγνωση του καταγγέλλοντος για την εικαζόμενη παρανομία (ενέργεια/αδράνεια) δημόσιου φορέα. Η καταγγελία μπορεί να σταλεί ηλεκτρονικά (περίπου το 65% των καταγγελιών υποβάλλονται μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας), με φαξ, ταχυδρομικά ή να παραδοθεί αυτοπροσώπως σε συγκεκριμένο γραφείο. Κάθε καταγγελία που υποβάλλεται στον Συνήγορο του Πολίτη λαμβάνει έναν αριθμό αναφοράς και, εάν η καταγγελία υποβάλλεται ηλεκτρονικά, έναν κωδικό παρακολούθησης που ειδοποιεί τον καταθέτη για τυχόν αλλαγές στην κατάσταση της καταγγελίας του/της. Ο Συνήγορος του Πολίτη δέχεται κατά μέσο όρο 15.000 καταγγελίες ετησίως, εκ των οποίων περίπου το 15% σχετίζονται με τη διαφθορά. Ωστόσο, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες για τον αριθμό των προαναφερόμενων καταγγελιών που αφορούν στη διαφθορά και την αστυνομία.

182. Η GET άκουσε επαναλαμβανόμενες ανησυχίες σχετικά με την υποτιθέμενη ατιμωρησία των λειτουργούς επιβολής του νόμου, καθώς οι ποινικές και πειθαρχικές έρευνες δεν αποδεικνύουν πάντα την έγκαιρη εφαρμογή τους ή την αποτελεσματικότητά τους. Σε αυτό το πλαίσιο, η GET τονίζει την κρίσιμη σημασία της ανεξάρτητης έρευνας ως εργαλείο κλειδί για τη διασφάλιση της λογοδοσίας της αστυνομίας στο κοινό. Η GET σημειώνει ότι οι καταγγελίες κατά της αστυνομίας που γίνονται από μέλη του κοινού διερευνώνται και καθορίζονται κατά κύριο λόγο από υπηρετούντες αστυνομικούς. Το Εσωτερικών Υποθέσεων, όσο αποτελεσματικό και αν αποδεικνύεται, δεν αποτελεί εξωτερικό εποπτικό όργανο. Επιπλέον, το Εσωτερικών Υποθέσεων ασχολείται με τα εγκλήματα. Για παράδειγμα, δεν θα ερευνούσε αυτόματα θανάτους που σχετίζονται με δραστηριότητες της αστυνομίας. Η ίδρυση του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων και της Κακομεταχείρισης, στο πλαίσιο του Συνηγόρου του Πολίτη, είναι μια ευπρόσδεκτη εξέλιξη, αν και η εμπειρία αποκαλύπτει επίσης τους περιορισμούς αυτού. Λειτουργεί ως παράλληλος μηχανισμός διερεύνησης και δεν αντικαθιστά τα όργανα που είναι επιφορτισμένα με τη διεξαγωγή πειθαρχικών και ποινικών διαδικασιών. Δεν έχει την αρμοδιότητα να αναγκάσει δράση, αλλά μπορεί να κάνει μόνο συστάσεις (εκτός από την απαίτηση επανέναρξης των ερευνών μετά

από δυσμενές πόρισμα στο ΕΔΔΑ). Επιπλέον, ο Συνήγορος του Πολίτη δεν μπορεί να δεχτεί ανώνυμες καταγγελίες.

183. Ανεξάρτητη έκθεση που ανέθεσε ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη, η οποία ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2020 από ειδική επιτροπή που συστάθηκε για τη διερεύνηση της αστυνομικής βίας, διαπίστωσε ότι οι αστυνομικοί συχνά ενεργούσαν ατιμώρητα όταν εμπλέκονταν σε βίαια επεισόδια. Απέδειξε: (1) απροθυμία της αστυνομίας να συνεργαστεί με τον Συνήγορο του Πολίτη. Η αστυνομία απέτυχε να λάβει καταθέσεις από πολύ σημαντικούς μάρτυρες, να θέσει ερωτήσεις κλειδιά και να εξετάσει τους γιατρούς που ασχολήθηκαν με τις υποθέσεις, (2) μεροληψία των ανακριτικών αστυνομικών οργάνων, όπως αποδεικνύεται από τη συστηματική αποδοχή εντυπωσιακά «παρόμοιων» δηλώσεων από τους εμπλεκόμενους αστυνομικούς και δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στις μαρτυρίες των τελευταίων, σε σύγκριση με τις δηλώσεις πολιτών, χωρίς αυτό να δικαιολογείται, (3) συστηματική καθυστέρηση στην υποβολή των εγγράφων που ζητά ο Συνήγορος του Πολίτη, (4) μη συμμόρφωση με τα πορίσματα του Συνηγόρου του Πολίτη· (5) ανεπαρκή αιτιολογία των αποφάσεων των πειθαρχικών οργάνων της αστυνομίας, ιδίως στη διερεύνηση υποθέσεων με φυλετική συνιστώσα.

184. Οι σημαντικές ελλείψεις που αποκαλύπτονται από την ανεξάρτητη μελέτη είναι αυτονόητες. Αρκετές υποθέσεις έχουν φτάσει και στο ΕΔΔΑ<sup>27</sup>. Έχουν γίνει ορισμένες βελτιώσεις σε σχέση με τη διερεύνηση των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης. Ειδικότερα, η εγκύκλιος 1165/2010 ορίζει ότι, σε περιπτώσεις καταγγελιών που υποβάλλονται από κρατούμενους σε αστυνομικές υπηρεσίες σχετικά με την κακομεταχείρισή τους κατά την προκαταρκτική σύλληψη ή έρευνά τους, ο αρμόδιος εισαγγελέας πρωτοδικών πρέπει να είναι ενημερώνεται άμεσα και οι καταγγελίες δεν πρέπει να διερευνώνται από αστυνομικούς της ίδιας υπηρεσίας, αλλά από τις εισαγγελικές και δικαστικές αρχές, χωρίς να περιορίζεται η αρμοδιότητα των Εσωτερικών Υποθέσεων. Πιο πρόσφατα, σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 11/2019, διαπιστώθηκε ότι οι προκαταρκτικές έρευνες για εγκλήματα βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης, καθώς και για σκληρή ανάρμοστη συμπεριφορά, διενεργούνται από αστυνομικούς διεύθυνσης ή αντίστοιχου τμήματος, εκτός του



εμπλεκόμενου (ή εμπλεκόμενων) αστυνομικού (ή αστυνομικών). Η GET μπορεί ασφαλώς να δει το πλεονέκτημα της εφαρμογής μιας τέτοιας διασφάλισης σε κάθε είδους εσωτερικές έρευνες σοβαρών παραπτώματων, όπου δεν υπάρχει ένδειξη ότι υπάρχει ποινικό αδίκημα, αλλά το περιστατικό πρέπει, από τη φύση του, να διερευνάται ανεξάρτητα.

**185.** Κατά την άποψη της GET, απαιτούνται πρόσθετες διασφαλίσεις για να εξασφαλιστεί η αντικειμενικότητα της έρευνας και η αμεροληψία του οργάνου διερεύνησης και να διασφαλιστεί ότι το κοινό θεωρεί ότι είναι επαρκώς διαφανείς. Η GET σημειώνει επίσης την απουσία συστήματος παρακολούθησης, μεταξύ άλλων μέσω της συστηματοποιημένης συγκέντρωσης στοιχείων σχετικά με την έκβαση των καταγγελιών που σχετίζονται με τη διαφθορά (είτε αυτές προκαλούν ποινικές είτε διοικητικές/πειθαρχικές ενέργειες). Πρόκειται για χαμένη ευκαιρία για λόγους πρόληψης, η οποία θα βοηθούσε στην οικοδόμηση γνώσης για περιστατικά ανάρμοστης συμπεριφοράς (πιθανές τυπολογίες), καθώς και για την εκτέλεση των σχετικών ερευνών. Ως εκ τούτου, η **GRECO συστήνει (i) να εισαχθούν πρόσθετες διασφαλίσεις για την παροχή ανεξάρτητης και αποτελεσματικής διερεύνησης των καταγγελιών της αστυνομίας και επαρκούς επιπέδου διαφάνειας προς το κοινό. (ii) να δημιουργηθεί ένα σύστημα παρακολούθησης των δημόσιων καταγγελιών.**

### Επιβολή και κυρώσεις

#### Πειθαρχική διαδικασία

186. Η διοικητική διαδικασία για τη διερεύνηση παραπτώματων διενεργείται κανονικά από την τοπική αστυνομική υπηρεσία στην οποία ανήκει ο ύποπτος αστυνομικός, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και ιδίως τον Πειθαρχικό Κώδικα 2 του 2008.<sup>28</sup> Οι περισσότερες έρευνες γίνονται συνήθως σε πρώτο

---

<sup>27</sup> Βλέπε Andersen εναντίον Ελλάδος, Σιδηρόπουλος και Παπακώστας εναντίον Ελλάδος, Κωνσταντινόπουλος και άλλοι εναντίον Ελλάδος,

<sup>28</sup> Ο Αρχηγός και Υπαρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας, Προϊστάμενος Επιτελείου Αρχηγείου Αστυνομίας, Γενικοί Αστυνομικοί Επιθεωρητές και Προϊστάμενοι Κλάδων για το σύνολο του αστυνομικού προσωπικού, ο Διευθυντής της Αστυνομικής Ακαδημίας, ο Διευθυντής του Τμήματος VIP και οι Γενικοί Αστυνομικοί Διευθυντές, για το προσωπικό των Υπηρεσιών τους, οι Διευθυντές των Αστυνομικών Διευθύνσεων και οι Διευθυντές Υπηρεσιών Ισότιμων Κλάδων για το προσωπικό των Υπηρεσιών τους· οι ενεργοί Αξιωματικοί, συμπεριλαμβανομένων των Ανθυπαστυνόμων και των Αρχιφυλάκων, για όλους τους αξιωματικούς κατώτερους σε βαθμό από αυτούς.

βαθμό ως προκαταρκτική διοικητική έρευνα (ΠΔΕ), μετά από γραπτή καταγγελία και μετά από απόφαση ανώτερου λειτουργού του εν λόγω δημοσίου λειτουργού επιβολής του νόμου. Συνήθως εκτελούνται είτε από τον ανώτερο αστυνομικό αυτοπροσώπως είτε από άλλο ανώτερο αστυνομικό που ορίζεται από αυτόν/ή αυτήν (που δεν ανήκει απαραίτητα σε διαφορετική αστυνομική υπηρεσία). Μια ΠΔΕ δεν ισοδυναμεί με την πειθαρχική κατηγορία του λειτουργού που ερευνάται.

187. Πειθαρχική δίωξη ασκείται με δεύτερο είδος πειθαρχικής έρευνας, τη λεγόμενη ένορκη διοικητική έρευνα (ΕΔΕ), λόγω σαφών ενδείξεων ότι μπορεί να έχει διαπραχθεί σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα. Στην περίπτωση ΕΔΕ για καταγγελίες για βασανιστήρια και άλλες παραβιάσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς και για σκληρή ανάρμοστη συμπεριφορά, ο νόμος προβλέπει την υποχρεωτική ανάθεση της έρευνας σε λειτουργό που δεν έχει διοικητική δικαιοδοσία για τον ύποπτο αστυνομικό. Ωστόσο, μια τέτοια ανάθεση είναι προαιρετική για άλλα πειθαρχικά παραπτώματα. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένοι αναφερόμενοι λόγοι εξαιρέσης από τις έρευνες (π.χ. εξ αίματος συγγενείς, στενή φίλια, μάρτυρας κ.λπ.- Άρθρο 28, Πειθαρχικός Κώδικας). Όσον αφορά τη διερεύνηση σοβαρών παραπτωμάτων, βλέπε επίσης τις παρατηρήσεις που έγιναν στην παράγραφο 184, που οδηγούν στη σύσταση xvii στην παράγραφο 185.

188. Οι αποφάσεις για την πειθαρχία λαμβάνονται από (Πρωτοβάθμιο/Δευτεροβάθμιο/Ανώτατο) πειθαρχικά συμβούλια, τα οποία αποτελούνται από μέλη της αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Υπάρχει κατάλογος κωλυμάτων και λόγων αμφισβήτησης των μελών των πειθαρχικών συμβουλίων προκειμένου να διασφαλιστεί η ακεραιότητά τους και η απουσία σύγκρουσης συμφερόντων (άρθρο 35, Πειθαρχικός Κώδικας). Ανάλογα με τη σοβαρότητα του παραπτώματος, οι πειθαρχικές κυρώσεις συνίστανται σε υποχρεωτική συνταξιοδότηση, απομάκρυνση από το καθήκον με απόλυση, παύση με προσωρινή διακοπή υπηρεσίας, πρόστιμο ή επίπληξη. Υπάρχουν τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά ένδικα μέσα για την έφεση επί των αποφάσεων των πειθαρχικών συμβουλίων.

*Ποινική διαδικασία*

189. Τα μέλη της Ελληνικής Αστυνομίας δεν χαίρουν ασυλίας. Υπόκεινται στη συνήθη ποινική διαδικασία. Η ποινική δίωξη δεν αναστέλλει την πειθαρχική δίωξη, ωστόσο, τα αρμόδια για την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης όργανα και τα αρμόδια πειθαρχικά όργανα μπορούν κατ' εξαίρεση να διατάξουν, με ελεύθερα ανακλητή απόφαση, την αναστολή της πειθαρχικής διαδικασίας για ένα έτος σε περίπτωση κλήτευσης ή κλητηρίου θεσπίσματος που έχει επιδοθεί σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Η πειθαρχική διαδικασία μπορεί να ανασταλεί μόνο εν αναμονή της απόφασης ποινικού δικαστηρίου για ποινική δίωξη που έχει ήδη ξεκινήσει, χωρίς να παρεμποδίζεται η εξέλιξη της πειθαρχικής διαδικασίας για την οποία εκκρεμεί ποινική προδικαστική διαδικασία.

*Στατιστική*

190. Στατιστική για τα εγκλήματα διαφθοράς έχει παρασχεθεί για την περίοδο 2015-2019 όπως ακολουθεί :

<b>ΠΟΙΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>
Παράβαση καθήκοντος	33	73	21	68	29
Κατάχρηση θέσης και εξουσιών	9	14	18	16	2
Δωροληψία	3	3	11	8	3
Δωροδοκία	2	4	1	0	0
Διεξαγωγή εξωτερικών δραστηριοτήτων	5	8	7	0	8
Αθέμιτη χρήση επιρροής	0	0	1	1	0
Δημοσιοποίηση εμπιστευτικών πληροφοριών	1	3	0	4	0
Χρήση εμπιστευτικών πηγών για ακαθόριστους σκοπούς					
	0	0	0	2	0
Σύσταση συμμορίας	3	14	3	15	5
<b>ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ</b>					
	<b>56</b>	<b>119</b>	<b>62</b>	<b>114</b>	<b>47</b>

ΠΟΙΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΙΑΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΥΠΟ ΕΠΙΣΗΜΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ					
	2015	2106	2107	2018	2019
Σωματική βλάβη	33	42	44	21	22
Παράνομη στέρηση ελευθερίας	1	0	7	4	0
Παράβαση του απαραβίαστου οικίας και κτιρίων επιχείρησης					
	1	4	0	1	0
Παράνομη χρήση προσωπικών δεδομένων	1	0	1	1	6
Μη εξουσιοδοτημένη παρασκευή και διακίνηση παράνομων ναρκωτικών					
	7	5	8	7	5
Μη εξουσιοδοτημένη απόδοση επίσημης πράξης					
	33	73	21	58	29
Διακεκριμένη κλοπή	0	0	3	0	0
Πλαστογραφία επίσημων ή εγγράφων επιχείρησης					
	9	12	8	10	6
Αποτυχία αναφοράς της διάπραξης ποινικού αδικήματος					
	0	0	1	0	0
Λήψη ή καταστροφή επίσημης σφραγίδας ή επίσημου εγγράφου					
	0	0	0	1	1
<b>ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΛΛΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΥΠΟ ΕΠΙΣΗΜΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ</b>					
	<b>218</b>	<b>97</b>	<b>140</b>	<b>135</b>	<b>192</b>
<b>ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ</b>	<b>359</b>	<b>352</b>	<b>295</b>	<b>352</b>	<b>308</b>

## VI ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

191. Ενόψει των ευρημάτων στην παρούσα αναφορά η GRECO απευθύνει τις ακόλουθες συστάσεις προς την Ελλάδα :

Σχετικά με τις κεντρικές κυβερνήσεις (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα)

- i. Το νομικό πλαίσιο και οι υποχρεώσεις των πολιτικών συμβούλων θα πρέπει να διευκρινιστούν και επιμελώς να ρυθμιστούν για να τεθούν στα υψηλότερα πρότυπα ακεραιότητας συμπεριλαμβανομένων των κανόνων δεοντολογίας, συγκρούσεων συμφέροντος και υποχρεώσεων οικονομικής δημοσιοποίησης (παράγραφος 37),
- ii. Προς χάριν μεγαλύτερης διαφάνειας ονομάτων, καθηκόντων και αμοιβής (για καθήκοντα που διεξήχθησαν για την κυβέρνηση) πολιτικών συμβούλων, καθώς και για την ενημέρωση για επικουρικές δραστηριότητες (όταν αυτές εκτελούνται) να δημοσιοποιούνται με τρόπο που παρέχει την εύκολη κατάλληλη και δημόσια πρόσβαση διαδικτυακά (παράγραφος 38),
- iii. (I) ολοκληρωμένος κώδικας δεοντολογίας για άτομα στα οποία ανατέθηκαν υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα θα πρέπει να υιοθετηθεί (για θέματα όπως επαφές με lobbyists και άλλα τρίτα μέρη, πρόληψη συγκρούσεων συμφερόντων, δωροληψιών και άλλων προνομίων, επικουρικές δραστηριότητες και καταστάσεις έπειτα από την εργασία, προϋποθέσεις δημοσιοποίησης, κλπ.), εύκολα προσβάσιμες στο κοινό, και (ii) να συμπληρωθεί με πρακτικά μέτρα για την εφαρμογή του, συμπεριλαμβανομένης της γραπτής καθοδήγησης, εμπιστευτικών συμβουλών, και κατάρτισης κατά την έναρξη της διάρκειας αξιώματος επί τακτικής βάσης εφεξής (παράγραφος 58),
- iv. Την Λήψη ανεξάρτητης αξιολόγησης για πρόσβαση σε προϋποθέσεις πληροφόρησης με σκοπό την υιοθέτηση κανονισμού, και τα απαραίτητα μέτρα εφαρμογής, που πλήρως ικανοποιούν τα πρότυπα της Σύμβασης του Συμβουλίου Ευρώπης για την Πρόσβαση σε Επίσημα Έγγραφα (CETS 205) παράγραφος 66),
- v. (i) την διευκόλυνση έγκαιρης και σχετικής συμφωνίας ενδιαφερόμενου μέρους για την πολιτική/ ρυθμιστική ανάπτυξη, και(ii) την καθιέρωση νομοθετικού αποτυπώματος που να εντοπίζει όλες τις εξωτερικές

παρεμβάσεις για την έναρξη της νομοθετικής διαδικασίας (παράγραφος 72),

- vi. Το σύστημα για την διευθέτηση συγκρούσεων συμφερόντων ατόμων στα οποία έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα να ενδυναμωθεί με (i) την απομάκρυνση εξουσίας λήψης αποφάσεων από τον Πρωθυπουργό και την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, (ii) την χρήση δηλώσεων συγκρούσεων συμφερόντων για σκοπούς ενημέρωσης, (iii) την πραγματοποίηση αποφάσεων αποκλεισμού διαθέσιμων στο κοινό, (iv) την διατύπωση μηχανισμού καταγγελίας από το δημόσιο ή άλλους οργανισμούς (παράγραφος 92),
- vii. Το καθεστώς παύσης καθηκόντων να αναθεωρηθεί με σκοπό την αξιολόγηση της καταλληλότητας αυτού και να ενδυναμωθεί με την διεύρυνση του πλαισίου σχετικά με τα άτομα με υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα (παράγραφος 104),
- viii. Περαιτέρω βελτιστοποίηση και ενίσχυση της επιθεώρησης των δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων και οικονομικών συμφερόντων των ατόμων στα οποία ανατέθηκαν υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα (παράγραφος 112),

*Σχετικά με τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου*

- ix. Αποκλειστικά μέτρα να ληφθούν για την ενίσχυση της αντιπροσώπευσης σε όλα τα επίπεδα στην αστυνομία ( παράγραφος 121),
- x. Περιεκτική αξιολόγηση κινδύνου για περιοχές επιρρεπείς στην διαφθορά και δραστηριότητες να ληφθούν από την αστυνομία, για την αναγνώριση προβλημάτων και αναδυόμενων τάσεων, και τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για τον προληπτικό σχεδιασμό στρατηγικής ακεραιότητας και στρατηγικής ενάντια στην διαφθορά για την αστυνομία (παράγραφος 130),
- xi. (i) Ο Κώδικας Δεοντολογίας για την αστυνομία να ενημερωθεί με σκοπό να αντιμετωπίσει τις σχετικές αμφισβητήσεις αστυνόμευσης και να συμπεριλάβει την λεπτομερή καθοδήγηση για θέματα ακεραιότητας (πρόληψη συγκρούσεων συμφερόντων, δωροληψία, κακή χρήση πληροφοριών, κατάχρηση δημόσιων πηγών κλπ.) , (ii) επαγγελματική

- εκπαίδευση (αρχική και στην υπηρεσία) για αστυνομικούς για την περαιτέρω βελτίωση της δεοντολογίας, ευαισθητοποίηση της ιδιαιτερότητας των καθηκόντων τους και ευπάθειες εστιάζοντας στην πρακτική, και (iii) στρατηγική τακτικής επικοινωνίας να επινοηθεί προς απόδειξη ηθικών προτύπων στο εργατικό δυναμικό πρώτης γραμμής (παράγραφος 138),
- xii. Μηχανισμός να εισαχθεί για την παροχή εμπιστευτικής παροχής συμβουλών σε αστυνομικούς για θέματα ακεραιότητας και ηθικής (παράγραφος 139),
- xiii. Ενίσχυση των ελέγχων ακεραιότητας κατά την διάρκεια στρατολόγησης προσωπικού, καθώς και σε τακτικά διαστήματα καθόλη την διάρκεια της καριέρας τους (παράγραφος 146),
- xiv. (i) διασφάλιση κατάλληλου οικονομικού συστήματος επιβράβευσης για υπερωρίες, και (ii) την εφαρμογή σχεδίου βαρδιών που να ικανοποιεί την δημόσια υπηρεσία καθώς τις απαιτήσεις των ιδιωτών αστυνομικών, διασφαλίζοντας την ισορροπία εργασίας – ζωής στην αστυνομία (παράγραφος 153),
- xv. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος πολιτικής επί του παρόντος και συμφερόντων/ δραστηριοτήτων επιχειρήσεων της αστυνομίας, με την καθιέρωση ξεκάθαρων κριτηρίων για επιτρεπτές δευτερεύουσες δραστηριότητες και βελτίωση της διαδικασίας εξουσιοδότησης για να παραδίδεται ξεκάθαρη, εγκαίρως και αποτελεσματικά (παράγραφος 158),
- xvi. Ενίσχυση της προστασίας των πληροφοριοδοτών στην αστυνομία και λήψη άλλων μέτρων που θεωρούνται απαραίτητα για την διευκόλυνση αναφοράς διαφθοράς, με εγγύηση της εμπιστευτικότητας των πληροφοριοδοτών όπου κρίνεται απαραίτητο (παράγραφος 177),
- xvii. (i) πρόσθετες διασφαλίσεις να εισαχθούν για να παράσχουν την ανεξάρτητη και αποτελεσματική έρευνα στις καταγγελίες αστυνομίας και επαρκές επίπεδο διαφάνειας στο κοινό, (ii) σύστημα εντοπισμού δημόσιων καταγγελιών να καθιερωθεί ( παράγραφος 185).

192. Σύμφωνα με τον Κανόνα 30.2 των Κανόνων Διαδικασίας η GRECO προσκαλεί τις αρχές της Ελλάδος να υποβάλλουν έκθεση για τα μέτρα που έχουν ληφθεί για

την εφαρμογή των προαναφερθέντων συστάσεων έως την 30<sup>η</sup> Ιουνίου 2023. Τα μέτρα θα αξιολογηθούν από την GRECO μέσω ειδικής διαδικασίας συμμόρφωσης.

193. Η GRECO προσκαλεί τις αρχές της Ελλάδος να εξουσιοδοτήσουν, όσο το δυνατόν νωρίτερα, την δημοσίευση της έκθεσης αυτής και να προβούν στην μετάφραση στην εθνική γλώσσα διαθέσιμη στο κοινό .

### ***Σχετικά με την GRECO***

Η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO) παρακολουθεί τη συμμόρφωση εκ μέρους των 49 κρατών μελών προς τα κείμενα κατά της διαφθοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τα εργαλεία παρακολούθησης της GRECO περιλαμβάνουν "διαδικασία αξιολόγησης" που βασίζεται σε εξατομικευμένες ανά χώρα απαντήσεις σε ερωτηματολόγιο και επιτόπιες επισκέψεις, των οποίων έπεται αξιολόγηση των επιπτώσεων ("διαδικασία συμμόρφωσης") που εξετάζει τα μέτρα που ελήφθησαν για την εφαρμογή των συστάσεων που προέκυψαν από την αξιολόγηση της χώρας. Εφαρμόζεται δυναμική διαδικασία αμοιβαίας αξιολόγησης και πιέσεων ομοτίμων, που συνδυάζει την εμπειρία των αξιολογητών και των κρατικών εκπροσώπων σε ολομέλεια. Το έργο της GRECO οδήγησε στην υιοθέτηση σημαντικού αριθμού εκθέσεων που περιέχουν πλούτο πληροφοριών και στοιχείων για τις ευρωπαϊκές πολιτικές και πρακτικές κατά της διαφθοράς. Οι εκθέσεις προσδιορίζουν τα επιτεύγματα και τις ελλείψεις της εθνικής νομοθεσίας, των πολιτικών και των θεσμικών πλαισίων, και περιλαμβάνουν συστάσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της ικανότητας των κρατών να καταπολεμούν τη διαφθορά και προάγουν την ακεραιότητα. Η ένταξη ως μέλος στην GRECO είναι ανοικτή, στη βάση ισότητας, σε κράτη μέλη του Συμβουλίου Ευρώπης και σε κράτη μη μέλη. Οι εκθέσεις αξιολόγησης και συμμόρφωσης που υιοθετούνται από την GRECO, καθώς και άλλες πληροφορίες για την GRECO, είναι διαθέσιμες στο [www.coe.int/greco](http://www.coe.int/greco).

=====



*ΒΕΒΑΙΩΝΕΤΑΙ ΟΤΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΠΙΣΤΗ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ, ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΑΥΤΟΥ*

*ΑΘΗΝΑ 22/02/2022*

*ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΟ ΒΙΚΤΩΡΙΑ ΣΤΕΝΤΟΥΜΗ ΑΡ ΜΗΤΡΩΟΥ 122*

*Πιστοποιημένη Μεταφράστρια του Σώματος Πιστοποιημένων Μεταφραστών Υπουργείου Εξωτερικών της Ελληνικής Δημοκρατίας*

*Υπουργική Απόφαση Π23ΜΕΤ-34908/2021, ΦΕΚ 3149/Β/19-7-2021.*



